DÖNEM : 17 CİLT : 40 YASAMA YILI : 4

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

98 inci Birleşim

5 . 5 . 1987 Salı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	45
II. — GELEN KÂĞITLAR	45
III. — YOKLAMA	48
IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	48
A) Gündem Dışı Konuşmalar	48
1. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği yöneticileri ile vatandaşların Bulgaristan'daki olayların gelişmeleriyle ilgili düşünceleri, Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza yapılmakta olan işkence ile, alınması gereken tedbirler konusunda gündem dışı konuşması	48:50
2. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, Rabıta Genel Sekreteri Şeyh Attas'ın bir demeci hakkında gündem dışı konuşması	50:51
3. — Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın, «Tarımda Tedbirler Paketi' ekonomik durum ve üreticinin ihtiyaçları ile, alınması gereken tedbirler konusunda gündem dışı konuşması ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın cevabı	51:54
B) Tezkereler ve Önergeler	54,56
1. — İsviçre'ye gidecek olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mustafa Kalemli'nin dönüşüne kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin vekillik etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (1/1307)	54
2. — Hollanda ve Fransa'ya gidecek olan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Kaya Erdem'in dönüşüne kadar Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığına, Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1308)	54
3. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, (6/1032, 6/1033, 6/1034) numaralı sözlü sorularını geri aldığına ilişkin önergesi (4/327)	54
4. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, (6/1005) numaralı sözlü sorusunu geri alındığına ilişkin önergesi (4/328)	54
5. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, «1136 sayılı Avukatlık Kanununun 1238 sayılı Kanunla Değiştirilen Geçici 1 inci	

Sayfa

Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi» nin (2/183) doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/326) 56:58

C) Gensoru, Genel Görüşme, Meclis Soruşturması ve Meclis Araştırması önergeleri 54

1. — Amasya Milletvekili Arsan Savaş Arpacıoğlu ve 14 arkadaşının, hükümetin izlediği tütün politikasından kaynaklanan sorunları tespit etmek amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/59) 54:56

D) Öneriler

a) Danışma Kurulu Önerileri 58

1. — Çarşamba günlerinin de kanun görüşmelerine ayrılmasına dair Danışma Kurulu önerisi 58

V. — SEÇİMLER 59

1. — Dışişleri Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim 59

VI. — GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI 59

A) Öngörüşmeler . 59

1. — Çanakkale Milletvekili Cafer Tayyar Sadıklar ve 12 arkadaşının, hükümetçe uygulanan tütün eklimi ve sigara ithalatı politikasından kaynaklanan sorunları ve BEST Sigara Fabrikasıyla ilgil iddiaları tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/55) 59:73

2. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu ve 12 arkadaşının, hükümetin ekonomik politikasından kaynaklandığı iddia edilen enflasyon, ödemeler dengesi açığı ve artan dış borçlarımız gibi sorunlara karşı alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/56) 73:85

VII. — SORULAR VE CEVAPLAR 85

A) Yazılı Sorular ve Cevapları 85

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbanaoğlu'nun, Karayolları Erzurum Bölge Müdürlüğünce 1984 - 1986 yıllarında ödeneksiz veya ödenek üstü yapılan işlere ilişkin sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/1691) 85:87

Sayfa

2. — Erzurum Milletekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Bağ - Kur ve SSK iştirakçilerine uygulanmadığı halde Emekli Sandığı iştirakçilerine uygulandığı iddia edilen bazı koşulların kanun metninden çıkarılmasına ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Mükerrem Taşçıoğlu'nun yazılı cevabı (7/1773) 88:89

3. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, dernek ve vakıflarla politik bağlantı kuran siyasî partiler ile amaçları dışında faaliyette bulunan dernek ve vakıflar hakkında takibat yapılıp yapılmadığına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı Mahmut Oltan Sungurlu'nun yazılı cevabı (7/1781) 89:90

4. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, trenlerdeki restoranların denetimine ilişkin sorusu ve Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un yazılı cevabı (7/1811) 90:91

5. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, genel ve katma bütçeli kuruluşlar ile kamu iktisadî teşebbüslerinde görevli yöneticilerin sayısına ilişkin Başbakandan sorusu ve Devlet Bakanı Abdullah Tenekecinin yazılı cevabı (7/1823) 91:92

6. — Malatya Milletekili Ayhan Fırat'ın, Doğu ve Güneydoğu'ya sefer yapan ekspreslerden yemekli vagonların kaldırılmasının nedenine ilişkin sorusu ve Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un yazılı cevabı (7/1825) 92

7. — Kahramanmaraş Milletvekili M. Turan Bayezit'in, 1986 yılı son yoklama tarihi itibariyle yoklama kaçağı ve bakaya sayısına ve bunlardan kaçının bedel ödeme sisteminden yararlanacağına ilişkin sorusu ve Millî Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün yazılı cevabı (7/1840) 92:93

8. — Ankara Milletvekili M. Seyfi Oktay'ın, yurt dışında çalışan işçilerimizin ortak ve temel sorunlarına ilişkin Başbakandan sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakakanı Mehmet Mükerrem Taşçıoğlu'nun yazılı cevabı (7/1844) 93:95

9. — Erzincan Milletvekili Veysel Varol'un, Erzincan İlindeki ova köylerinde dolduğu ileri sürülen sulama kanallarının işler hale getirilmesi için ne gibi çalışmalar yapıldığına ilişkin sorusu ve Bayındırlık ve İs-

Sayfa

kân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/1847) 95:96

10. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, kamu kesiminde eleman bulma güçlüğü çekilen görevlere ve münhal kadroların kurumlara göre dağılımına ilişkin Başbakandan sorusu ve Devlet Bakanı Abdullah Tenekeci'nin yazılı cevabı (7/1860) 96:97

11. — Ankara Milletvekili M. Seyfi Oktay'ın, Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olan İmar Kanununun Boğaziçi ile ilgili hükümlerinin halen uygulanıp uygulanmadığına ilişkin Başbakandan sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/1864) 98

12. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, ithalat ve ihracatta uygulanan vergi iadesi, fon ve prim oranlarının değiştirilmesinden doğan zararların tazmini için ilgili firma ve kuruluşlarca Hazine aleyhine açılan davalara ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/1895) 98:99

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açılarak üç oturum yaptı.

Tokat Milletvekili Enver Özcan, devlet memurları ve emeklilere uygulanmakta olan ek göstergelerle ilgili haksız işlemler;

Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek, Adıyaman'daki Et ve Balık Kurumuna ait Et Kombinasının Emniyet Genel Müdürlüğüne satılması;

Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan da, ülkemizde denetim eksikliğinin yarattığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesi için yapılması gereken işlemler;

Konularında gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu Tasarısının (1/826) (S. Sayısı : 544) görüşmelerine devam olunarak;

3 üncü ve 4 üncü maddeleri kabul edildi.

5 Mayıs 1987 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşime saat 18.47'de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
İskender Cenap Ege

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Giresun	Tokat
Yavuz Köymen	*Mehmet Zeki Uzun*

II. — GELEN KÂĞITLAR

1 . 5 . 1987 Cuma

Tasarı

1. — 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun meslek vergisi ile ilgili maddelerinin yürürlükten kaldırılması ve 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanununun 5 inci maddesine 1 fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı (1/842) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi 1.5.1987)

Rapor

1. — Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesine Ek Protokolun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/825) (S. Sayısı : 558) (Dağıtma tarihi : 1.5.1987) (GÜNDEME)

Yazılı Soru Önergeleri

1. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, 1986 ve 1987 yıllarında Geliştirme ve Destekleme Fonu ile diğer fonlardan ve örtülü ödenekten Türk Kadınını Güçlendirme Vakfına ve diğer vakıf ve derneklere yardım yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1949) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

2. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Türk Kadınını Güçlendirme Vakfı ile ilgili olarak 1986 ve 1987 yıllarında gerçekleşen televizyon yayınlarının süresine ve bu Vakfa televizyon programlarında ayrıcalık tanındığı iddiasına ilişkin Devlet Baka-

nından yazılı soru önergesi (7/1950) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

3. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Kamu Ortaklığı Kurulu tarafından 1985 ve 1986 yıllarında tasfiyesi, devri ve satışı yapılan ve işletme hakkı verilen kamu iktisadî teşebbüsleri alt kuruluşlarına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından yazılı soru önergesi (7/1951) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

4. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, kamu iktisadî teşebbüslerinin 1.9.1985 - 31.12.1986 tarihleri arasında Al - Baraka Türk ve Faisal Finans kurumlarına sattıkları mallara ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından yazılı soru önergesi (7/1952) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

5. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Hazine tarafından görev zararı ve mahrum kalınan kâr payı olarak 1984 ve 1985 yıllarında özel şeker şirketlerine yapılan ödemelere ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından yazılı soru önergesi (7/1953) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

6. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, kamu iktisadî teşebbüsü statüsündeki bankaların 1985 ve 1986 yıllarındaki plasmanlarına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından yazılı soru önergesi (7/1954) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

7. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, T. C. Ziraat Bankası ve Anadolu Bankasının 1980 - 1986 yıllarında iştirak ettikleri şirketlere ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından yazılı soru önergesi (7/1955) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

8. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, bazı kuruluşların 1980 - 1986 yıllarında iştirak ettikleri şirketlere ilişkin Devlet Bakanından yazılı soru önergesi (7/1956) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

9. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Türkiye Toprak ve Çimento Sanayii, Türkiye Gübre Sanayii A. Ş. ve Petrokimya A. Ş.'nin 1980 - 1986 yıllarında iştirak ettikleri şirketlere ilişkin Devlet Bakanından yazılı soru önergesi (7/1957) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

10. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, bazı kuruluşların 1980 - 1986 yıllarında iştirak ettikleri şirketlere ilişkin Devlet Bakanından yazılı soru önergesi (7/1958) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

11. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir - Sındırgı Ovasında gerçekleştirilecek yatırımlarla ilgili yatırım programı teklifine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından yazılı soru önergesi (7/1959) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

12. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, memur emeklilerinin faizsiz konut kredisinden faydalandırılmamalarının nedenlerine ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1960) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

13. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, muhtarların ve köy korucularının maaşlarına ilişkin İçişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/1961) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.4.1987)

14. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, Ankara - İstanbul karayolu üzerinde bulunan Kazan Sağlık Ocağında hekim bulunmadığı iddiasına ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1962) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.4.1987)

15. — Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş'ın, 1977 - 1986 yıllarında İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçen ticaret gemilerine ilişkin Ulaştırma Bakanından yazılı soru önergesi (7/1963) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.4.1987)

16. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, Anadolu Bankası tarafından Okan Dış Ticaret A. Ş.'ne verilen kredilerin bankacılık kurallarına uygun olup olmadığına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından yazılı soru önergesi (7/1964) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.4.1987)

17. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, Anadolu Bankası tarafından Beslen Gıda Sanayi ve Ticaret A. Ş.'ne maddî teminat şartı aranmadan kredi açıldığı iddiasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından yazılı soru önergesi (7/1965) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.4.1987)

4 . 5 . 1987 Pazartesi

Rapor

1. — 13 Mart 1913 Tarihli İdarei Umumiye Vilayat Kanunu Muvakkatının Adının ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Ek ve Ek Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Yozgat Milletvekili Mehmet Bağçeci ve Şanlıurfa Milletvekili Osman Doğan'ın, Kars Milletvekili Ömer Kuşhan ve 4 Arkadaşının, İstanbul Milletvekili Halil Orhan Ergüder'in, Aynı Kanunun 116 ve 140 ıncı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifleri ve İçişleri; Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/808, 2/231, 2/306, 2/365) (S. Sayısı : 531'e 2 nci Ek) (Dağıtma tarihi : 4.5.1987) (GÜNDEME)

Yazılı Soru Önergeleri

1. — Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş'ın, Burdur İli Tefenni İlçesindeki kapatılan tarım okuluna ait

binadan yararlanılmak üzere ne gibi çalışma yapıldığına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/1966) (Başkanlığa geliş tarihi : 1.5.1987)

2. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Türk Kadınını Güçlendirme Vafkına Bakanlığa bağlı kuruluş ve fonlardan yardım yapılıp yapılmadığına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından yazılı sosu önergesi (7/1967) (Başkanlığa geliş tarihi : 1.5.1987)

3. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, İstanbul İlinde imar mevzuatına aykırı olarak yapılan bazı işlemler nedeniyle düzenlenen fezleke ve inceleme raporları hakkında ne gibi işlemler yapıldığına ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1968) (Başkanlığa geliş tarihi : 1.5.1987)

4. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un, Ramazan ayı nedeniyle yemekhaneleri kapalı bulunan kamu kuruluşlarına ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1969) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

5 . 5 . 1987 Salı

Teklif

1. — Konya Milletvekili Haydar Koyuncu'nun, 18 Ocak 1984 Tarih ve 2972 Sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 29 uncu Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/441) (İçişleri Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

Tezkereler

1. — Adıyaman Milletvekili Arif Ağaoğlu'nun, Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi (3/1299) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

2. — Hasan Efe Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1300) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

3. — Aydın Hambayat Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1301) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

4. — Mustafa Kaplan Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1302) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

5. — İlyas Ege Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1303) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

6. — Selahattin Büyüköztekir Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1304) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

7. — Sebahattin Aktaş Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1305) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

8. — Efendi Yıldız Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1306) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

Sözlü Soru Önergesi

1. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek' in, Adıyaman - Besni İlçesinde yapımı tamamlanan huzurevinin hizmete açılmama nedenine ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/1036) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

Yazılı Soru Önergeleri

1. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek' in, Adıyaman Et - Balık Kombinasının Emniyet Genel Müdürlüğüne satılma nedenine ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1970) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

2. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, bir sanığı işkenceyle öldürme suçundan mahkûm oldukları iddia edilen polis memurları hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1971) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

Meclis Araştırması Önergesi

1. — Amasya Milletvekili Arsan Savaş Arpacıoğlu ve 14 arkadaşının, Hükümetin izlediği tütün politikasından kaynaklanan sorunları tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/59) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.5.1987)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Abdulhalim Aras

KÂTİP ÜYELER : Cemâl Özbilen (Kırklareli), Mehmet Üner (Kayseri)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 98 inci Birleşimini açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır.

(Amasya Milletvekili Kâzım İpek'e kadar yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Toplantı yeter sayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği yöneticileri ile vatandaşların Bulgaristan'daki olayların gelişmeleriyle ilgili düşünceleri, Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza yapılmakta olan işkence ile, alınması gereken tedbirler konusunda gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Gündem dışı söz talepleri vardır.

Sayın Vecihi Ataklı, Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği toplantısında dernek yöneticileriyle vatandaşların Bulgaristan'daki olayların gelişmeleriyle ilgili düşüncelerini aktarmak için söz istemişlerdir; kendilerine söz veriyorum.

Buyurun Sayın Ataklı. (SHP sıralarından alkışlar)

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türk ve Bulgar devletleri arasında uzun süreden beri devam eden iyi münasebetler, Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza karşı bir süre önce başlatılan insanlık dışı muameleler yüzünden, yerini her geçen gün biraz daha tırmanan siyasal gerginliğe terk etmişti. Parlamentonun, hükümetin, Türk ve dünya kamuoyunun bu davranışlara karşı ciddî ve kararlı tepkileriyle bu konu gündemde sıcak tutulduğu sürece, Bulgar Hükümeti üzerinde etkili olmuştu. Nitekim 1985 yılında «Aysellere Özgürlük» adıyla başlatılan kampanya, soydaşlarımıza karşı yapılan insanlık dışı eylem ve asimilasyon hareketine karşı Türk ve dünya kamuoyunu arkasına almış ve Bulgar Hükümetinin ailelerden ayrı kalan birkısım çocukların Türkiye'ye gönderileceğini açıklamasıyla, yeni ve umutlu bir dönemin başlamasına yol açmıştı; ama bu umutlar pek uzun sürmedi; yerini yeniden umutsuzluğa ve gözyaşına terk etti.

Sayın milletvekilleri, 26.4.1987 tarihinde, İstanbul Avcılar'da, Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Dernekleri toplantısına katılan dernek yöneticileri ve göçmen kardeşlerimiz, Bulgar yöneticilerinin soydaşlarımıza uyguladıkları, her geçen gün artan ve insanlık onuruyla bağdaşmayan, baskı, işkence olaylarına karşı Parlamentonun ve hükümetin yardımcı olmasını ve etkili tedbirler almasını istediler. Bu vesile ile bazı dilek ve isteklerini yüce Meclise ve hükümetimize iletmek istiyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; başlangıçta duyarlı ve etkili olan...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Bu müzakerenin bir anlamı yok. Bir tek kelime duyamıyoruz ve altı aydır Meclisi böyle çalıştırıyorsunuz. Kamuoyuna yansımıyor, biz milletvekilleri artık duymuyoruz efendim. (ANAP sıralarından gürültüler) Böyle Başkanlık Divanı olmaz.

ŞÜKRÜ YÜRÜR (Ordu) — Başkanlığa hitabın bir tarzı vardır; kahvede mi konuşuyorsunuz!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Efendim, siz milletvekili iseniz ses düzenine müdahale ediniz. Altı aydır söylüyoruz.

ŞÜKRÜ YÜRÜR (Ordu) — Biz de milletvekiliyiz; ama kahvede konuşur gibi olmaz!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sayın Yürür, altı aydır söylüyoruz. Milletvekili iseniz, ses düzenine müdahale edin.

BAŞKAN — Müsaade edin Sayın Gürkan.

İSMET TURHANGİL (Manisa) — Sayın Başkan, hoparlörleri değiştirin.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

Devam edin Sayın Ataklı; biraz yüksek sesle rica edeyim.

VECİHİ ATAKLI (Devamla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; başlangıçta duyarlı ve etkili olan dış politika, aynı anlayış ve dinamizmle devam ettirilemediği ve özellikle uluslararası kuruluşlarda bu konu yeterince canlı tutulamadığı için, Bulgarlar iki-buçuk yıldan beri, soydaşlarımıza zulmetmektedirler. Yetkili mercilerin bazı yanlış tutum ve davranışları da, ayrıca göçmen vatandaşlarımızı son derece üzmekte ve kaygılandırmaktadır.

Bulgaristan'a her türlü müeyyidenin uygulanmasının gerektiğine içtenlikle inanan kardeşlerimiz, örneğin Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının «1987 Yılı Yaz ve Sonbahar Fuarlar Programı» adı altında büyük gazetelere verdiği 29 Ocak 1987 tarihli ilanda, Uluslararası Filibe İlkbahar ve Sonbahar Fuarına işadamlarından katılmak isteyenlerin İhracat Genel Müdürlüğüne müracaat etmelerini istemesi, toplantıda eleştirilerek, büyük tepki ile karşılanmıştır. Umarız ki, iki milyon soydaşımızı maddî ve manevî işkence altında inleten Bulgar yönetiminin bu davranışını kabullenemeyecek olan işadamlarımız, bu olayı ticaretten daha önemli sayarak bu fuara katılmazlar ve hatalı bir ilan çağrısına uymazlar.

Sayın milletvekilleri, şimdi satır başlarıyla, dernek yöneticileri ve vatandaşların bazı dileklerini sizlere sunarak, sözlerime son vereceğim :

1. Bütün partiler, stratejileri ne olursa olsun, Bulgaristan Türklerini savunmada millî dayanışma sağlamalıdır.

2. Bulgaristan Türkleri sorunu Birleşmiş Milletler Teşkilatına götürülmeli ve uluslararası platformlarda şiddetle kınanmalı; Bulgaristan'ın tecrit edilmesi için, başta Arap ülkeleri olmak üzere, bütün dünyada yoğun faaliyetler sürdürülmelidir.

3. Bulgaristan'da yıkılan, yakılan cami ve diğer Osmanlı - İslam eserlerinin yeniden onarılması ve koruma altına alınması için uluslararası bir kampanya başlatılmalıdır. İçte ve dışta, Bulgar barbarlığını yansıtan eserlerin yazdırılması ve çeşitli dillerde neşri sağlanmalıdır.

Genel bir göç sorununa gidilmelidir.

Sayın milletvekilleri, bu dileklere ve isteklere katılmamak mümkün değil. Beş dakikalık bir süre içinde ancak bazı dilekleri size aktarabildim.

Bulgar zulmü bütün şiddetiyle devam ediyor. Bir göçmen kardeşimin toplantıdaki ıstıraplı sesi hâlâ kulaklarımda çınlıyor : «Bulgaristan Türkü yalnız bir Naim Süleymanoğlu'ndan ibaret değildir» diyor ve ekliyor bu kardeşim : «Bulgaristan'da iki milyon Naim Süleymanoğlu işkence altında bir onur savaşı veriyor. Hükümet bu Türklere sahip çıkmalı ve Naim'ler toptan kurtarılmalıdır.»

Sayın milletvekilleri, 2 Mayıs 1987 tarihli Hürriyet Gazetesinde, Bulgar yönetiminin insanlık anlayışı ile, politik davranışlarına örnek olan iki olay yayınlandı. Birincisi, konuşmamın başında ismi geçen genç Türk kızı Aysel Özgür'ün Türkiye'deki ailesine gönderilmemesi için, bir Bulgar genciyle evlendirilmek istenmesi olayıdır. Bu, Bulgar vahşetinin hangi noktalara kadar uzandığının son ve acı örneklerinden birisidir.

İkincisi, Tırnova'daki Avrupa Serbest Güreş Şampiyonasına, sporun siyaset dışında tutulması gerektiğine inanan bir anlayışla katılan Türk Serbest Güreş Takımının müsabakaları dolayısıyla şampiyonayı izlemek isteyen Hürriyet Gazetesine Bulgar Hükümetince vize verilmeyişidir. Uluslararası bir şampiyonada sporu politika malzemesi yapan bu anlayışı da çok iyi değerlendirmeli ve uluslararası spor organizasyonlarında açıkça kınamalıyız.

Sayın milletvekilleri, bugün Bulgaristan'da iki milyon Türk, isimleri değiştirilerek, okulları kapatılarak, dillerini, dinlerini, gelenek ve göreneklerini değiştirmeye zorlanarak, kültürel değerleri ve folklorları unutturulmaya çalışılarak, ulaşım ve haberleşme hakları ellerinden alınarak zorla, işkence ile tehdit ediliyor; Türk varlığı silinmek isteniyor ve dünyanın gözü önünde bir insanlık suçu işleniyor.

Osmanlı İmparatorluğu, egemenliği altındaki bölgelerde tüm insanlara eşit davranmış, her türlü özgürlük ve haklarını devlet güvencesine almıştı. Biz Anadoluda, Trakyada, Balkanlarda devletler kurmuş, her sıkışık dönemde çözümü adalette aramış, çıkış yolunu adalette bulmuş, adalet dağıtmış soylu bir milletin evlatlarıyız. Bu adaletten en çok faydalanan ulusların başında da, bugün soydaşlarımıza zulmeden Bulgarlar gelmektedir; ama zulüm hiçbir yönetimi payidar etmemiş ve buna yeltenenler yıkılıp gitmişlerdir. Adalet dağıtanlar, en büyük sarsıntılardan sonra bile yeniden bir güç olarak doğmuşlardır.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (SHP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ataklı.

2. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, Rabıta Genel Sekreteri Şeyh Attas'ın bir demeci hakkında gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Sayın Enver Özcan... (SHP sıralarından alkışlar)

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Sayın Başkan, sizin sesiniz de anlaşılmıyor.

BAŞKAN — Sayın Enver Özcan, Rabıta Genel Sekreteri Şeyh Attas'ın bir demeci ile ilgili olarak...

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, hiçbir şey anlaşılmıyor.

BAŞKAN — Efendim, bendenizin elinde olan şu anda bir şey yok. Bu itibarla...

ARİF TOPRAK (Niğde) — Mikrofonsuz konuşun Sayın Başkan.

BAŞKAN — Rabıta Genel Sekreteri Şeyh Attas'ın, bir demeci ile ilgili olarak Genel Kurula bilgi sunmak üzere Sayın Özcan söz istemişlerdir; kendilerine söz veriyorum.

Buyurun.

ENVER ÖZCAN (Tokat) — Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; geçen hafta sizler de okumuşsunuzdur, ünlü, Rabıta Örgütünün Genel Sekreteri Şeyh Attas, bir beyanat vermiş; Şeyh Attas, şeriatın, Allahın emri olduğunu ve Rabıta Örgütünün de bu emirleri sadece hatırlatma faaliyetleri içinde bulunduğunu belirttikten sonra, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Rabıta ile ilgili tutumunu övgü ile karşıladıklarını söylemiş.

Değerli üyeler, öncelikle bir noktanın anlaşılmasını yaman merak ediyorum. Tüm insanlık demokrasiye yönelirken; kendi toplumlarını ilkellik çerçevesinde hapsetmek, o çerçeveden sıyrılıp kurtulmaya çalışan toplumların bu çabalarını hazmedememek ve engelleme faaliyetlerinde bulunmak da mı Allah'ın emridir acaba? Hele hele bu faaliyetlerde İslâm dinini kullanmak da Allah'ın emri midir acaba?

Amerika Birleşik Devletleri sermayesi ve yönlendirmesi ile, İslâm Dinini kalkan olarak kullanıp, çağdışı rejimlerini ayakta tutma gayretleri de ilahî emir midir acaba Sayın Şeyh Attas?

Ve Şeyh Attas'a şunları sormak isterim : Şeriat hükümleri ile yönlendirilen Osmanlı Devletini, Hıristiyanlarla birleşerek arkadan vuranlar kimlerdi? Hatırlatırım Şeyh Attas'a; Şeyh Attasların dedeleriydi onlar!..

Yaklaşık yüzyıldan beri, insanoğlu bu kadar aşama kaydetmiş; ama ne yazık ki, Şeyh Attas ve temsil ettiği örgüt hâlâ dedelerinin zihniyetinden ve yönteminden kurtulamamış!

Bugünün Rabıta'cılarının «Allah'ın emri» dedikleri şey, dünün Lawrance'cılarının yaptıkları mıdır acaba?

Biz Türkler, Osmanlı dönemini, o dönemin şeriat yöntemini çok iyi biliyoruz ve yönetimden ne güçlüklerle kurtulabildiğimizi de bugün gibi hatırlıyoruz. Bunu bize hatırlatmaya gerek yoktur; ama, o kurtuluşumuzu Atatürk'e borçlu olduğumuzu Şeyh Attas' lara hatırlatmak isterim. (SHP sıralarından alkışlar)

Gene hatırlatırım ki, Türk halkı, kendisinin ve başkalarının dinî inançlarına saygılıdır; ama, dine saygılı olmanın, ilkel ve çağdışı bir toplum olarak kalmayı gerektirmediğinin bilincindedir. Türk insanı; İslamın, çağdaşlığı engellemek gibi çürümüş emellere ve politik çıkarlara alet edilemeyeceğinin, bunun dine en büyük saygısızlık olduğunun bilincindedir.

İslam Dininin yüceliği, Rabıta'cıların gerici zihniyetiyle değil, Atatürkçü Türkiye'nin, demokratik, ekonomik ve sosyal gelişimci çağdaş yaklaşımlarıyla kanıtlanır. Böyle bir Türkiye, elbette ki, Şeyh Attas'ları korkutmaktadır.

Hıristiyan güçlerle sarmaş dolaş kokuşmuş rejimlerini ayakta tutabilmek, kendi insanlarını baskı altında tutarak sömürmeye devam edebilmek amacıyla İslamı kullanmaktan çekinmeyen Rabıta'cılar için böyle bir Türkiye, elbette ki, her ne pahasına ve her ne yöntemle olursa olsun, önlenmesi gereken bir tehlikedir. İşte, Rabıta'cıların faaliyetlerinin asıl amacı, «Allah'ın emri» dedikleri işte budur.

Türkiye'den kendilerine yansıyabilecek çağdaşlık ışığından yarasalar gibi korkanlar, bu ışığı engellemek için sel gibi yeşil dolarlar harcayanların bilemedikleri, hatırlatmamız gereken bir şey daha var sayın milletvekilleri: Bugün kendilerinin dayanışma içinde oldukları güçlerin ecdadını 64 yıl önce dize getirmiş olan Atatürkçü Türkiye, bugün de dipdiri ayaktadır ve Atatürkçülüğü korumaya azimlidir. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Ne Şeyh Attas, ne Rabıta, ne onlara yurt içinde çanak tutanlar, ne de onları güdümlerine alarak ve İslam Dinini kullanarak 64 yıl önce yapamadıklarını bugün yapmayı özleyenler hiç heveslenmesinler; Türkiye'yi, çağdışı zihniyete ve yönetime çekemeyeceklerdir.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başkan...

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sayın Başkan...

ENVER ÖZCAN (Devamla) — Sayın üyeler, sözlerime son vermeden önce, Sayın Evren'den de, kendisine övgüler düzen Rabıta'ya, Atatürk'çü Türkiye'nin Cumhurbaşkanına yaraşır bir yanıt beklediğimi burada belirtmek isterim. Bu bekleyiş içinde hepinize saygılar sunarım. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Özcan; sağolun.

(Genel Kurul salonunu terk etmekte olan Zonguldak Milletvekili Engin Cansızoğlu'nun, kulisteki gazetecilerce fotoğraflarının çekilmesi)

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın Başkan...

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Meclisin içinde fotoğraf çektiriyor. Bu kadar saygısızlık olmaz.

BAŞKAN — Efendim, basın mensupları benden resim çekmeleri için izin istediler; ama ben kimseye izin vermedim. Şayet resim çeken varsa, İdare Amirlerini vazifeye çağrıyorum.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Ne resim çekmesi Sayın Başkan! Kıyafeti uygun olmayanlar Genel Kurula giriyorlar.

BAŞKAN — Efendim, ben daha evvel vazifemi yaptım; eğer öyle bir şey varsa, İdare Amirlerini vazifeye çağrıyorum.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Siz göremiyor musunuz?

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Evvela siz, Başkan olarak vazifenizi yapın.

BAŞKAN — Efendim, İçtüzük hükümlerine aykırı davranarak, Türkiye Büyük Millet Meclisine saygısızlık gösterenlerin haddini bildirmek, Başkanlık Divanının vazifesidir. (ANAP ve SHP sıralarından alkışlar)

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — 20 dakikadır oturuyor...

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisine saygısızlığı teşvik eden veyahut da bu cesareti gösteren kimse varsa, yine, Başkanlık vazifesini yapmaya hazırdır; arkadaşlarımın bundan emin olmasını rica ediyorum.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — 20 dakikadır oturuyor...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Bu, Meclise saygısızlığı çok aşıyor Sayın Başkan; saygısızlık diye küçültmeyin.

BAŞKAN — Gereğini yaparız efendim, hiç endişe buyurmayın. (SHP sıralarından «Yapmadınız, geçti» sesleri)

3. — Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın, «Tarımda Tedbirler Paketi» ekonomik durum ve üreticinin ihtiyaçları ile alınması gereken tedbirler konusunda gündem dışı konuşması ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan'ın cevabı

BAŞKAN — Sayın Abdurrezak Ceylan, buyurun efendim.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Sayın Başkan, söz hakkı benim idi, niye vermediniz? Söz hakkı benim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Rıdvan Yıldırım, zatı âliniz İdare Amirisiniz; konuşmak istediğiniz konuda zatı âlinize vazife vereceğim. Vazifenizde tarafsızlığınızı korumanız ve vazifenizi ciddiyetle yapabilmeniz için, söz veremiyorum...

Başkanlık Divanı üyesi olmanız ve konunun gündemini de kaybetmesi sebepleriyle zatı âlinize söz veremiyorum; buyurun oturun.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Konu her an gündemde. Sayın Başkanım, tarihî bir sorumluluk üstleniyorsunuz. Basın toplantısı yapacağım.

BAŞKAN — Buyurun efendim, yapın efendim.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Genel Kurulun kapıları zorlanıyor. Basın toplantısı yapacağım.

BAŞKAN — Siirt Milletvekili Sayın Mehmet Abdurrezak Ceylan, Sayın Başbakanın, «Tarımda Tedbirler» konulu basın toplantısı hakkında gündem dışı söz istemişlerdir; kendilerine söz verdim.

Buyurun Sayın Ceylan.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 3 Mayıs 1987 Pazar günü Sayın Başbakan tarafından kamuoyuna açıklanan ve dünden itibaren uygulanmaya konan, «Tarımda Tedbirler Paketi»ni incelediğiniz zaman, 1983'ten sonra kendi iktidarları döneminde yapılan hizmetleri büyüteçle büyüterek, şişirilmiş rakamlarla halkı yanılttıkları; 1983'ten önceki icraata ait rakamları da prese sıkıştırıp, büzüp, geçmiş iktidarların icraatlarını nasıl küçültmek istediklerini tespit etmek mümkündür.

Bu şekilde yapılan gayri ciddî açıklamalar, 50 milyonluk bir ülkenin Başbakanına yakışmaz. Bu beyanlarla tüm halkı aldatacağını zannedenler, bir gün bu hayal âleminden uyandıklarında yalnız kendilerini aldattıklarını göreceklerdir.

Köye yapılan hizmetlerdeki rakamlara bir göz atalım : Sayın Başbakan, «Son üç yılda 24 500 kilometre tesviye yol, 28 bin kilometre stabilize yol ve 7 bin kilometre asfalt yol yapılmıştır» diyor. 19 yılda yapılan yol uzunluğunun da 50 bin kilometre olduğunu iddia ediyor.

Şimdi gerçek rakamlara bakalım : 1965 yılından 1984 yılı sonuna kadar, - YSE Genel Müdürlüğünün 95 No.'lu yayınının 10 uncu sayfasından alınan rakamlara göre - 176 785 kilometre yol yapılmış; bunun 2 996 kilometresi 1984 yılına ait olduğu için, geriye kalan 173 789 kilometre yol da 1965 - 1983 yıllarında yapılmıştır.

Stabilize yolların toplamı ise - 19 senede - 140 194 kilometredir.

Sayın Başbakan rakamları nasıl büzerek veya hangi prese sıkıştırarak 50 bin kilometre rakamını bulmuştur? Eski icraatları bu şekilde küçülterek beyan eden Sayın Başbakanın, kendi iktidarları dönemine ait icraatları ise nasıl şişirdiğine bir göz atalım : 1984, 1985 ve 1986 yıllarında toplam olarak 17 937 kilometre tesviye yol, 20 474 kilometre de stabilize yol yapılmıştır. Görüldüğü gibi, üç senede 24 500 kilometre değil, 17 937 kilometre tesviye yol; Sayın Başbakanın dediği gibi, 28 bin kilometre yerine, 20 474 kilometre stabilize yol yapılmıştır. Bir Başbakanın, böyle basit rakam oyunları ile halkı aldatmaya tenezzül etmemesi gerekir. Bu rakamları çoğaltmak mümkündür.

Sayın milletvekilleri, bir de tarıma ve çiftçiye getirmiş oldukları yeni imkânlara bir göz attığımızda, en önemli husus olarak ziraî kredi faizindeki sübvansiyon göze çarpmaktadır; bütün ücretlilere ve memurlara iki senedir uygulanmakta olan vergi iadesi oranında; yani faizin yüzde 10 - 12 nispetinde düşürülmesidir. Burada, tilkinin dahi aklına gelmeyecek bir tuzağı ANAP iktidarı Türk çiftçisine kurmuştur. Müstahsil makbuzları ile kredi talebinde bulunan çiftçi, teminat göstermeden, 600 bin lira krediyi yüzde 34 yerine yüzde 22 ile alıp, dolayısıyla 72 bin lira desteklenmiş oluyor. İktidar, çiftçiye, müstahsil makbuzları karşılığı bu krediyi vermekle, onun tarım gelirini tespit yoluna gitmekte ve bu şekilde, ağzındaki lokmayı da almanın tezgâhını hazırlamaktadır. 2,5 milyon lira müstahsil makbuzu ibraz eden bir çiftçiyi, vergi memurları, götürü gider üzerinden vergilendirdikleri takdirde, takribî 250 bin lira civarında vergilendirilecek; bu şekilde, çiftçiye 70 bin lira verilerek, 250 bin liranın alınması da sağlanmış olacaktır.

Süt primini ise belirli şartları haiz tesislere ve üreticilere vereceğini iddia eden Sayın Başbakana soruyorum : Küçük aile işletmeleri ve esas desteğe muhtaç Türk köylüsü, bu primden istifade edecek midir? Yoksa bu prim yine, holding işletmeleri ve desteğe muhtaç olmayan zenginlere mi sağlanacaktır?

Sayın milletvekilleri, Sayın Başbakan, basın toplantısındaki açıklamaları ile, ekonomisinin iflas ettiğini ikrar etmiş, şimdiye kadar enflasyonu tek rakama indireceğini iddia eden Özal, yüzde 25'lik enflasyonu normal görmeye başlamış ve havlu atmıştır.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Onun için millet aç, onun için millet açlıktan yürüyor.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Devamla) — İktidar, et, süt ithal ederek, Türk besicisini ve süt üreticilerini perişan ettikten sonra bugün aklını başına alarak, ithal edeceği ineklere 150 bin lira sübvansiyon yapacağını söylemektedir. Hayvancılığı perişan ettiniz! Bugün üç beş bin hayvan getirerek, beşyüz, altıyüz kişiyle halkı avutmak istemektesiniz. Halbuki 25 milyon çiftçi, iktidarınızın tutarsız icraatından dolayı perişan olmuştur; sizin iktidarınızdan ciddî tedbirler beklemektedir.

MEHMET ÖZDEMİR (Elazığ) — Sen anlamazsın, gel öğreteyim, çiftçi benim.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Devamla) — Dinle, anla, ondan sonra konuş.

BAŞKAN — Sayın Ceylan, lütfen devam ediniz efendim.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Devamla) — Şimdi Sayın Özal ve ANAP hükümetine soruyorum : Üç yıldır söylenenlere niye kulaklarınızı tıkadınız? Niye Türk çiftçisini perişan ettiniz? Niye bu kandırmaca tedbirler paketiyle Türk çiftçisiyle alay ediyorsunuz? Günü gelince Türk köylüsü size gereken şamarı vuracaktır.

Sayın Özal, eğer cidden çiftçilere, hayalî ihracatçılar ve iflas eden milyarderler oranında yardım etmek istiyorsa, şu hususları dikkate alması zaruridir :

1. Ziraî kredi faizlerinin hepsini yüzde 22'ye indirmeli,
2. Ziraî ilaç ve yemdeki desteği devam ettirmeli,
3. Tohumluk ve gübrede sübvansiyonu artırmalı,
4. En önemli husus; her yıl enflasyon tahminine göre tespit edilen taban fiyatını, yeniden gözden geçirerek tespit ve ilan etmeli,
5. Vadesi geçen ziraî kredi borçlarını faizsiz olarak taksitlendirmeli ve ilk 50 bin lirası Hazine tarafından ödenmelidir.

Bu konuda kanun teklifimiz vardır, altı aydır hâlâ komisyonda gündeme alınmamıştır.

Bu hususlar dikkate alınmadan çiftçinin rahat nefes alması mümkün değildir. Sayın Başbakanın büyük ümitlerle aylardır açıklayacağı «Tarımda Tedbirler Paketini» merakla bekleyen Türk çiftçisi, basın toplantısını dinledikten sonra şunları söylemiştir : «Dağ fare doğurdu! Bu oyunları ile Özal yine çiftçi ve köylüyü rakamlara boğdurdu.»

Bunu gören çiftçiler Özal'a dediler : «Seçimde görüşelim, acınızı çok çekti, mükafatını verelim. Bu hünerleriniz için sizi Afrika'ya gönderelim; bu şekilde defterinizi dürelim.»

Bu duygular ile, yüce Meclise, çiftçiler adına saygılarımı sunadım. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Gündem dışı konuşmaya cevap vermek üzere, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsnü Doğan'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bakan.

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; biraz önce Sayın Ceylan, iki gün evvel, (pazar günü) Sayın Başbakanımızın açıkladığı «Tarımda Tedbirler Paketi» ve yine o konuşmasının başlangıcında belirttiği, bugüne kadar köye götürdüğümüz hizmetler hakkında bazı yorumlar yaptı.

Şimdi, maalesef, bazılarını bir tedirginlik içerisinde görüyorum. (DYP sıralarından gürültüler) Bazı tedbirler getirdiğimizde, «bu tedbirler niye şimdiye kadar alınmadı?» gibi yanlış bir mantığın içerisine düşmektedirler.

Bizim hükümetimiz, üç yıldır, her gün yeni tedbirler almaktadır. (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Bu konuda gündem dışı konuşmak isteyenler varsa, onlara da söz veririz efendim. Lütfen efendim... İsteyenlere de söz veririm; yerinizden konuşmayınız.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Konuşsun efendim, ne yapıyor, ne yapmıyor, anlaşılsın.

BAŞKAN — Buyurun efendim, devam edin.

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (Devamla) — Dolayısıyla, bir hükümet, hangi tedbiri, ne zaman getireceğine kendisi karar verir, ona göre hesabını da kendisi yapar.

Şimdi bakınız, bu tedbirler paketiyle, çiftçilerimize, bir yıl üzerinden, aşağı yukarı - bugüne göre - 300 milyarlık ek bir teşvik getirilmektedir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Bakan, duyduk onları, duyduk.

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (Devamla) — Bir daha duyun, fayda vardır.

Bu teşvikler, şu anda, bu tedbirler açıklanmadan evvel verilen, aşağı yukarı bir trilyona yakın teşviğin üzerine yapılmış olan teşviklerdir.

Sayın Ceylan bazı konuları anlayamamış, müsaadenizle anlatayım.

Nedense bazıları, «Bu paralar holdinglere mi gidiyor, şuraya mı gidiyor, buraya mı gidiyor?» diye, dillerine pelesenk etmişler.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Yanlış mı Sayın Bakan?

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (Devamla) — Yanlıştır. Çünkü, bizim vereceğimiz bu para, çiftçinin cebine girecektir. Mesela, süt meselesinde para, tesisin cinsine, büyüklüğüne, küçüklüğüne göre, o tesise sütünü satan çiftçiye verilecek, fabrikaya değil. Nasıl ki, yem sisteminde parayı doğrudan doğruya üreticiye, çiftçiye veriyoruz; aynı şekilde, süt meselesinde de çiftçiye litre başına 25 ila 35 lira para verilecektir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Tesisin primi ne olacak?

BAŞKAN — Sayın Ceylan, siz konuştunuz, dinlemek mecburiyetindesiniz efendim.

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Bunları Başbakandan da dinledik.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Kaçıncı baskı?

BAŞKAN — Lütfen efendim...

Devam edin Sayın Bakan.

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (Devamla) — Buna ilaveten şunu ifade ediyorum : Köy hizmetleriyle ilgili verdiğimiz bütün rakamlar doğrudur, hiç merak etmeyin. Sizin ayrı bir bilgi kaynağınız yok; devletin bilgileri neyse, aynen verdim. Orada da, yani 25 - 50 bin kilometre mukayesesi doğrudur, bununla hamyol kastedilmiştir, onu da ifade edeyim, o, stabilize yol mukayesesi değildir, o konuşmanın biraz yukarısında verilmiştir. Ayrıca, orada ifade ettik, geçmişte 19 senede 11 bin kilometre asfalt yapılmış; bizim 3 yılımızda ise 7 bin kilometre asfalt yapılmıştır; bunlar da doğrudur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Stabilize yol?

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (Devamla) — Stabilize mukayesesi orada yok; oradaki rakamlarda ne varsa, biz onları ifade ettik.

Muhterem milletvekilleri, maalesef, muhalefet ve bazı çevreler, bu hazırladığımız tarım paketini olduğundan küçük göstermek için ellerinden geleni yapıyorlar ve yapacaklarını da tahmin ediyorum; ama bizim tedbirlerimiz, açıktır, hangi konuda ne verdiğimiz, ne vereceğimiz açıktır; bunu da aziz çiftçimiz herkesten iyi takdir eder.

Hepinize saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Çiftçi takdir edecek, edecek! Pamuk fiyat farkı ne olacak; 275'e verdim, 600'e çıkardınız?

BAŞKAN — Sayın Yıldırır, yerinden konuşma diye bir üslup yok efendim; lütfen.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Efendim arada sırada oluyor. Bir de o tarafa bakın, hep bu tarafa bakıyorsunuz.

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — İsviçre'ye gidecek olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mustafa Kalemli'nin dönüşüne kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin vekillik etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1307)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

Gündemin «Sunuşlar» kısmında Cumhurbaşkanlığının iki tezkeresi vardır, okutup bilgilerinize sunacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Kırkıncı Dünya Sağlık Assamblesi (WHA)'nin toplantısına katılmak üzere, 3 Mayıs 1987 tarihinde İsviçre'ye gidecek olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mustafa Kalemli'nin dönüşüne kadar; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan Evren
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

2. — Hollanda ve Fransa'ya gidecek olan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Kaya Erdem'in dönüşüne kadar Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığına, Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1308)

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmelerde bulunmak üzere, 6 Mayıs 1987 tarihinde Hollanda ve Fransa'ya gidecek olan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İ. Kaya Erdem'in dönüşüne kadar; Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığına, Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenen Evren
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

3. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, (6/1032, 6/1033, 6/1034) numaralı sözlü sorularını geri aldığına ilişkin önergesi (4/327)

BAŞKAN — Bazı sözlü soruların geri verilmesine dair önergeler vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Süresi içinde cevaplandırılmadığı için sözlü soruya çevrilen, aşağıda belirtilen soru önergelerimi, tekrar sorma hakkım mahfuz kalmak üzere, geri aldığımı saygılarımla arz ederim.

Türkân Turgut Arıkan
Edirne

5.5.1987 tarihli gündemde: 6/1032, 6/1033, 6/1034.

BAŞKAN — Soru önergeleri geri verilmiştir.

4. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, (6/1005) numaralı sözlü sorusunu geri aldığına ilişkin önergesi (4/328)

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Gündemde Sözlü Sorular Bölümünün 68 inci sırasında yer alan (6/1005) sözlü sorumun geriye verilmesini arz ederim.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

BAŞKAN — Soru önergesi geri verilmiştir.

C) GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİ

1. — Amasya Milletvekili Arsan Savaş Arpacıoğlu ve 14 arkadaşının Hükümetin izlediği tütün politikasından kaynaklanan sorunları tespit etmek amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/59)

BAŞKAN — Bir Meclis araştırması önergesi vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Anayasanın 98 inci maddesi ve Millet Meclisi İçtüzüğünün 102 ve 103 üncü maddeleri gereği «Ülkemiz tütün üretimi sorunları ve tütün üreticileri-

nin mağduriyetine ilişkin hükümetin izlediği dışa bağımlı tütün politikasının çarpıklığı konusunda» Meclis araştırması açılmasını bilgilerinize saygıyla arz ederiz.

Arsan Savaş Arpacıoğlu Amasya	Mustafa Kâni Bürke Denizli
Şevki Taştan Sivas	S. Hüsamettin Konuksever Edirne
Davut Abacıgil Balıkesir	İsmet Turhangil Manisa
Salih Güngörmez Kocaeli	Sabri Irmak Konya
Nuri Korkmaz Adana	Edip Özgenç İçel
Süleyman Koyuncugil Gaziantep	Fikret Ertan İzmir
İsa Vardal Zonguldak	Arif Toprak Niğde

Ömer Kuşhan
Kars

GEREKÇE

Tütün, ulusal ekonomimizde ve ihracatımızda önemli bir yer tutmakta, 400 000 ekici ailenin ve 2 milyonu aşkın nüfusun başlıca geçim kaynağını teşkil etmektedir.

Ülke gerçeklerine, bilimsel ve teknik olgulara tarımı, başka ürünlerin ekonomik olarak yetiştirilemeyeceği kıraç ve yaka arazilerde yapılmakta, temel girdisi tütün olan sigara sanayii, yerli hammaddeye dayanması açısından ulusal sanayi niteliği taşımaktadır.

Emek yoğun bir teknolojiye sahip olan ve geleneklere bağlı olarak sürdürülen tütün tarımı ve sigara sanayii, ulusal ve uluslararası platformlarda önemli bir ticaret ve tüketim malı olarak sömürü mekanizmasının çok boyutlu işlediği bir alan olarak nitelendirilebilir.

Devletçilik ve özel teşebbüsçülük tercihlerinden ikincisinin diğerine tam anlamıyla hâkim kılınmaya çalışıldığı günümüz Türkiye'sinde, IMF ve Dünya Bankasının, ülkemiz tarımını dışa bağımlı hale getirerek uluslararası sermaye çevrelerinin kıskacına sokmuş ve Türk tarımı dışarıdan yönlendirilir bir duruma gelmiştir.

Ülke gerçeklerine, bilimsel ve teknik olgulara taban tabana zıt bir uygulama ile olay, yeni bir boyut kazanmış bulunmaktadır.

1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Yasasının kaldırılarak tütün dış alımının serbest bırakılması, ülkemizde yabancı menşeli tütün yetiştirilmesine izin verilmesi, sigara sanayiinin yerli ve yabancı özel sektöre açılması, tütün tarımının Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısındaki yeri dikkate alındığında çok ciddî sorunlar yaratacak niteliktedir.

Uluslararası sigara tekelleri ve yerli işbirlikçilerine yeni pazarlar, yeni kârlar sağlamaktan başka hiçbir yararı olmayacak bu karar, Türk tütüncülüğünü yok edecektir.

Tütün tekelinin kaldırılması ve sigara sanayiinin özel teşebbüse devri gerçekleştiğinde Virginia ve flue curet tipi tütünlerin ya dış alımı ya da ülkemizde üretilmi söz konusu olacaktır.

Bu Amerikan tipi tütünlerin yetiştiği tarımsal alanların farklılığı ve bakımı şartları ülkemizde tütün yetiştiriciliğinin niteliğini değiştirerek, tütün tarımının kıraç arazilerden verimli taban arazilere kaymasına yol açacaktır. Bu durumda tarım sektörü alternatif üründen olacağı gibi, mevcut tütün üreticilerinin büyük bir bölümü tasfiye olacak, açlık ve yoksullukla karşı karşıya kalacaktır.

Yabancı tip sigara harmanlarında kullanılan şark tipi tütün oranı yüzde 15-20 dolaylarındadır. Ülkemizde yabancı sigara üretilmesi halinde, bugün Türkiye'de tütün ekimi yapılan, başka bir ürün için verimsiz kıraç arazinin % 80'i devre dışı bırakılmış olacaktır.

Diğer taraftan Amerikan tipi tütünlerin ekimi, dikimi, toplanması ve kurutulması makine ile yapılmakta, yeni bir teknoloji ve önemli miktarda enerji tüketimi gerektirmektedir.

Bu şekilde ortaya çıkan yüksek maliyetin yanı sıra ABD ve Avrupa ülkelerinde bir süredir sürdürülen yoğun kampanyalar nedeniyle, azalan sigara tüketimi göz önüne alındığında, 50 milyonluk ve üstelik sigara tüketimi alışkanlığı yüksek, yabancı tütün tröstleri için çok çekici bir pazar olmaktadır.

Olayın ilk adımı zaten yabancı sigaraların ithal izniyle atılmış ve Türk tüketicisinde damak alışkanlığı yaratılmıştır.

İlgi çekici diğer bir nokta da, tütün tekelinin kaldırılarak, sigara sanayiinin özel teşebbüse devri konusunda yoğun çalışmalar yapılırken, meydana gelecek rekabet ortamına ulusal tekeli hazırlamak için,

hiçbir çaba gösterilmemiş olmasıdır. 50 milyon nüfuslu bir pazar ve eli kolu bağlı bir tekel, uluslararası sigara tröstlerine teslim edilecektir.

Aslında ülkemizde uygulanan tarıma yönelik politikanın yeni bir halkası olan Tütün ve Tütün Tekeli Yasasının kaldırılmasına ilişkin karar, öz olarak diğerlerini tamamlayıcı durumundadır.

Zira ülke tarımına hâkim olan küçük üreticilik ve aile işletmeciliği, yabancı sermayenin uluslararası tekeller yoluyla Türkiye tarımına girmesinin önündeki en büyük engel olarak görülmekte ve bu yanın kırılarak küçük üreticiliğin tasfiyesi öngörülmektedir.

Üreticinin topraktan kopmasını hızlandıracak olan bu politika, ülke tarımının ve giderek ekonomimizin tamamıyla uluslararası sermaye çevrelerinin denetimine girmesine olanak sağlayacaktır.

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

Önerge gündemde yerini alacak ve Meclis araştırması açılıp açılmaması konusunda öngörüşme sırasında yapılacaktır.

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER (Devam)

5. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, «1136 sayılı Avukatlık Kanununun 1238 sayılı Kanunla Değiştirilen Geçici 1 inci Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi» nin (2/183) doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/326)

BAŞKAN — İçtüzüğün 38 inci maddesine göre verilmiş bir doğrudan doğruya gündeme alınma önergesi vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

14.12.1984 tarihinde Sağlık ve Sosyal İşleri Komisyonuna havale edilen 2/183 Esas Sayılı Kanun teklifimin süresi içerisinde görüşülüp Genel Kurula indirilmediğinden, İçtüzüğün 38 inci maddesi gereği, doğrudan doğruya gündeme alınmasını saygıyla talep ve rica ederim.

Günseli Özkaya
İstanbul

BAŞKAN — Önerge üzerinde söz isteyen?..

Buyurun Sayın Özkaya, önergenin lehinde, konuşacaksınız.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; «1136 sayılı Avukatlık Kanununun 1238 sayılı Kanunla Değiştirilen Geçici 1 inci Maddesinin (A) Bendinin Değiştirilmesi» konusunda 12 arkadaşımla birlikte- takriben ikibuçuk yıl önce vermiş olduğum kanun teklifinin çok uzun süre bekletilmiş olmasından dolayı, konuyu, İçtüzük hükümleri gereği, Genel Kurula getirmiş bulunmaktayım.

Bazı arkadaşlarımı aydınlatmak bakımından teklifin içeriği hakkında çok kısa bilgi vermek istiyorum.

Hepinizin bildiği gibi, emeklilik sınırı, yaş ve çalışma süresi bakımından, kadınlarda, beş yıl ve beş yaş eksik sürelerle sınırlandırılmıştır.

Gerek SSK, gerek Bağ-Kur, gerekse Emekli Sandığı Kanununa tabi olarak çalışan kadınlara uygulanan bu hükmü içeren teklif -biraz da, 1969'dan beri bu konuda uğraşan benim kusuru yüklenebileceğim bir nedenle- o tarihte, bugün vermiş olduğum metin eksik olarak, zamanın hükümetlerine ve zamanın partilerine sunulmuştur.

1975 yılında, tüm kadınlar için, beş yıl ve beş yaş eksik emeklilik sınırı kabul edildiği halde, avukat hanımlarımızdan yalnız bir bölümü için, yani, SSK'ya ya da Emekli Sandığına bağlı olarak çalışmayıp, kendi alın teriyle, kışın soğuğunda, karında; yazın yağmurunda, sıcağında, tozunda; çantası elinde, hakları savunmak için koşuşan; ama tüm günahları, kendi hesaplarına çalışıp, topluluk sigortasına bağlı olmak bulunan bu kadın avukatlarımız, on yılı aşan bir süreden beri bu haksızlıkla karşı karşıya kalmışlardır.

Zamanının hükümetlerine yaptığımız başvurular olumlu karşılanmış; ancak süreleri dolan hükümetler ve bazı kesintiler dolayısıyla Meclisler, bu kanunları çıkaramamış, yasa teklif ve tasarıları kadük olmuştur.

Aslında burada, bir adaletsizliğin, eşitsizliğin giderilmesi için, çok geç kalınmıştır. Kanun teklifinden önceki gecikmeye ek, iki buçuk yıldan fazla bir süre de bizim zamanımızda geçmiştir.

Sayın milletvekilleri, bu Kanun teklifinin bazı sempati ve antipati ya da verilen teklif altındaki imzaların soyadlarına göre bir geçerlilik kazanıp kazanmadığı konusunu irdelemek istemiyorum, ancak, eğer «sabır» kelimesi ciddî anlamında düşünülürse, sadece tekliften bu yana geçen iki buçuk yıl, gerçekten uzun bir zamandır. Bu arada pek çok arkadaşımız göçüp gitmiş, bu hakkını alamamanın ahını üzerimize bırakmıştır.

Sayın milletvekilleri, bir konuya daha değinmek isterim. Bu kadar sabırlı bekleyiş, özellikle bir kesimin haklarının elde edilmesine olan saygımdan ileri gelmiştir. Eğer, burada sansasyon yaratmak için kanun teklifi getirmek gerekse, bütün arkadaşlarım gi-

bi ben de bu yolları bilirim; ama bütün arkadaşlarım gibi ben de bu yolları denemenin çok ötesinde kaldım.

Servetlerin kaynağına inmek gibi teklifleri getirip, çok geniş gerekçelerle huzurunuza gelebilirdik; Belediye Kanunundaki değişikliklerle, suistimalleri çok geniş boyutlarda huzurunuza getirebilirdik. Bunun dışında, örneğin, armağanlarla ilgili yasa tekliflerini huzurunuza getirebilir ve çok geniş gerekçeleri burada tartışmaya açabilirdik; ama bunları yapmadık. Bunları, sadece eşitliğe, adalete inanan ve bu Meclisin bunu sağlaması inancını taşıyan bir arkadaşınız olarak bekledim.

Bu arada ikinci bir neden var ki, onu söylemeden gerçekten geçemeyeceğim. İki yıl süreyle çalıştığım Sağlık Komisyonunda Sayın Başkan -genç arkadaşım- ve komisyonun değerli üyeleri ve özellikle iktidar partisindeki genç milletvekili arkadaşlarımın, demokratik kuralları hiçbir söz kısıntısına uğratmadan, sabırla tartışma ortamı açarak, gereğinde maddeleri geri çekerek, demokrat bir anlayışın örneklerini çok büyük bir saygı ile sergiledikleri için, kendilerini eleştirmeye dilim varmıyor; ama aldığım çok sevindirici bir haber için de kendilerine teşekkür etmek istiyorum. Teklifimin perşembe günü komisyon gündemine alındığını biraz evvel öğrendim. Sayın Başkan ve komisyonun üyelerine, birlikte geçirdiğimiz çalışma hızı ve anlayışlı günlerin anısına saygı duyarak yeniden teşekkür ediyor ve bu eşitliğin sağlanacağı umudu içinde saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı Sayın Mustafa Balcılar, buyurun.

Sayın Balcılar, aleyhte mi konuşacaksınız?

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU BAŞKANI MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Aleyhte konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU BAŞKANI MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Günseli Özkaya'nın Avukatlık Kanunuyla ilgili bir kanun teklifi ifade ettiği tarihte Komisyonumuza gelmiştir. Bu kanun teklifini kendileri açıklamışlardır; ama, ben de çok özet bir şekilde bir iki cümle ile ifade etmek istiyorum.

Bağ - Kur Kanunu çıkmadan evvel, Sosyal Sigortalara tabi olmayan; yani, kendi nam ve hesaplarına serbest çalışan avukat arkadaşlarımızın sosyal güvenliklerini sağlamak amacıyla, Avukatlık Kanununa bir madde konuluyor. Hukukçu arkadaşlarımız, zannediyorum kadın - erkek eşitliğini de düşünerek, erkek ve kadınlarda ayrıcalık yapmayarak, emeklilik yaşını 55 olarak tayin etmişler.

Sayın milletvekilleri arkadaşımız, bu kanun teklifi ile, diğer sosyal güvenlik kanunlarındakine paralel olarak, kadınlardaki emekli yaşını beş yaş daha indirmeyi amaçlayan, paralelliği sağlayacak, hükümetin de yeni olumlu görüş verdiği bir kanun teklifini vermişlerdir.

İçtüzüğümüzün 38 inci maddesine göre 45 gün içerisinde bir kanun teklif veya tasarısı, komisyonlarda görüşülüp Genel Kurula indirilmez ise, kanun teklifinin sahibi üye veya tasarısının sahibi hükümet, bunu Genel Kurulda doğrudan doğruya görüşme talebinde bulunabilir; arkadaşımız, bu hakkını kullanmışlardır.

İçtüzüğümüzün 27 nci maddesinde, «Komisyonlarda, gündemi komisyon başkanları verir» der; ama yine, aynı maddenin diğer fıkralarında, «komisyonlar, gündemlerine hâkimdir» diye de, bir ilavesi vardır. Yani, komisyon başkanı şöyle veya böyle bir gündem vermiş dahi olsa, komisyon üyelerinden birisi bir önerge vermek suretiyle, gündemi değiştirebilme veya aldırma konusunda talepte bulunma hakkına sahip ya başka bir kanun teklifini veya tasarısını gündeme tir.

Değerli milletvekili arkadaşımızla, komisyonumuzda iki sene birlikte çalıştık ve kendisinin kıymetli fikirlerinden, kanunların olgunlaşmasında istifade ettik. Kendileri, bu iki senelik çalışmalarımız sırasında böyle bir önergeyi komisyon başkanlığına gündem değişikliği talebi olarak vermemişlerdir.

Değerli arkadaşlar, eğer, bir kanuna gündem geç veriliyor ise, bunun çeşitli sebepleri vardır diye düşünülebilir, ilk akla gelecek, bir kasıt vardır diye düşünülebilir. Değerli milletvekili arkadaşımız da burada ifade ettiler; kendilerine karşı, ne benim, ne de komisyon üyelerimizin hiçbir kastı söz konusu değildir.

İkinci bir sebep olarak da, komisyonun yükü düşünülebilir veyahut da yeterli gündem vermediği düşünülebilir. Ben burada rakamlar vermek istemiyorum - istatistikî rakamlar var elimde - ancak kendileri de Komisyonumuzun çok ciddî ve süratli bir çalışma yaptığını ifade etmişlerdir; ortalama, haftada bir toplantı yapıyoruz.

Bir üçüncü sebep de; bugüne kadar, kanun teklifi hakkında hükümet görüşü gelmemişti; en son,

1.5.1987 tarihinde hükümet görüşü geldi ve hükümet görüşünün gelmesiyle birlikte, bu hafta perşembe gününe, kanun teklifi için gündem vermişizdir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülen kanun teklif veya tasarılarının yüzde 95'i, İçtüzüğümüzün bu hükmüne aykırı olarak, 45 gün geçmiş vaziyette komisyonlarda görüşülebilme imkânına sahip olmuştur. Bu, pratik uygulamanın göstergesidir. Demek ki 45 günden evvel bunların görüşülmesi mümkün olamıyor. Geçmiş dönem Meclislerdeki çalışmaları da inceledim; orada da aynısı olmuş. İçtüzük çalışmalarında bunu değerlendirmelerini ve daha uygun bir madde düzenlemesi yapmalarını arkadaşlarımızın ittılaına sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, komisyonların kuruluş gayeleri şudur: Çok büyük bir kurul olan Genel Kurulun çalışma sürelerinin sınırlı olması nedeniyle bir kanun teklif veya tasarısının çok kolay bir şekilde olgunlaştırılması mümkün değildir. Daha küçük bir ortamda, yani ihtisas komisyonlarında, kanun tasarı tekliflerinin müddet sınırlaması da olmadan olgunlaştırılması prensibi olarak kabul edilerek, komisyonlar kurulmuştur. Eğer, tasarı veya teklifler direkt olarak Genel Kurula gelecek olursa, çok hatalı kanunlar çıkabilir. Belki de tek tük hatasız kanun da çıkabilir; ama, hatalı çıkan kanunların vebalini kim üstlenecek; onu sormak istiyorum.

Bu arada, bir örnek olarak ifade edeyim; hükümet, görüşünde diyor ki: «Mezkûr teklif kanunlaştığı takdirde, topluluk sigortasına tabi avukatlardan erkeklere 55, kadınlara ise 50 yaşında emekli olma hakkı tanınacak. Öte yandan 3246 sayılı Kanuna göre 1 Ocak 1990 tarihinden sonra sigortalı olan erkekler 60, kadınlar ise 55 yaşında emekliliğe hak kazanmış olacaklar ki, bu durum sigortalılar arasında eşitsizlik yaratacaktır. Böyle bir eşitsizliğin meydana gelmemesi için, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun değişik geçici 1 inci maddesinin (A) fıkrasının, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa ek ve geçici maddeler eklenmesine dair 24.12.1985 tarihli ve 3246 sayılı Kanuna paralel olarak düzenlenmesi ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun geçici 14 üncü maddesinin (a) fıkrasının da aynı hükümleri ihtiva etmek üzere değiştirilmesi kaydıyla hükümetimizce uygun mütalaa edilmektedir.» Yani, hükümet uygun ve olumlu görüş vermekle birlikte, bazı akraba kanunlarla da birlikte müzakere edilmesini önermektedir.

Değerli arkadaşlar, böyle bir müzakerenin bu Mecliste, büyük bir toplulukta yapılması fevkalade zordur. Onun için, tasarı veya teklifin mutlaka komisyonlarda görüşüldükten sonra Genel Kurula inmesini prensip olarak kabul etmemiz gerekir.

Yukarıda açıkladığım gerçekler dolayısıyla ve bu şekilde örnek uygulamaların olmaması düşüncesiyle, önerge hakkında ret oyu kullanmanızı rica eder, yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Efendim önerge hakkında bir lehte bir alehte iki arkadaşa söz vermiş oldum.

Başkaca söz isteyen?... Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

D) ÖNERİLER

a) Danışma Kurulu Önerileri

1. — Çarşamba günlerinin de kanun görüşmelerine ayrılmasına dair Danışma Kurulu önerisi

BAŞKAN — Danışma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Danışma Kurulu önerisi.

No. : 62, Tarih : 5.5.1987.

Danışma Kurulunun 5.5.1987 Salı günü yaptığı toplantıda, Çarşamba günlerinin de şimdilik kanun görüşmelerine ayrılması önerilmiştir.

Arif Ş. Bilgin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı V.	Haydar Özalp Ana. P. Grubu Başkanvekili
M. Seyfi Oktay SHP Grubu Başkanvekili	Mustafa Çorapçıoğlu DYP Grubu Başkanvekili

Ömer Kuşhan
DSP Grubu Başkanvekili

BAŞKAN — Danışma Kurulu önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Danışma Kurulu önerisi kabul edilmiştir.

V. — SEÇİMLER

1. — Dışişleri Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN — Gündemin «Seçim» kısmına geçiyoruz.

Dışişleri Komisyonundaki açık üyelik için Demokratik Sol Parti Grubunca Konya Milletvekili Sayın Sabri Irmak aday gösterilmiştir.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

VI. — GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI

A) ÖNGÖRÜŞMELER

1. — Çanakkale Milletvekili Cafer Tayyar Sadıklar ve 12 arkadaşının, hükümetçe uygulanan tütün ekimi ve sigara ithalatı politikasından kaynaklanan sorunları ve BEST Sigara Fabrikasıyla ilgili iddiaları tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/55)

BAŞKAN — Gündemin «Genel görüşme ve Meclis araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler» kısmına geçiyoruz.

Çanakkale Milletvekili Cafer Tayyar Sadıklar ve 12 arkadaşının, hükümetçe uygulanan tütün ekimi ve sigara ithalatı politikasından kaynaklanan sorunlar ve BEST Sigara Fabrikasıyla ilgili iddiaları tespit etmek amacıyla, Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi üzerinde öngörüşmeye kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Hükümet?... Yerinde.

Geçen birleşimde hükümet konuşmuş, söz sırası Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Ümit Canuyar'a gelmişti; şimdi Sayın Canuyar'a söz veriyorum.

Buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA ÜMİT CANUYAR (Manisa) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; yabancı sigara firmalarının Türk pazarını işgal etme planlarının ve basında ortaya atılan iddiaların aydınlığa kavuşturulması için, Çanakkale Milletvekili Cafer Tayyar Sadıklar ve 12 arkadaşının Anayasanın 98, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri gereğince verdikleri Meclis araştırması önergesi konusunda Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesile ile Yüce Meclisi, grubum ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

Doğru Yol Partisi Grubu, 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununun değiştirilmesiyle ilgili, Anavatan Hükümetinin ilk çalışmalarından itibaren, konuya hassasiyetle eğilmiş ve görüşlerini muhtelif vesilelerle kamuoyuna duyurmaya çalışmıştır.

Hatırlanacağı üzere, 1969 tarihli, 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununun değiştirilmesiyle ilgili kanun tasarısı Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul edilmiş ve 455 sıra sayısıyla, 16.5.1986 tarihinde Genel Kurula sevk edilmişti. Bunun üzerine, Doğru Yol Partisi, 26 Mayıs 1986 tarihinde şu mealde bir grup bildirisi yayınlanmıştır: «Alelacele Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul edilip, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna getirilen tütün tekeli ile ilgili kanun tasarısı, endişe verici hükümler taşımaktadır. Konu, yüzbinlerce tütün üreticisi aileyi yasa boğmuştur. Bir hesaba göre, bu konu, 3 milyon kişiyi kapsayan bir konudur.

Dünyada pazar sıkıntısı çeken büyük sigara üreticileri, böylece Türkiye pazarını işgal etmeye hazırlanmaktadırlar.

Bilindiği üzere, sigara kullanmak bir alışkanlık meselesidir. Bir kere yabancı sigaraya alıştıktan sonra, Türk tütünüyle yapılmış sigaraların kullanımında büyük güçlüklerle karşılaşılması mukadder akıbettir. Bunun sonucu, Türk tütününün ekiminde gerilemeler olacak, Türk tütüncülüğü öldürülecek, tütün çiftçisi işsiz kalacaktır, Türkiye'deki sigara fabrikaları çalışmaz hale gelecektir, işsizler ordusuna, asgarî 500 bin kişi daha katılacaktır. Türk çiftçisinin rızkı ile oynanmaktadır; buna izin veremeyiz.» demiştik.

Sayın milletvekilleri, çiftçinin rızkıyla oynayanlar, ekonomide ciddî açmazlara sebep olurlar. Büyük Önder Atatürk'ün, «Millî ekonominin temeli ziraattir» buyruğu, günümüzde de geçerlidir. Özalizmin temel felsefesi, ortadireğin hak ile yeksan edilmesini sağlamıştır. Günümüzde çalışan ve üretenlerin tümü, iktidarın insafına terk edilmiştir. Böyle politika, böyle ekonomi olmaz. (DYP sıralarından alkışlar) Bu ülkeyi, büyüten, üreten ve büyük Tür-

kiye yapan felsefenin ekonomik felsefecileri ve mimarları ortadadır; başarı, bütün dünya tarafından tescil edilmiştir. Yaban elden devamlı olarak IMF tavsiyesi alır, uygulamaya kalkarsanız, işte sonu bu olur.

Tütün ekicisi, bu iktidar döneminde devamlı üvey evlat muamelesi görmüştür. Yazıktır, günahtır, ayıptır. Sizler, en fakir çiftçinin tütün ekicisi olduğunu ne zaman hatırlayacaksınız?...

Sayın milletvekilleri, daha tutarlı politikaların uygulanması mümkündür. Sigara üretim sektörünü birdenbire değil, adım adım ve daha değişik şekillerde yabancı sermayeye açmakta fayda vardır. Önce, sadece ihracat kaydıyla işbirliği yolu seçilmeli, dünyada rekabet edebilecek yeni bir Türk sigarası türü geliştirilmelidir. Sigara tüketicileri, bu yeni ve kaliteli sigaraya alıştıktan sonra, yabancı sigaralarla rekabet etmek üzere kapılar açılmalıdır. Aksi halde, Türk tütüncülüğü ve sigara üretim sektörü büyük darbe yiyecektir. Bunun vebalini hiçbir hükümet kaldıramaz.

Doğru Yol Partisinin şiddetli tepkileriyle karşılaşacağını anlayan hükümet, değişiklik tasarısı gündemde beklerken, 28.5.1986 tarihinde sabaha karşı korsan bir maddeyle, âdeta Meclisten kaçırırcasına, ilgisiz bir kanunun sonuna eklenen bir madde ile konuyu halletmiştir. Bunun üzerine, Doğru Yol Partisi, Grubu, 28.5.1986 tarihinde şu bildiriyi yayınlamıştır: Bu sabaha karşı Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda iktidar partisi liderinin başkanlığında sahnelenen olaylar, üzüntü ve endişe vericidir. Günlerden beri Türk kamuoyunu işgal eden üç milyon vatandaşımızı doğrudan ve vatandaşlarımızın tümünü ülkenin sahipleri olarak dolaylı ilgilendiren tütün tekelinin kaldırılmasına dair tasarı gündemde görüşülmesini beklerken, kanunlar ve İçtüzük ihlal edilerek, ilgisiz bir tasarı içinde rastgele bir maddeyle oldu - bittiye getirilmiştir.

İktidarın hukuk dışı tutumu, oturumu yöneten Başkanvekilinin akıl almaz usulsüzlükleriyle, Türk tütüncülüğü yabancı tekellere peşkeş çekilmiştir. Meclis gelenekleri yok sayılmış, Türk parlamento tarihinde görülmeyen oyunlar sahnelenmiştir. İktidar lideri, yalnız muhalefetten ve kamuoyundan değil, kendi grubundan da gelebilecek tepkilerden korkarak, tütün tekelini kaldıran tasarıyı genel kuruldan âdeta kaçırarak çıkarmıştır.

Türk köylüsünü, tütün ekicisini perişan eden, Türk ekonomisine ağır darbeler indiren hükümler, ne yazık ki, rejimi de tahrip eden bir usul içinde geçiştirilmiştir. Meclis aldatılmış, Türk kamuoyu yok sayılmış, rejimin üzerine karanlık bir perde örtülmüştür.

Doğru Yol Partisi Grubu olarak, hukuk dışı bu davranışı şiddetle protesto ediyor, her geçen gün ömrü kısalan bu iktidarı aziz milletimize şikâyet ediyoruz.»

Konu, ayrıca müzakereleri esnasında defalarca dile getirilmiş, yapılan büyük yanlışlık bir defa daha kamuoyuna ve iktidara açıklanmaya çalışılmıştır.

Son olarak, Doğru Yol Partisi, 4 Nisan 1987 tarihinde tütüncülüğümüzün karşılaştığı tehlikeler konusunda bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiride değinildiği üzere, konu, fevkalade ciddidir. Türk toplumu yabancı tipi sigaralara alıştırılmakta ve artan yabancı sigara ithalatı dikkat çeken boyutlara varmaktadır. Nitekim, yıllar itibariyle sigara ithalatı şöyle olmuştur:

1984'te 2 300 ton, 1985'te 4 200 ton, 1986'da 7 400 ton; ceman 13 900 ton. Bunlar için Türk Milleti 205,6 milyon dolar döviz ödemek zorunda bırakılmıştır.

Tablodan görüldüğü üzere, yabancı sigara ithalatı, her yıl, yüzde 100 oranını da katlayarak, artmıştır. Yurdumuzda sigara tüketimi ortalama yüzde 5 - 6 civarında arttığına göre, bu gidişle, Türk sigarası Türk pazarından tamamen çıkarılmış olacaktır. Bu, çok tehlikeli bir gidiştir. Böylece, Türk toplumu önce yabancı sigaraya alıştırılacak ve sonra da pazar tamamen onların olacaktır.

Diğer taraftan, dünya sigara tüketim eğilimi her yıl biraz daha azalmaktadır. Bunun sonucu olarak, başlıca sigara fabrikaları, kapasitelerini gereği gibi kullanmaktan mahrumdurlar.

Bu gelişmeler, yabancı sigara üretiminde kullanılan Virjinya ve Burley tipi tütünlerin stoklarını artırmaktadır. 1976 ile 1986 yılları arasında bir kıyaslama yaptığımızda, 1976'da dünyada 5 milyon 994 bin ton olan tütünün, bugün 7 450 191 ton olduğu görülmektedir. Bu stokları satacak pazar aranmaktadır; Türkiye'miz de iyi ve geniş bir pazar olarak hedeflenmiştir. Bu hedefe de süratle yaklaşıldığı maalesef anlaşılmaktadır.

Sayın milletvekilleri, bu konuya, bir günlük gazetimizin önemle eğilmesi sevindiricidir. Basınımızdaki manşetlerden bazıları şöyledir: «Tütünümüze yabancı tuzağı. Yerli ve yabancı eller tütünümüz üzerinde çirkin oyunlar oynuyor» vesaire...

Bu neşriyatla ortaya konan iddialardan bazıları da şunlardır: «Türkiye, 10 yıldır İngiliz Rothmans firması için önde gelen bir pazar geliştirme alanıdır. Bitlis'te kurulan BEST Sigara Fabrikası, sadece ihraç şartıyla kurulmuş olmasına rağmen, asıl amacı Türk pazarına girmektir. BEST sigara Fabrikası, tütün hazırlama üniteleri olmadığı için, eksik kurulmuş bir fabrikadır. Fabrikanın makineleri, İngiltere'den kullanılmış olarak ithal edilmiştir. Makinelere fazla para ödenmiştir. Bu durumu, Tekel Genel Müdürü, daha fabrikanın açılışında fark ettiği halde, sesini çıkarmamayı, maalesef tercih etmiştir. Fabrikanin açılışındaki masraflar için yüz milyon liralık harcama yapılmıştır. Bütün ümitlerini bu fabrikaya bağlamış olan Bitlis halkının elindeki hisse senetleri değersiz hale gelmektedir» vesaire...

Sayın milletvekilleri, bu iddialar çok ciddî, üzerinde önemle durulması gereken iddialardır; bizim görüşlerimizi de büyük ölçüde teyit etmektedir.

Rothmans firması, bu iddialar karşısında 13 Nisan 1987 tarihinde, belli başlı büyük gazetelere, tüm sayfa boyunda ilan vermiş, durumu kendi açısından açıklamaya çalışmıştır. Bu ilanda yer alan bazı ifadeler, gerçekten üzerinde durulmaya değerdir.

Bahis konusu ilanda aynen; «Bu proje, sadece ihracat kaydıyla başlatılmış olduğu halde, o tarihlerde hükümet tarafından iç piyasasında da satışlara imkân verecek kanunî değişikliklerin yapîlacağı vaadiyle teşvik edilmiştir.» denilmektedir. Nitekim, bu değişiklikler şimdi yapılmıştır.

Bu bir itiraf değilse, çok önemli bir ifşaattır. Özal hükümeti, Türkiye Büyük Millet Meclisi iradesi üzerine sanki ipotek koymuşçasına, yabancılara, kanun değişikliği yapılacağına dair vaatler yapabilmektedir.

Hükümet, Rothmans şirketine önce söz vermiş ve daha sonra da söz verdiği kanunu çıkartmıştır; hem de nasıl çıkartış? Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, milletvekillerinden kaçırılarak, kanun Rothmans'ın istediği istikamette çıkartılmıştır. Bu emrivaki ile çıkartılan kanun, bugün yürürlüktedir.

Yabancı şirketlere tekel verilmesi konusunda uygulamalar başlatılmıştır. Nitekim, Türkiye'de imal edilecek yabancı sigaraların dışarıdan ithal edilmeyeceği konusunda sözler verilmektedir. Bunun açık anlamı, Türk tekeli yerine, yabancı tekeli getirilmektedir. Konu, Ziraat Odalarının çıkardığı raporlarda da önemle ele alınmakta, çok kısa bir zamanda tütün ihracatından elde ettiğimiz gelirin tamamının tütün ithalatı veya sigara ithalatı için harcanacağı endişesi vurgulanmaktadır.

Konuya hangi yönden bakarsak bakalım, Türk tütüncülüğü ve sigara sektörünün tehlike içinde olduğunu görmekteyiz. Duruma bir hal şekli bulmak, milyonlarca ailenin geleceğini garantiye almak için, Türkiye Büyük Millet Meclisinin konuya mutlaka el koyması gerekmektedir.

Rothmans şirketi, mevcut uygulama ile Türk hükümetini uyarmış olmalıdır; bundan çıkarılacak dersler vardır. Rothmans şirketinin, Türkiye'de sigara sektörüyle ilgili ilk temasları yaptığı zamanlarda, Türkiye'nin kuracağı modern sigara fabrikalarına know-how getirmek suretiyle yardımcı olacağını ifade ettiği de bilinmektedir. Bu duruma göre, yapılacak şeyler şöyle olabilir: Konu, yeniden tartışmaya açılmalıdır. Millî Tütün Komitesi toplanarak, konuyu detayda müzakere etmelidir.

Burdur'un Bucak kazasında başlatılan Virjinya tütün ekimi deneyimi ciddî olarak izlenmeli ve sonuç alındıktan sonra, Türkiye'deki yabancı tütün ekimi konusu karara bağlanmalıdır.

Yabancı sermaye ile önce dış satım için işbirliği yapılmalıdır.

Yabancı sermaye veya yabancı teknoloji satın alınarak, dünyada ve Türkiye pazarında yabancı sigaralarla rekabet edebilecek yeni bir tip Türk sigarası imal edilmelidir.

Tütün ekimi ve ekicisinin kurtarılması için yabancı sigara ithalatına son verilmelidir.

Sigara ithal yasağı, millî çıkarlarını düşünen bütün ülkeler tarafından özenle uygulanmaktadır. Kaçakçılığı önleyememek, bir hükümetin acizliği ve ayıbından öteye anlam taşımaz.

Türkiye'de, yabancı sigara ithalatının, kaçakçılığı önlediği, ithalattan Konut Fonuna 100 milyar lira aktarıldığı görüşü yanlıştır. Kaçakçılık, önlenmek şöyle dursun, meşru hale gelmiştir. Doğu ve Güneydoğu illerimizde kaçak sigaralar, devletin ithal ettiği sigaraların koruyucu kanatları altında satışa sunulmaktadır. Konut Fonuna 80 - 100 milyar liralık gelir elde etmek için, Türkiyemiz, yurt dışına 400 - 500 milyar Türk Lirası karşılığı döviz ödemek zorundadır; üstelik, Türk tütüncülüğünü yok etme gibi çok ağır bir bedeli de kabul ederek. Buna değer mi?... Her şeyden konuta fon aktaracağınıza, biraz da tütüncüye fon aktarmayı düşünebilseniz, kötü mü olur? Tütüncü, batık şirketlerden daha mı

değersizdir? (DYP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Uyguladığınız faiz politikası ile tütüncümüzün para kazanması mümkün değildir. Faizler, tütüncümüzün ödeyebileceği en düşük hadlere mutlaka indirilmelidir. Tütüncümüzün kullandığı bütün girdilerde sübvansiyon yapılmalı, tütüncümüzün maliyeti asgarî düzeye indirilmelidir.

Sayın Bakan beyanlarında, 1986 yılı tütününün ortalama fiyatının 1 469 lira olduğunu ifade etmiştir. Ege Bölgesi ziraat odalarından alınan maliyet çizelgelerinde ve yapılan incelemelerde, maliyetin 1 534 lira olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, Sayın Bakanımızın övünerek ifade ettiği ortalama fiyat, maalesef maliyetin altında kalmıştır.

Yapılan incelemelere göre, Türkiye'de aile başına ortalama üretim - toplam üretim üretici sayısına bölündüğünde - 600 kilodur. Bugünkü ortalama fiyatla tutarı, takriben 900 bin liradır. Bu para, tütüncümüzün tütüne verdiği onüç ay emeğin karşılığı dahi değildir. Bu miktarın, hepsi kâr bile olsa, her gün artan ve ağırlaşan hayat şartlarında, bir tütüncü ailesinin geçimine dahi yetmeyeceği acı gerçeği çok düşündürücüdür. Tütüncü sayesinde kârı trilyona yaklaşan Tekelin, 50 - 100 milyarı tütüncümüzden esirgemesini anlamak mümkün değildir.

Kaliteye yönelik olarak Sayın Bakanın, «Taban arazilere tütün ekimini yasakladık» ifadesi yanlıştır. Çünkü, taban araziye tütün ekimi, 1975 yılında zaten yasaklanmıştır.

Tütüncünün alım gücü çok düşmüştür. 1983 yılı ile kıyaslandığında, bugün tütüncü, sattığı massulle çok daha az girdi alabilir duruma gelmiştir. Bütün bu sebeplerle, hükümetin, tütün ekimini caydırıcı bir politika izlediği, kaçınılması mümkün olmayan bir gerçektir. İktidar, uyguladığı tutarsız politika ile üreticiye âdeta «Sen tütün ekme» demektedir. Bu bir cinayettir; fakir çiftçinin, köylünün ekonomik katliamıdır. Tütün, kıraç ve verimsiz arazide üretilir, aile ziraatıdır, 13 aylık emek gerektiren bir üründür, özel beceri ister. Bu çiftçiye, «üretme» veya «başka bir ürün üret» diyemezsiniz; çünkü bu mümkün değildir.

Ayrıca, tütün, bu iktidar dönemine kadar ihraç ürünü ve döviz kaynağı idi; bu kaynağı kurutmaya hakkınız yoktur. «Çiftçi altın yılını yaşıyor» hayallerini artık bırakınız. Altın yılını yaşadığını iddia ettiğiniz çiftçiyi kurtarmak için çıkardığınız paketin ne olduğunu adama sormazlar mı?... Çiftçiye, bıkkınlıktan, bezginlikten başka bir şey veremiyorsunuz. Çiftçimiz, Cumhuriyet döneminin en karanlık dönemini yaşıyor; yaptığınız uygulamalarla, her gün biraz daha yokluğa, sefalete, perişanlığa ve açlığa mahkûm ediliyor.

İktidarınızın bu konudaki yanlışı, Manisa çiftçilerinin 28 Eylülde verdikleri oylarla da tescil edilmiştir. (DYP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bu itibarla, Rothmans ortaklığı ile kurulan BEST Fabrikası konusu ile yabancı sigara firmalarının Türk pazarını işgal etme planları ve hükümetin, tütün ekimini caydırıcı önlemler aldığıyla ilgili olarak ortaya atılan iddiaların açıklığa kavuşturulmasında büyük fayda görmekteyiz.

Bu düşüncelerle, grubumuzun önergeye olumlu oy vereceğini ifade eder, yüce Meclisi saygı ile selamlarım. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Canuyar.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Enver Özcan, buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA ENVER ÖZCAN (Tokat) — Sayın Başkan, değerli üyeler; Sayın Sadıklar ve arkadaşlarının araştırma önergesi üzerinde grubumun görüşlerini arz etmek üzere huzurunuzdayım.

Önce, konu nedir?.. Bu nokta üzerinde düşünecek olursak, şöyle bir tablo görürüz: Aslında konu, politikasından teknik sorunlarına, tütün politikasından genel ekonomik sorunlarına kadar birçok alanı ilgilendiren ve sonuçlar doğuran bir konu. Ancak, konuyu şöyle özetleyebiliriz: Dünyaca ünlü Bitlis tütünümüzün değerlendirilmesi aşkıyla başlayan bir serüven, İngiliz Rothmans Kumpanyası izdivacıyla doruğa ulaşıyor. Ne var ki, zengin şehirli adamın, yoksul köylü kızına âşık rolü oynayarak onu istismar etmesi gibi, Rothmans da, Bitlis'e oyun tezgâhlıyor ve ne yazık ki, Türkiye Cumhuriyetinin çeşitli alanlardaki yetkilileri ve yöneticileri de, bu tezgâha alet olmuş görünüyor.

Sayın milletvekilleri, gerçekten de, elde edebildiğimiz verilere göre, her şeyden önce, onur kırıcı bir tezgâhın varlığı hissediliyor. Devlet olarak, milletvekilleri olarak ve toplum olarak, onurumuzu kırıcı bir tezgâhla karşı karşıyayız. Bakın, nasıl :

Rothmans adındaki İngiliz Kumpanyası, Türkiye için bir rapor hazırlıyor ve bu raporun adına da, kendi deyimleriyle «şirket içi rapor» diyorlar; yani, «gizli rapor» demiyorlar . Bu konuya biraz sonra yine değineceğim. Bu raporun bir yerinde - özetle-

yerek veriyorum - şöyle deniliyor: «Yeni Anayasa (yani 1982 Anayasası) güdümlü demokrasi sistemini getirmiştir Türkiye'ye. General Evren - (sözcük onlara ait - sivil politikacıları kontrol etme ve yönlendirme yetkilerine sahiptir - bizim için teşekkür ederim - Sayın Özal ise, Ordunun desteğiyle, sivil düzen ve siyasal faaliyetlerde sıkı bir politika gütmekte, ekonomide ise rahat hareket etmektedir.» Bu cümleler Rothmans'ın raporuna ait.

Şimdi, bu pasajdaki, «sivil düzen ve siyasal faaliyetlerde sıkı bir politika» şeklindeki ifadenin Türkçesinin, «Baskıcı, özgürlüksüz bir rejim» olduğunu; «ekonomide ise rahat hareket etmektedir» deyiminin de, «denetim endişesi ve gereği duymadan» anlamına geldiğini takdir edersiniz; bunları açıklamaya ve belirtmeye gerek yoktur. O kadar gerek yok ki sayın üyeler, aynı raporun bir başka yerinde şöyle deniliyor: «Türkiye'nin bu sıralarda Avrupa Topluluğuna başvurması söz konusu. Bunlar önemli değil; Türkiye'nin Avrupa topluluğuna, zaten on - onbeş yıldan önce girmeyeceği kesindir». Bunu belirttikten sonra raporda, «Zaten, şimdi AT'ye girmiş olan Portekiz ve İspanya da on - beş yıl önce diktatörlüktü» deniliyor. Türkiye adına bir teşekkür daha!..

Bu güzel değerlendirmelerin değerlendirilmesini ilgililere bırakıyorum; ama tabiî, bizim de ilgili olduğumuzu unutmamak kaydıyla. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak ve milletvekili olarak, bizler de direkt olarak ilgiliyiz; unutmayalım.

Sayın üyeler, bu rapor kısaca şöyle demek istiyor ve diyor - yani «istiyor»u yok - «Türkiye'de ortam, tam bizim istediğimiz gibidir; fırsat bu fırsattır; yararlanalım» diyor. Böyle bir analiz yapıyor ve böyle bir analiz bizi şaşırtmıyor. Analiz, doğru veya yanlış, biz kendimiz tartışırız, değerlendirmesini yaparız; ancak, İngiliz Rothmans Şirketinin böyle bir rapor hazırlaması yöntemi bizi şaşırtmıyor; çünkü, biz onları çok iyi biliyoruz, çok iyi tanıyoruz. Bu raporu yazdıranların dedeleri de geçmişte sömürgeler hakkında böyle raporlar hazırlarlardı. (SHP sıralarından alkışlar) Şirketin kendisine has böyle şirket içi, dışarıya yansıtılmamak üzere, sömürgeler hakkında raporlar hazırladığını gayet iyi biliyoruz. Bildiğimiz bir şey daha var; o da, sömürgeciliğin artık sona erdiğiydi. Sömürgeler, artık bağımsızlıklarına kavuştu; ama öyle görülüyor ki, Rothmans'lar, hâlâ buna benzer raporlar yazabilecek, Türkiye gibi ülkeler bulabiliyorlar. İşte zoruma giden bu, işte onurumu kıran da bu, sayın üyeler.

Değerli milletvekilleri, sadece ihracat koşuluyla başatılan bu girişimde; yani Bitlis BEST ile Rothmans arasındaki izdivaç girişiminde - ki, tekrar ediyorum, bu, sadece ihracat için izin verilen, başlatılan bir girişimdir - iç piyasada da satış imkânı verecek yasal değişikliklerin yapılacağı vaadi yapılmış. Bunu Rothmans'çıların kendileri söylüyor; «Her ne kadar anlaşmamızda ihracat için imza attık ama, bize birileri vaat etti; ileride yasal değişiklikleri yapacaklar, iç piyasaya da bizi sokacaklar» diyorlar.

Sayın milletvekilleri, özellikle de Sayın ANAP'lı üyeler, bu noktaya dikkat buyurun: Birileri çıkıyor, buradaki oylarınız sanki kendi ceplerindeymiş gibi ve de gerçek amacının ne olduğu bilinmeyen, niyetinin ne olduğu bilinmeyen bir yabancı kumpanyaya, sizin adınıza vaatlerde bulunabiliyor; sizlerin iradeniz, bir bakıma sizlere danışılmadan kullanılıyor...

Halkın temsilcilerine saygısızlığın bu ölçülere vardırılması, gerçekten anlaşılacak bir şey değil; bunu içinize sindirebiliyor musunuz?

Sayın üyeler, aslında bu pervasızlık ilk kez de olmuyor; onu da hemen belirteyim. Geçmişte çay konusunda da buna benzer vaatler verilmişti; daha yasa çıkmadan, çayın devlet tekeline ait olmasına karşın, daha bu tekeli kırabilecek ya da o yönde özel şirkete, sermayeye işletme hakkı tanıyacak yasa teklifi bile verilmeden, çayla ilgili firmalara vaatlerde bulunulmuştu. Aynı şey Niksar Suyu için de geçerli. Niksar Suyu Fabrikası Niksar'da kurulduğunda, Asil Nadirler büyük ilanlarla şunu söylüyor ve övünüyorlardı: «Biz bu fabrikayı, sadece ve sadece ihracat için kurduk, Arap ülkelerine ihraç edeceğiz, dövizler kazandıracağız.» Sonradan bir şeyler oldu; ne olduysa, Niksar Suyu bizim bakkallara kadar düştü, hatta Arap ülkelerine hiç gitmedi, hep bizim iç piyasaya yönlendirildi. Tabiî, bu değişiklik ne karşılığında yapılmış olabilir? Bu sorunun yanıtını bulmak size düşüyor; bir yerde hepimize düşüyor. Tabiî, böyle uygulamalar, milletvekili olarak onurumuza dokunuyor; şahsen benim onuruma dokunuyor.

Sayın üyeler, işin yalnızca bu yönü bile, bu konuda kapsamlı bir Meclis araştırması açılması için, bence, yeter de artar bile. Ama, işin başka yönleri de var: Bir kere, «Dışa açılmak ve yabancı sermayeyi çekmek» gibi güzel ilkelerle yabancı sermayeyi çekmek sevdasına kapılan Sayın Özal Hükümetinin, bu konuda ne denli bilgisiz, en azından ilkesiz olduğu bir kez daha anlaşılıyor. Yaldızlı sözlerle; TRT'siyle, tüm parlak törenlerle buyur edilen yaban-

cı firma, bir de anlaşılıyor ki, miyadını doldurmuş hurda makinelerini boyayıp, üstelik ülkemize de, fahiş fiyatla satıyor. Bu konuda Rothmans Firması bakın ne diyor: «Bu tür yenilenmiş makineler çok ekonomiktir.» Yani Türkçesi, «Size ancak bu yaraşır, siz fakirler için en iyisi bu, bununla idare edin» diyor; böyle demek istiyor.

MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri) — Demagoji yapma.

ENVER ÖZCAN (Devamla) — Hani yabancı sermayenin teknoloji transferi?.. Hani yeni teknolojilerle ekonomiye itici güç verme nitelikleri?.. Tüm bunlardan habersiz olan Sayın Özal politikası sonucu, Türkiye, Batının hurdalığına çevrilecek; hem de çok yüksek fiyatlar ödenecek buna karşılık.

Sayın milletvekilleri, kapitalist Batıda, bu arada İngiltere'de, Rothmans gibi firmaların doğal işleyiş ortamı, devlet müdahalesinin olmadığı rekabetçi bir liberal sistemdir; onların ilkesi budur. Sayın Özal da, en azından, sözde, görünüşte, bu sistemi çok beğenir, çok över, çok savunur ve aynı kafada olanlar da şunu derler: «Efendim, devlet kuruluşları iyi çalışmaz, verimli olmaz, en iyisi özel girişimciliktir, onlar desteklenmelidir.» Peki, diyelim ki, ilke olarak bu görüş savunulabilir; Ancak, bu görüşü savunanlar, uygulamada da bunu gerçekleştirmek zorundadırlar. İşte, Türkiye'de bu görüşü savunanların, görüşlerini yaşama geçirmek, somutlaştırmak için, Rothmans'la birlikte çok iyi fırsat ellerine geçmiştir. Rothmans, yabancı sermaye ve özel sermaye bu düşüncelerini gerçekleştirmeliydiler Türkiye'de ve Rothmans'ın devlet sektöründen daha iyi çalıştığını kanıtlamalıydılar. Bu fırsat ayaklarına kadar gelmişti. Oysa ne görüyoruz? Şunu görüyoruz: Faziletleri övülmekle bitirilmeyen libaralizmin ve özel sektörün bu mümtaz temsilcisi Rothmans, o beğenmedikleri bizim Tekele yaslanmak için, onunla işbirliği yapmak için can atıyor, araya adamlar sokuyor. Hani nerede kaldı özel sektörün faziletleri?.. Hani devlet işletmeciliği kötüydü, olumsuzdu Türkiye'de; onun için zaten yabancı sermayeyi çağırmıştınız?..

Rothmans, İngiltere'de devletle çalışmıyor; peki, Türkiye'de niye devlet sektörüne yanaşmak istiyor?.. Bunu öğrenmek isterim; çok merak ediyorum. Acaba, burada çift standart mı kullanılıyor, yoksa ekonomik kurallar Manş'ın öbür tarafında değişik, bu tarafında değişik mi geçerli oluyor?

Demek ki, işin içinde işler var. Şimdilik bildiğim, işin içinde Rothmans'ın bir Türk temsilcisi olduğu, İngiliz şirketinin Türkiye'deki çıkarlarını savunan, izleyen, koruyan, bir Türk. Buraya kadar güzel de, işin ilginç tarafı, aynı kişi, aynı Türk, Türkiye'de kamuoyunun bilgilendirilip, oluşturulup, yönlendirilmesinde en etkili kurum olan TRT'nin de Yönetim Kurulu üyesi!.. Dikkat buyurun sayın üyeler; kamuoyumuzun, sosyal, politik, kültürel ve her açıdan yönlendirilmesinde birinci derecede etkili bir kuruluş olan TRT'nin Yönetim Kurulu üyesi, İngiliz şirketinin çıkarlarına çalışan bir kişi!.. «İngiliz Muhipleri Cemiyeti dönemini yeniden mi diriltiyoruz» diye düşünüyorum.

Sayın milletvekilleri, konunun son olarak değinmek istediğim ve değinilmesi gereken bir yönü de, tütün kalitesine ilişkin sinsi tezgâhtır.

Hükümetin önemsemediği ve bir türlü de kabul etmek istemediği bu tezgâh, Türkiye koşullarına uygun tütünümüz yerine, illa Virjinya ve Burley tipi tütün ekiminin yaygınlaştırılmasına yöneliktir.

Konunun ayrıntısına girmeksizin, sadece şunu belirtmek istiyorum: Türkiye'de Virjinya tipi tütün ekmekle hiçbir zararımız olmayacağını söyleyenler ve buna sayın hükümeti de inandırmış olanlar, unutmayalım ki, Ricardo'nun torunlarıdırlar. Bunun ne anlamına geldiğini merak edenler, ayrıntılarını, gidip gerekli yerlerden öğrenebilirler; ama ben kısaca, bu konuyla ilgili olarak, şunları bilgilerinize sunmak istiyorum:

Kural, hiç değişmemiştir onlarda. Gelirler; ilk bakışta, son derece akılcı yaklaşımlarla ve açık kanıtlarla, sizin kendi ülkenizde o ürünü değil, öteki ürünü yetiştirmeniz gerektiğine sizi inandırırlar ve çok inandırıcıdırlar; açıklamaları şaşmaz bir mantık kuralına ve matematik formüllere dayanır.

Sayın üyeler, Ricardo'nun torunlarının önerdikleri bu parlak açıklamalara karşın, uzun ve derinlemesine düşünmeden, ülke koşullarını göz önüne almadan, düşünmeden, bu mantığa kendinizi kaptırdınız mı, iş işten geçmiş demektir; artık kendinizi kurtaramazsınız, onların ağına düşmüşsünüz demektir.

Bunun acı örneğini, geçmişte sadece Osmanlı döneminde değil, yakın dönemlerde, bu yüzyılımızın ortalarına kadar da birçok ülke yaşamıştır ve acısını görmüştür.

Sayın üyeler, şimdi Türkiye'de aynı oyunlar oynanmak isteniyor; ama biz, geçmişte düştüğümüz bu tuzağa bir daha düşecek kadar bilinçsiz ve bilgisiz miyiz diye düşünüyorum.

Sayın milletvekilleri, bizi öyle görenlere, görmek ve göstermek isteyenlere karşı bizler, bu cefakâr, ama onurlu halkın temsilcileri olarak tepkisiz mi kalacağız; bize tepkisizliği yakıştıranlara söyleyecek hiçbir sözümüz yok mu?

Sayın milletvekilleri, bizler, «Nedir bu mesele, neler oluyor, neler dönüyor?» demeyecek miyiz?.. «Neyin nesi bu konu, işin içinde işler mi var?» demeyecek miyiz?.. «Türkiye'de kimler, ne işler çeviriyor, hele bir araştıralım, bakalım, anlayalım» demeyecek miyiz?..

Sayın milletvekilleri, sizleri bilmem; ama biz, SHP olarak «Evet» diyeceğiz araştırma açılması için.

Bu düşüncelerle hepinize saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özcan.

Demokratik Sol Parti Grubu adına Sayın Hasan Altay söz istemişlerdir.

Buyurun efendim.

DSP GRUBU ADINA HASAN ALTAY (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi, grubum ve şahsım adına selamlayarak sözlerime başlıyorum.

Görüşmekte olduğumuz araştırma önergesi hakkında doğru bir karar verebilmek için, önce tütün ve tütün sanayinin ülkemiz açısından önemi ve yakın geçmişte tütünle ilgili başımıza gelen olaylar hakkında özet bilgiyi verdikten sonra, açıklamalara devam edeceğim.

Sayın milletvekilleri, tütün üretimi, ülkemizde 3 milyon kadar kişiyi yakından ilgilendiren en önemli bir tarım koludur. Ülkemiz, uzun yıllar, Amerika Birleşik Devletlerinden sonra, dünyada en büyük tütün ihracatını yapan bir ülkedir. Tütün ve tütün mamulleri, sigara üretimi ve satışı dolayısıyla bütçemize trilyonlara varan kaynak sağlamıştır. Yakın zamana kadar, yüzde 55 dolayındaki vergilerle, devletin en büyük gelir kaynaklarından biri olmuştur.

Tütüncülüğümüz, cumhuriyet öncesi, doğa koşullarına terk edilmiş; tütün üreticisi, dış ülkelerin şirketleriyle, dev tekelleriyle karşı karşıya bırakılmıştır. Uzun yıllar tütün üretimi, sigara üretimi, başta Fransız Reji Şirketi olmak üzere, diğer yabancı kuruluşlar eliyle gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Türk halkı büyük bir yoksulluğun, perişanlığın içine düşmüştür. Tütün ekicisi, çoluk çocuğuyla, genci yaşlısıyla, gece - gündüz aylarca çalışmasına karşın, geçimini dahi zor sağlayabilmiştir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte getirilen taban fiyatı ve destekleme politikalarıyla, kısmen olsun, bir refaha kavuşabilmiş ve ülkemize de büyük katkılar sağlamıştır.

Bugüne geldiğimizde bakıyoruz; yıllar önce yaşadığımız, Türk halkını, Türk tütün üreticisini yok eden ve sömürünün kucağına iten başlangıca yeniden geliyoruz. Bunun ne şekilde gerçekleştiğini ve ülkemize vereceği zararları aşağıda açıklayacağım.

Sayın milletvekilleri, Türkiye ve benzeri komşusu Yunanistan, Irak, Bulgaristan ve Yugoslavya gibi ülkeler, tütün üretiminde ve sigara tüketiminde, dünyada çok daha büyük paylara sahipti. Birinci Dünya Savaşı yıllarından itibaren, özellikle de İkinci Dünya Savaşından sonra, Amerika Birleşik Devletlerinin, «yardım» adı altında ve salt alışkanlık kazandırmak amacıyla Avrupa ülkelerine tütün ve sigara ihracatından sonra, özellikle başta Almanya olmak üzere, şark tipi tütün tüketme alışkanlığı sona ermiş, hemen hemen yok olmuştur.

Yine, dünyaya baktığımızda, dünya sigara üretimine ve pazarlamasına egemen olan birkaç büyük holdingin, Amerika Birleşik Devletleri ile diğer Batılı ülkelerdeki pazarların dağılması sonucu, gözlerini ülkemize diktiğini görüyoruz.

Değerli arkadaşlarım, soruyorum: Amerika Birleşik Devletleri, bize ve özellikle ikili ilişkiler içinde bulunan hükümete, sık sık, «Siz, kalkınmanızı tarıma ve tarıma dayalı sanayiye dayandırınız» diye ümitler vermekte iken, neden sigara gibi, Türk halkının dünyada birinci derecede öncelikli olduğu bir mala el atmıştır da, tüm bunlar yetmezmiş gibi, hükümet, yine bunların pazarı olmak için, Türkiye'yi, bizleri, Türk insanını alet etmektedir?.. İşte bu planın, bu uygulamaların bir sonucu olarak, BEST Sigara Fabrikası ülkemizde yatırıma girişmek istemiştir. Bize söylenen ve basında yapılan, aşağıda örneklerini vereceğim açıklamalarda görülen şudur: Bu yabancı şirketler ülkemizde sigara üretecekler, bu sigaralar yurt dışına ihraç edilecek ve Türkiye, Türk tütüncülüğü bundan büyük kazanç sağlayacak... Ama, görüyoruz ki, uygulama hiç de böyle değil. Geçmiş yıllarda ihraç koşuluyla gelen Coca-Cola ve bira üreten yabancı şirketler gibi bunlar da, sadece ve sadece Türkiye pazarında sigara satabilmek için ülkemize göz dikmişlerdir.

Değerli arkadaşlarım, biz bunun böyle olacağını, tüm dünyadaki benzer uygulamalara dayanarak, Irak'a, Yunanistan'a bakarak söylemiş ve uyarmıştık. Bizim bu eleştirilerimizi ve özellikle halktan gelen istekleri dinlemek gereğini dahi duymayan; halkına

ve halkının sesini yansıtmaya çalışan milletvekiline hiç önem vermeyen iktidar, geçen yıl bir gece yarısı, oldu - bittilerle Tütün Tekeli Kanununu kaldırmış ve işte bugün, çarpık, bozuk uygulaması görülen bu BEST Sigara Fabrikasına ön vermiş, destek olmuştur. Geçen yıl çıkarılan bu kanunla, aslında muhalefete gol atılmamış; Türk halkı, Türk tütün üreticisi, sahur topunun ağzına konarak top ateşlenmiştir ve Türk tütün üreticisiyle Türk sigara sanayii bir meçhule doğru yol almaktadır.

Değerli arkadaşlarım, geçen birleşimde Sayın Bakanın konuşmalarını izledim ve tekrar yararlanabilmek amacıyla konuşmalarının özetini aldırdım. Sayın Bakan şunu söylüyor:» Biz ne yapalım, İngiliz şirketi eski makine getirmişse?» Veya «Biz ne yapalım, bizim halkımız dolandırılmışsa?» Bunu da söylemeye getiriyor...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Söylemeye getirmiyorum; söyleyeceğim sözü kalkar, kürsüden söylerim; varsayımlarla lütfen oradan hitap etmeyiniz sayın milletvekili.

HASAN ALTAY (Devamla) — Yani, bundan bu anlaşılıyor, benim anladığım bu. Buradan açıklarsınız.

BAŞKAN — Devam edin efendim.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Söyleyeceğimi kürsüden söylerim, varsayımlarla konuşmayın.

HASAN ALTAY (Devamla) — Buradan açıklarsınız efendim.

BAŞKAN — Devam edin Sayın Altay.

HASAN ALTAY (Devamla) — Soruyorum değerli arkadaşlarım; Siz, üç yıllıktan eski bir makineyi, bir arabayı ithal etmeye yetkili değilken, hiçbir yasal düzenleme buna olanak vermiyor iken ve değeri çok az olan, birkaç milyon liralık bir arabayı eski olduğundan dolayı ithal edemezken, milyarlara varan bu eski makinenin ithaline Maliye Bakanlığı, hangi gerekçelerle, hangi yasal dayanaklarla göz yummuştur?..

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Zülfiyare dokunma!.

HASAN ALTAY (Devamla) — Yine soruyorum : Türkiye Cumhuriyeti yasaları içerisinde, özellikle Türk Ceza Kanununa göre, dolandırıcılık suçtur. Türk halkını dolandıran bu şirketin ilgilileri fazla fiyat ödemişler, fazla fatura kesmişler, suç işlemişler; neden bunlar hakkında gerekli işlem yapılmamaktadır?

Sayın milletvekilleri, yine ayrıca, gerekli hukuksal düzenleme ve altyapı yapılmaksızın, neden kamu ortaklığı şeklinde böyle bir kuruluşun kurulmasına izin verilmiştir? Neresidir sizin sermaye piyasası kurullarınız, bunu düzenleyecek yasalarınız? Hangi önlemleri aldınız; ne gibi hukukî düzenlemelerle halkı bu maceranın içine soktunuz?..

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Biz mi soktuk?..

BAŞKAN — Sayın Bakan, lütfen efendim...

Evet, devam edin efendim.

HASAN ALTAY (Devamla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu olaya baktığımızda ve diğer arkadaşlarımın açıklamalarıyla da, yabancı sermaye şirketlerinin amacının, Türkiye'de yeni teknoloji geliştirmek değil, Türk millî pazarını sömürmek, Türk millî pazarından pay elde etmek olduğu açıktır. Burada bir hata vardır, hatadan dönülmesini beklemek hepimizin görevidir ve özellikle de şunu bekliyoruz : Yasayla kurulmuş bir Tütün Millî Komitesi vardır; bu toplanmalıdır. Böyle bir meselede, millî konuda tüm partilerin ve diğer demokratik kurum ve kuruluşların katılımıyla millî bir politika oluşturulmalıdır. Aksi halde, yıllardır tüm dünyada sömürü işlemini en iyi şekilde becermiş; belki de, ciroları, bütçeleri Türkiye kadar olan bu dev holdingler karşısında birkaç bürokrat ve birkaç kamu görevlisiyle yalnız ve çaresiz kalırsınız ve böyle çok büyük hatalar yaparsınız.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yine, sigara üretim aşamasına gelmeden önce, Türk köylüsünün, Türk çiftçisinin çok büyük, çok acı sorunları vardır. Yapılan hesaplamalara göre, TEKEL'in verdiği ortalama fiyat, hemen hemen yapılan masrafa eşit durumdadır.

Yine, kendi yöremde yaptığım incelemeler ve diğer yerlerde yaptığım araştırmalar, tütün ekim sahalarında, özellikle de yüzde 60'ı başka hiçbir tarım ürünü elde etmeye uygun olmayan sahalarda tütün ekiminden vazgeçildiğini göstermektedir. Günbegün tütün üreticisi ve tütün üretimi büyük bir açmazın, büyük çıkmazın içine girmektedir. Tütünün, ortalama ihraç fiyatı üçbuçuk, dört dolar iken, bugün ortalama, Tekel'in ve tüccarın alım fiyatı 1 400 - 1 500 lira civarındadır. İhraç aşamasında da, Türk köylüsünün büyük ölçüde sömürüsü söz konusudur.

Bugün, bazı yörelerde, kısmen özellikle seçimlerin yaklaşmış olması, bazı yörelerde de ara seçim olması nedeniyle, tütüne geçen seneye nazaran belki biraz daha iyi fiyat verilmiş gibi gözükmektedir; ancak, bu seçim ortamı ortadan kalktığında, Türk köylüsünü, yine açlık ve perişanlık beklemektedir.

Değerli arkadaşlarım, elbette ki, devlet Hazinesinin, özellikle partizan amaçlarla çarçur edilmesi veya şunun bunun tarafından yağmalanması, hiç bir işe yaramayan tütünlerin alınması, hiç de benimsenir bir politika değildir; ama, bu şekilde de sorunun sahipsiz bırakılması, hiç kimseye bir şey sağlamaz. Yapılması istenen ve yapılacak olan nedir?.. Ülkemizden çok daha ileri durumda olan, bizden çok daha gelişmiş olan, köylüsü çok daha bilinçli olan Amerika Birleşik Devletlerinde bile Tütün Üreticileri Birliği Kooperatifi vardır ve köylüler bu kooperatif eliyle desteklenmektedir. İşte, yapılması gereken budur. Bizde de, tütün satış kooperatifleri vardır. Bunlara işlerlik kazandırılmalı; köylümüzün, çiftçimizin kendi ayakları üzerine durabilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, yine köylünün sömürüsüne yol açan bir olaya değinmeden edemeyeceğim.

Ülkemizde uzun yıllar önce tütün üreticisinden kesilen yüzde 5'ler, artık kendisine reel değeri üzerinden iade edilmelidir. Çünkü tekel kalkmıştır, çünkü, bu yüzde 5'lerin ayrıca hiçbir amacı da kalmamıştır. Gerçek değerleri üzerinden tütün üreticisine ödeyeceğiniz veya kooperatifler eliyle sağlayacağınız bu desteklerle, tütün üreticisinin kendi kendine yetmesi sağlanmalıdır.

Ayrıca, ilaçta da büyük vurgunlar vardır. Birtakım ilaçların kilosunun 85 bin liraya kadar yükseldiğini öğrenmiş bulunmaktayım. Yine, tütünün pazarlaması aşamasında sömürü uygulayan büyük holdingler, ilaç satışında da aynı sömürü yollarını acımasızca devam ettirmektedirler.

Sayın milletvekilleri, ülkemizi açmaza götürecek koşullardan biri de, günbegün artan yabancı sigara ithali ve yabancı sigara ithalinden doğan alışkanlıklardır.

Yukrıda da değindiğim gibi, sigara üreticisi ve sigara sanayiine sahip bulunan Irak, bu yüzden tüm pazarlarını kaybetmiş; Yunanistan, hemen hemen sigara sanayiini yok etme durumu ile karşı karşıya kalmıştır. Yine, birçok Avrupa ülkesi ve dünyanın birçok ülkesi aynı durumdadır. Her yıl yüzde yüze yakın oranda artan sigara ithalinin, kaçakçılığı önlediği de söylenemez. Ben sigara içmemekle birlikte, bazı vatandaşlarda görüyorum; mavi bandrollu mu, kırmızı bandrollu mu sigara istersiniz şeklinde konuşmalar oluyor. Bunlardan biri yine kaçak olarak gelmekte, çok geniş pazarlar bulabilmektedir.

BAŞKAN — Sayın Altay, toparlayınız.

HASAN ALTAY (Devamla) — Toparlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, basında bu konuda yer alan çok önemli ve araştırılması gereken ciddî sorunlar vardır. Bunlardan birisi «Marlboro sigaralarına uyuşturucu karıştırılıyor» adı altında bir Alman dergisine dayanarak bir gazetemizde yer alan bir konudur ve gerçekten araştırılması gerekir niteliktedir. Bu nedenle de bu araştırma önergesi yerindedir.

Değerli arkadaşlarım, sigara ithalinin hiçbir zararı yok, hatta kârı var denmesine karşın, birçok basında yer alan değişik konulara ek olarak yine bir başlık var; «İthal sigaranın oyunu» adı altında, ithal sigara yüzünden beş bin Tekel işçisinin işinden olduğu iddiası vardır.

Tütün üreticisinin üretimden satışa kadar tüm sorunlarının araştırılması; ikinci olarak, sigara üretimi ve pazarlanması konusunun araştırılması; üçüncü olarak da, Türk halkını uyuşturucu gibi birçok etkilere açık bırakacak, halk sağlığı açısından çok önemli olan konuların araştırılması gerekir.

Ayrıca, bizim çok büyük döviz kaybımız ve ekonomimize verdiği büyük zararlar nedeniyle de tüm tütün üretimi ve sigara sanayimizin sorunlarının hepsinin irdelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle de bu Meclis araştırmasının açılması zorunludur.

Arz ederim. (DSP, SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Altay.

Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Nazmi Önder buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA NAZMİ ÖNDER (Muş) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Çanakkale Milletvekili Sayın Cafer Tayyar Sadıklar ve arkadaşlarının vermiş olduğu Meclis araştırması önergesi üzerinde Anavatan Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Grubum ve şahsım adına hepinizi saygılarımla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, konu ile ilgili olarak teknik düzeyde ve idareci olarak uzun yıllar çalışmış bir mensubunuz olarak gerçekleri olduğu gibi sizlere arz etmeye çalışacağım.

Önce BEST konusunu ele alalım: Benden önce konuşan DSP Grubu sözcüsü arkadaşımın dediği gibi, BEST bir kamu kuruluşu değildir, bir anonim

şirkettir. BEST, yani Bitlis Entegre Sigara ve Tütün Sanayii Anonim Şirketi 1983 yılında kurularak, 23.3.1983 tarihinde de ticaret siciline tescil olunmuştur. Kurucuları arasında Bitlis İl Özel İdaresi, İl Belediyesi ile birlikte çevreden 5 belediye ve 11 kurucu üyesi bulunmaktadır. Adı geçen şirket, Maliye ve Gümrük Bakanlığına müracaat ederek, tamamı ihracata dönük olmak üzere, sigara fabrikası kurmak için müracaat etmiştir. Gerekli incelemeler yapılmış, o tarihlerde yürürlükte bulunan 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununun 38/d maddesi uyarınca fabrika kurma izni bakanlıkça verilmiştir.

Daha sonra, yabancı ortakların şirkete iştirakine dair Devlet Planlama Teşkilatı Yabancı Sermaye Dairesinin 12.7.1985 gün ve 296 sayılı yazısı ile verilen müsaade üzerine yüzde 51 yerli sermaye, yüzde 49 yabancı sermaye ortaklığına dönüşmüştür. Bu ortaklıktan sonra da, fabrika yapımı ikmal edilmiş, Maliye ve Gümrük Bakanlığının 14.11.1985 gün ve 3457 sayılı yazısıyla da işletme izni verilmiştir. Bu izin verilirken de, noksan olan tütün hazırlama bölümü ile birkısım usulî noksanlıkların da iki yıl içerisinde tamamlanması şart koşulmuştur. Bu şartlı iznin verilmesinde, bölgenin ekonomik ve sosyal yapısı ile, ayrıca, tamamının ihracata dönük olması da önemli bir etken olmuştur.

Şirketin bu statüsünde şu anda herhangi bir değişiklik yoktur. Bu nedenle, basında yer alan, makinelerin eski oluşu ve fazla para ödenmesi gibi iddialar, şirketin kendi iç problemidir. İleride daha başka gelişmeler olur ve müdahaleyi gerektirir bir husus görüldüğü takdirde, ilgili merciler elbette gereken yapacaklardır. Nitekim, şu anda yönetim kurulunda olan Bitlis Valisi, gerekli soruşturmayı yaptırmış bulunmaktadır.

Şirketin son genel kurul toplantısında, 1177 sayılı Kanunun, 3192 sayılı Kanunla değişikliğinden dolayı, Tekelin ortaklığı gündeme getirilmiş ve bu yönde bir karar alınmıştır. Tekelin ortaklığı prensipte uygun görülmekle beraber, ortaklığa karar verilebilmesi için, şirket, malî yönden hesap uzmanlarınca, teknik yönden de Tekel teknik elemanlarınca incelenmektedir. Raporlar geldiğinde, Tekelin, bölge halkının ve az gelirli iştirakçilerin menfaatiyle birlikte dikkate alınarak yapılacak değerlendirmelere göre karar verilecektir.

Meclis araştırması önergesinde, «Türk Hükümeti de tütün konusunda uyguladığı politika ile yabancı firmaların Türkiye pazarını işgal etme planlarına yardımcı olmaktadır» denmektedir.

Buna kesinlikle katılmıyorum. 3192 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler, sigara üretimindeki devlet tekelini kaldırırken, Tekelin ortak olması şartına da özellikle yer verilmek suretiyle, tütünümüzün, tütün üreticimizin ve sigara sanayimizin geleceği düşünülmüştür. Daha evvelki yıllarda bu tür ortaklıklar tesciile, şimdiye kadar milyarlarca lira harcanarak makine montaj seviyesine yakın seviyelere getirilmiş olup, yapımları sonra yavaşlatılan ve halen atıl vaziyette bırakılmış olan Akhisar, Samsun - Ballıca, İzmir - Çiğli, Diyarbakır sigara fabrikalarının devreye dokulması, mevcutların da modernize edilmesi amaçlanmıştır. Bunları, değerli arkadaşımız Sayın Sadıklar, bakanlığı döneminden de çok iyi bilmektedirler.

Bu suretle, uluslararası tecrübesi olan yabancı firmaların, sermayeleri yanında, bilgi, beceri ve teknik imkânlarından yararlanılarak, içeridekı sigaraların kalitesi düzeltileceği gibi, dış pazarlara da açılma imkânı sağlanacaktır. Bu konuda birçok teklifler bulunmaktadır. Firmaların bu teklifleri dikkat ve itina ile incelenmektedir. Herhangi bir firma ile mutabakat temin edildiğinde, ithalata konu sigaraların yurt içinde imaline başlanacağı ve bunun sonunda sigara ithalatına son verileceği tabiîdir. Böylece sigara sanayiinde önemli bir atılım gerçekleştirilmiş olacak, ithal sigaraya tekabül eden miktardaki katma değer de ülkemizde kalacaktır.

Değerli milletvekilleri, özellikle BEST Fabrikasının makineleri üzerinde, benden evvelki konuşmacı arkadaşlarım ısrarla durdular. Bugün halen filtreli lüks sigara, Lüks Bitlis Sigarası ve BEST sigarası bu makinelerden imal edilmektedir.

Firmaların, yukarıda arz etmiş olduğum tekliflerinin bakanlıkta ve Tekel Genel Müdürlüğünde büyük bir dikkat ve itina ile incelendiğini, bakanlıkta yapmış olduğum çalışmalarda bizzat gördüm. Bir firmayla mutabakat temin edildikten sonra, ithalata konu edilen sigaraların yurt içinde imaline başlanacak, dolayısıyla ithalata da son verilecektir. Bu ortaklıklarda yapılacak Blendet sigara üretiminde tüketici ve dış talepteki tercihler göz önüne alınarak yabancı tütün kullanıldığı takdirde bundan alınacak belirli orandaki fon da, tütünümüzün geliştirilmesinde, üreticimizin desteklenmesinde ve eğitilmesinde kullanılacaktır.

Araştırma önergesinde, dünyada yabancı üreticilerin elinde büyük miktarlarda Virjinya tütünü bu-

lunduğu, bunlar için pazar arandığına değinilmektedir.

Bunun üzerinde, hükümetimiz, dolayısıyla Tekel Genel Müdürlüğümüz, gerekli tedbirleri almışlardır. İhtiyacımız olacak Virjinya ve Burley tipi tütünlerin öncelikle ülkemizden temini için Balıkesir, Düzce, Bursa, Burdur, Adapazarı ve Samsun'da 5 ila 200 dekar arasında değişen miktarlarda deneme ekimine izin verilmiştir. Bu denemelerden alınacak sonuç durumuna göre, Türk tütününün kendine has vasfına da zarar vermemek kaydıyla, bu tütünlerin üretimine izin verilebilir. Böylece, ihtiyacımız olan bu nevi tütünlerin temini de iç piyasadan yapılmış olacaktır. Görüldüğü gibi, hükümetimiz bu konuda gerekli tedbirleri almıştır, endişeye mahal olmadığı da ortadadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sigara ithalatı konusuna gelince : 1984 yılına gelinceye kadar ülkemizde her dönemde yabancı sigara bulunuyordu; ama bu sigaralar sigara kaçakçıları tarafından getiriliyor, el altından satılıyor idi. Bu arada özellikle şunu da belirtmek istiyorum : Benden evvel konuşan Doğru Yol Partisinin Sözcüsü sayın arkadaşım, «Buradaki kaçakçılığı önleyemiyor musunuz?» dediler. Yıllarca önlenemedi; bu bir gerçek değil midir? Bu kaçak sigaraların satışına da bir türlü mani olunamıyordu. hepinizin malumu olduğu gibi bu durum, işin kanunsuzluğu yanında, milyonlarca lira dövizin gayri yasal yollardan yurt dışına çıkmasına sebebiyet veriyor, ayrıca haksız bir kazanç yolunu da açıyordu.

Bütün bunlara mani olmak için, hükümet, çok yerinde bir kararla, sigara ithal etmeye başlamıştır. Bu kararla, sigara kaçakçılığı önlenmiş, kaçakçıya giden dövizler de sosyal amaçlı kuruluşlara kazandırılmıştır. Bu şekilde, 1984-1986 yıllarında Konut Fonuna yaklaşık 119 milyar Türk Lirası, Savunma Fonuna ise yaklaşık 11 milyar Türk Lirası kazandırılmıştır.

İddia edildiği gibi, Türk sigarasının piyasadan tamamen kalkması da söz konusu değildir. Şöyle ki : 1984 yılında 62,3 bin ton olan sigara üretimi, 1985 yılında 60,5 bin ton, 1986 yılında 59,2 bin ton olmuştur. Görüldüğü gibi üretimdeki değişiklikler bindelerle ifade edilebilecek seviyelerdedir.

Yapımı devam eden sigara fabrikalarından bir veya birkaçı ile yapılacak ortaklık anlaşmasıyla, ithalata konu olan sigara nevileri de ülkemizde üretilecek, dolayısıyla sigara ithalatına son verilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben gayet iyi hatırlıyorum, eski yıllarda tütüncülüğümüzle ilgili iyileştirme kararlarını almak üzere Millî Tütün Komitesi toplanır idi; bu komiteye ilgili kuruluşların temsilcileri de iştirak eder, tütüncülüğümüzün bugünkü ve gelecekteki durumu günlerce tartışılır, sonunda alınan kararlar, o zamanki adıyla Gümrük ve Tekel Bakanının başkanı olduğu üst komiteye götürülür idi; bu komitede konular tekrar görüşülür, bir çok kararlar tekrar alınır, alınan bu kararlar her ne hikmet ise bir türlü uygulamaya konamazdı.

Tütün üretimi her geçen yıl taban araziye kayıyor, kalite düşüyor, arz ve talep dengesi bozuluyordu. Kalitesiz tütün stokları birikiyor, Türk tütünü olarak bilinen ve özellikle aranan tütünümüzün itibarı da kayboluyordu. Dış alıcılar ise, benzer tütünleri üreten Yunanistan, Yugoslavya ve Bulgaristan' dan tütün almaya yöneliyorlardı. Bu durum karşısında yapılacak tek şey, konunun üzerine giderek, gerekli tedbirleri almaktı ve bu tedbirleri alırken de hiçbir politik mülahaza gütmemekte ki, hükümetimiz bunu yapmıştır.

Sizlere arz etmeye çalışacağım. Önce stoklar gözden geçirilmiş, ne ihracata, ne de iç tüketime kullanma vasfı olmayan tütünler tespit edilerek, hiç olmazsa bundan sonra lüzumsuz yere milyarları bulan, depolama, bakım, işçilik masrafları yapmamak için bu tip tütünler elden çıkarılmıştır. Böyle bir stoklamanın zararları göz önüne alınarak, 0 (sıfır) ila 4 randımandaki tütünler derhal, bunun dışındakiler de işleme sonuçlarına göre imha edilerek, kalitesiz tütün stoklaması önlenmiştir.

Fiyatlarda yeni bir uygulamaya geçilmiştir. Randıman esasına göre yapılan fiyat değerlendirmeleri terk edilmiş; yerine, iyi tütüne, iyi fiyat politikasına uygun düşen grad esası getirilmiştir. Bununla ilgili olarak, tütün üretimi taban araziden kıraç arazilere kaydırılarak, tütünde kalite yükseltilmiş, hakikî tütün üreticisinin eline daha çok para geçmesi sağlanmıştır. Tekelin ayrı, tüccarın ayrı uyguladığı fiyat politikasına da son verilerek, bununla ilgili tartışmalar da önlenmiştir.

Benden evvel konuşan, Doğru Yol Partisi Grubu sözcüsü sayın arkadaşım, verilen fiyatların çok düşük olduğunu, maliyeti karşılamadığını belirttiler.

Önce, şunu bilmekte yarar vardır : Tütün fiyatları, eksperlerce çıkarılan maliyet, o bölgedeki alternatif ürünlerin destekleme alım fiyatları, enflasyon hızı, içerideki ve dışarıdaki tütün fiyatları ve

ihraç fiyatları, üreticinin emeği, dekar başına verilen verim dikkate alınarak tespit edilir. 1970'li yıllardan 1986'ya gelinceye kadar baktığımızda, son yirmi yılın en yüksek fiyatı da verilmiş durumdadır; bunu da arz etmiş oluyorum.

Piyasa açılışlarına yenilik getirilerek, üretici, lüzumsuz bekleyişten kurtarılmıştır. Üretici, eskiden, tütününü denkleyip, satışa hazır hale getirip, satışı için aylarca beklerdi, bu arada, depolama külfetiyle, parasını geç almanın sıkıntısını da yaşardı. Tütününü resmen sattığı takdirde, kanun karşısında suçlu, gayri resmî sattığı takdirde, koçan atma gibi yollarla, menfaati de haleldar olurdu.

1177 sayılı Yasada değişiklik yapan 3291 sayılı Kanunla ve bu Kanuna dayalı olarak çıkarılan yaprak tütün ve tütün mamullerinin üretimi, satışı ve ithalatı, fon alınması ve bu fonun kullanılmasına dair usul ve esaslar ile tütününü denkleyip satışa hazır hale getiren üreticiye, yazılı sözleşme yapmak suretiyle, tütününü istediği zaman satabilme imkânı sağlanmıştır ve bu suretle, üretici lüzumsuz bir bekleyişten ve gayri yasal yollara başvurmadan da kurtarılmıştır.

Eski yıllarda tütün piyasası fiyatları büyük bir sır olarak saklanıp piyasa günü açıklanırken, bugün ise, tütünler satışa hazır hale gelirken fiyatları da açıklanmaktan, dolayısıyla üreticiye daha iyi düşünme ve satışlarda tercih hakkını iyi bir şekilde kullanma imkânı da verilmektedir.

Tütün piyasaları erken açılmaya başlanmıştır. Mesela Ege Bölgesi tütün piyasası en erken olarak ocak-şubat sonlarında açılırken, 1986 yılında 1 Aralık tarihinde; Karadeniz Bölgesi tütün piyasası en erken mart ayı sonu veya nisan ayı ortalarında açılırken, bu yıl 30 ocak tarihinde; Marmara Bölgesi tütün piyasası mart ayı sonu nisan ayı ortalarında açılırken, bu yıl 20 şubatta; Doğu Anadolu tütün piyasası nisan ayı sonu mayıs ayı ortalarında açılırken, bu yıl 3 nisanda açılmıştır, ki ağır kış şartları hüküm sürmeseydi daha erken bir tarihte açılacaktı.

Görüldüğü gibi, bütün piyasaların açılışı eski yıllara nazaran iki ila üç ay önceye alınmıştır; bunun üreticinin lehine olup olmadığını yüksek takdirlerinize bırakıyorum.

Ayrıca, Güneydoğu Anadolu piyasası ihdas edilerek, Adıyaman, Hatay, Adana illerinin ekolojik karakterleri dikkate alınarak, Doğu Anadolu'nun ağır kış şartlarından dolayı ortaya çıkan bekleme durumuna meydan vermemek üzere, bu illerimizi kapsayan yeni bir piyasa uygulamasına geçilmiştir.

Piyasalarda özel alım büroları kurularak, alımlar sırasındaki üretici şikâyetleri anında incelemeye tabi tutulmuş, üretici hak ve menfaatları en iyi şekilde korunmuştur. Bununla beraber, Doğu Bölgesi tütün üreticisine ve tütününe ayrı bir önem verildiği için Muş, Bitlis ve Batman'da yaprak tütün merkez müdürlükleri kurulmuştur. Alım ve ödemeler büyük bir süratle yürütülmekte, yine alım ve ödemeler eski yıllara nazaran ortalama iki ay önce bildirilmektedir.

Bu yılki alım ve ödeme konusuna gelince : 16.4.1987 tarihi itibariyle Tekelce toplam 103 bin ton tütün alınmış, karşılığında 152 milyar lira ödenmiştir. Ege, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde alım ve ödemeler bitirilmek üzeredir, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde alım ve ödemeler hızlı bir şekilde devam etmektedir.

Tekelce 125 bin ton tütün alınacak, karşılığında 185 milyar lira ödenecektir. Kalitedeki iyileşmeden dolayı 773 TL./kilogram olan tütün ortalama fiyatı, bu yıl yüzde 90 fazlasıyla 1 425 TL./kilograma yükseltilmiştir. (A) grad nevi tütünlerin oranında bir yıl evveline göre yüzde 100'lük bir artış olmuştur.

Tüccar ise, bu yıl 39,2 bin ton tütün almıştır. Bedeli 62 milyar civarındadır. Tüccar ortalaması ise 1 614 TL./kilogramdır.

Değerli milletvekilleri, sizlere özet olarak 1117 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle ilgili bilgi arz etmeye çalışacağım. Tütün üreticimizin lehine yapılan bu değişikliklerle, ilgili kanunun 20, 21, 38, 41 ve 43 üncü maddeleri değiştirilmiştir. Bu maddelerden 20 nci madde dikim alanlarıyla ilgilidir, 21 inci madde piyasa açılışlarıyla, 38 inci madde sigara imal etme monopolünün kaldırılması, 41 inci madde bayilerin beyanname vermesi, 43 üncü madde ise sigara kâğıdı ithaliyle ilgili maddedir.

Burada, üzerinde durulan ve yanlış düşüncelere sevk edilen 38 inci maddeyi inceleyecek olursak, 1177 sayılı Kanunun 38 inci maddesi, «Türkiye'de sigara imali, sadece Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğüne aittir, onun monopolündedir» demektedir. Bizim getirdiğimiz değişiklikte ise, «Türkiye'de sigara üretimi, yerli ve yabancı şirketlerin müracaatları bakanlığa yapılır ve Bakanlar Kurulu kararıyla ancak Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğünün iştirakiyle üretimine izin verilebilir, üretim yapabilir» şeklindedir. Yani, burada amacımız, Tekeli ortadan kaldırmak değil, bilakis Tekelin daha evvelki yıllarda politik yatırımlar dolayısıyla yapılan ve halen depo

olarak kullanılan 5 sigara fabrikasının depo olmaktan kurtarılıp sigara imal eder bir hale getirilmesidir. 1975, 1976 ve 1977 yıllarında yapılmış olan ve milyarlarca lira harcanan bu fabrikaların çalıştırılarak üretime dönük hale getirilmesi, dolayısıyla millî gelire, millî ekonomiye katkıda bulunabilir düşüncesinden ibarettir. 1177 sayılı Tütün Tekeli Kanununun yukarıda arz ettiğim maddelerinin değiştirilmesi, tütün üreticimiz tarafından memnuniyetle karşılanmış ve bu konuda ilgili bakanlığa ve Tekel Genel Müdürlüğüne yüzlerce teşekkür mesajları gelmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görünen odur ki, deminden beri arz etmeye çalıştığım tedbirler sonucunda, tütün üretimi taban arazilden kıraç arazliye kaydırılarak tütün kalitesi iyileştirilmiş, üreticinin eline daha çok para geçmesi temin edilmiştir ve dolayısıyla arz ve talep dengesi kurulmuştur. Türk tütününün kaybolan dış itibarının tekrar yerine getirilmesinde gösterilen çaba ve gayretler grubumuzca takdirle karşılanmaktadır. Bu konuda önemli mesafeler alınmıştır. Bu tedbirlerin devam ettirilmesi suretiyle tütünümüzün itibarının daha da iyi hale getirileceğinden endişemiz yoktur. Görüldüğü gibi, alınan bütün kararlar, ülkenin genel yararları ve ekonominin gerekleri göz önünde tutularak alınmıştır. Bu tedbirlerin hiçbiri, hiçbir kişi veya kuruluş yararı ile ilgili olması söz konusu değildir. Hükümetimizin uyguladığı tütün alım ve fiyat politikası ile, kaliteli üretim teşvik edilmiş, gerçek üreticinin emeği en iyi bir şekilde değerlendirilmiştir.

Ülkemizin ve ekonomimizin, tütün ve tütün üreticisinin menfaatlarını zedeleyecek hiçbir uygulamaya imkân verilmesi düşünülmediği gibi, bu konuda son derece hassas davranıldığı da ortadadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; başından beri arz etmeye çalıştığım nedenlerle, önergedeki iddiaların hiç birisinin varit olmadığını ve bu önerge konusunda da herhangi bir Meclis araştırmasına da gerek olmadığını yüksek huzurlarınızda arz eder, grubum ve şahsım adına hepinize en derin saygılarımı sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Önder.

Sayın Sadıklar, ilk imza sahibi olarak zatı âliniz mi konuşacaklar?

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Evet efendim, müsaade ederseniz.

BAŞKAN — Buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Sadıklar, süreniz 10 dakikadır.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin çok değerli üyeleri; Meclis araştırması önergesindeki iddialar, yabancı sigara firmalarının Türk pazarını işgal etme planlarıyla ilgilidir ve ayrıca basında ortaya atılan «tütünümüzde yabancı tuzağı», «Tütünümüz üzerinde yerli ve yabancı eller çirkin oyunlar oynuyor» gibi iddiaların açıklığa kavuşturulmasını amaçlıyordu.

Hükümet adına önerge üzerinde konuşan Sayın Bakan, bu konulardaki görüşlerini Yüce Meclise sunarken, konuların temeline hiçbir şekilde inmemiştir. Verdiği cevaplarda, «Yabancı sigara firmalarının veya ortaklarının, Türk pazarlarını işgal ederek tekel yaratmalarına imkân sağlaması sözkonusu değildir» cümlesiyle, bütün önergede ortaya konan iddiaları cevaplandırmak istemiştir.

Bu cümlenin içinde iki husus üzerinde özenle durulduğu anlaşılıyor : Birincisi, yabancılara tekel yaratılması bahis konusu değil; ikincisi de, Türk pazarlarının işgali bahis konusu değil.

Biz diyoruz ki : Elimizdeki delillerle ve Sayın Bakanın ifadeleriyle bunlar sözkonusudur. Niçin? Evet, Türk pazarları yabancı sigara şirketleri tarafından işgal edilmek üzere bir plan hazırlanmıştır. Bu plan yıllardan beri uygulanmaktadır ve BEST olayı bunun son halkasını teşkil etmektedir.

Demin değerli arkadaşlarımın bir rapora istinaden ileri sürdüğü görüşlere bazı ilaveler yapmak istiyorum. Bizim de elimizde bazı özel raporlar var. Şayet Yüce Meclisimiz araştırma önergesine, «evet» derse, bu raporları, Yüce Meclisin, tetkiki için, emrine sunacağız.

Bu raporlarda deniyor ki : «İngiliz Rothmans Firması, Türkiye pazarlarını on yıl içinde işgal etmeyi hedeflemiştir ve buraya yerleşecektir.»

Bunu kesin ifadelerle rapora yazmışlar ve ayrıca - maalesef diyorum - raporun bir diğer yerinde de bunu sağlayabilmek için 200 bin Pound tutarında (yaklaşık 200 milyon lira) ödemeler yapmışlardır. Raporda, bu ödemelerin nereye yapıldığı da şöyle söyleniyor : «Tablo 3'te görülen bu ödemelerin bir bölümü, en büyük parçası hediyelere, teşvik programlarına, seçilmiş satıcılara ve bazı bürokratlara ödenmiştir.» Rothmans Firmasının gizli olarak hazırlamış olduğu bu raporun maalesef bir kısmı basınımızın elindedir, bir kısmı da diğer bir arkadaşımızın elindedir. Şimdi o raporlar dahil, diğer bir rapor da bizim elimizdedir.

MAHMUT KARABULUT (Sivas) — Sizin zamanınızda olmadı mı?

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Bu raporda söylenenleri niçin öğrenmek istemiyorsunuz sayın arkadaşlarım? Gelin, bunların üzerine eğilelim; bu 200 milyon lirayı kim paylaşmış, Türk pazarını işgal etmek isteyen bir İngiliz firmasına yardımcı olmak üzere? Gelin, bunu açıklığa kavuşturalım.

Değerli arkadaşlarım, «Sizin zamanınızda olmadı mı?» diye bir sataşma ile karşı karşıya kaldım. Evet, bu konu, bu olay Ulusu Hükümeti zamanında başlatılmıştır. BEST Firması kurucuları, Ulusu Hükümetine müracaat ederek Bitlis'te özel bir firma kurup, sigara üretmek niyetinde olduklarını bildirmişlerdir. O zaman kendilerine «Mevcut mevzuata göre, 1177 sayılı Tütün Tekeli Kanununa göre, ancak ihracat kaydıyla siz üretim yapabilirsiniz. Bu kayıtla gelirseniz size izin verilebilir; ama, bugün Türkiye'de fazla sigara üretim kapasitesi vardır, Tekelin elinde fazla sigara üretim kapasitesi vardır. Gelin, Tekel, size, fason olarak imalat yapsın; siz mademki dış pazarlarda satma imkânı buldunuz, gidin oraya satın» dendi ve bu kayıtla BEST sigarası Tekel fabrikalarında imal edildi ve o zaman bunların bir kısmı ihraç da edildi. «Sizin zamanımızda» dediğiniz konu buydu ve bunu söylediğiniz için bu açıklamayı yaptım; ama sonra BEST Firması ve Rothmans Firması ortak oluyor ve bugün Bitlis'te kurulan fabrika ortaya çıkıyor. Değerli arkadaşlarımdan biri de bunun üzerinde durdular ve : «İşin acı tarafı, sadece ihracat kaydıyla izin almalarına rağmen, bunu bütün günlük gazetelerde boy boy ilanlarla ilan etmekten de çekinmediler ve ilanlarda, «Bu proje sadece ihraç kaydıyla başlatılmış olduğu halde, o tarihlerde hükümet tarafından Türkiye iç piyasasında da satışlara imkân verecek kanunî değişikliklerin yapılacağı vaadi ile teşvik edilmiştir» dediler; nitekim bu değişiklikler şimdi yapılmıştır» dediler.

Değerli arkadaşlarım, bir yabancı şirketin, bir yabancı kuruluşun Türk kurumlarını bu denli hafife alması görülecek ve işitilecek şeylerden değildir; üstelik bunu gazetelere ilan vererek dünya âleme yayıyor ve «Ben, bu izni şimdilik iç piyasa için aldım; ama yarın kanun çıkaracaklar, bana söz verdiler» diyor.

Bu sözü kimin verdiği de belli değil. Acaba, Rothmans Firmasının Türkiye mümessili mi, yoksa bir bakan mı verdi; o da belli değil ve bu söz sonradan gerçekleştiriliyor!

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Başbakan vermiştir.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Hem nasıl gerçekleştiriliyor? O günleri hepiniz hatırlarsınız; 1177 sayılı Kanunun değişikliğiyle ilgili Kanun Tasarısı Bütçe Komisyonunda geceli gündüzlü müzakere edilmiş, Genel Kurula indirilmiş, o kanun tasarısı gündemde beklerken, bir gece yarısı başka bir kanun tasarısı görüşülürken Bankalar Kanununa ilave edilen korsan bir madde ile gerçekleştirildi bu. Bu acele niçindi? Bu acele, sizlerden kaçırmak içindi arkadaşlarım, sizlerden. Çünkü eminim ki, ANAP milletvekillerinin içinde de buna karşı duracaklar vardı, bunu kabul etmeyecekler vardı; böyle emrivakileri kabul etmeyecek birçok milletvekili vardı. Onun için, bu acele ile bunu geçirdiler.

İBRAHİM ÖZDEMİR (İstanbul) — Nereden biliyorsunuz?

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Sonuç ortada : İşte, Rothmans Firmanız, onların ortakları bunu ilan ediyor. Daha nereden bileceksiniz?

Değerli arkadaşlarım, bu da yetmiyormuş gibi, biz, siz bu korsan kanunla devlet tekelini kaldırıyor, yabancı ortaklıklara tekel veriyorsunuz dediğimiz zaman, cevabınız «Hayır» olmuştu; Nitekim, Sayın Bakanın bu kürsüde konuşmalarında bu bir defa daha ifade edildi; Sayın Bakan, aynen : «Herhangi bir firmayla mutabakat temin edilip, ithalata konu sigaraların yurt içine imaline başlandığında, sigara ithalatına son verilecektir» dedi.

Bunu gelin beraberce bir tahlil edelim : Diyelim ki, Marlboro firmasının sermaye iştirakiyle Marlboro sigarası Türkiye'de imal edildi. İmal edildikten sonra siz Marlboro ithalatını yasak edeceğinizi burada ifade ediyorsunuz. Zannederim bu konuda teminat da verilmiş olmalıdır. Niçin ithalatını yasak ediyorsunuz? Mademki serbest rekabet düzenine inanıyorsunuz, mademki serbest rekabet düzeninin kaliteyi iyileştireceğine inanıyorsunuz, niçin Marlboro'nun ithalatını kesiyorsunuz? Kesmek suretiyle sağladığınız nedir? İçerideki Marlboroculara tekel sağlıyorsunuz böylece. Bir taraftan devletin elinden tekeli alıyorsunuz, Marlboro'ya veriyorsunuz tekeli! Yazık değil mi? (DYP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Sadıklar, toparlayınız efendim.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, zabıtlardan okudum, Sayın Bakanım bu kürsüden ilginç cevaplar verdiler; önerge

ile ilgili iddialar ortaya koyarak, «Dünya tütün stoklarının artması, memleketimiz için iyi bir şeydir» dediler. Oysa biz, «dünya stokları artıyor; satacakları bir yer yok. Türkiye'ye satmak istiyorlar» diye bir delil olarak gösterdik; Sayın Bakanın algılamasına bakın! Sayın Bakan, «iyi ya, ucuz ucuz satın alırız» diyor. Yani, hükümet, sadece sigara ithalatı değil, tütün ithalatına da hazırlanmış! Sayın Bakan, «Biz ucuz ucuz satın alırız» diyor. Biz, «yabancı sigara şirketleri, yabancı tütün şirketleri Türkiye'yi işgal etmek üzereler, dikkat ediniz» diyoruz; Sayın Bakan, nerelerde, ne cevaplar veriyor! (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Bakan yine, «Türkiyemizde, gerek yabancı sigara satışı, gerekse filtreli sigara imalatı artık dengelenmiştir» diyor.

Değerli arkadaşlarım, insafla mütalaa edelim; sigara ithalatı başladığında, 1984 yılında 26 milyon dolar ödendi, ikinci yıl 55 milyon dolar ödendi, tam iki misli; üçüncü yıl (yani 1986'da) 115 milyon dolar ödendi, yine ithalat iki misli olarak, yüzde yüz olarak katlanıyor. Bu, nasıl bir dengelemedir; dengelemeyi nasıl anlıyorsunuz?

Bir tarafta tüketim yüzde 4 - 5 oranında artarken yabancı sigara ithalatı yüzde yüz artarsa, bunun sonucu olarak, Türk sigarasının Türkiye pazarından tamamen çıkarılacağı iddiası doğru olmaz mı? Buna, siz nasıl «Hayır» dersiniz de, «dengeleniyor» diye bir ifade kullanırsınız? Ayrıca, Sayın Bakan, sanki önemsiz bir paraymış gibi, «205 milyon dolar ödedik» diyor ve «Buna karşılık biz, falan fona şu kadar Türk parası kazandık» diyor. Bu ne biçim hesaptır? Hesap bildiğini iddia edenlere bakın! Sanki 205 milyon dolar senin paran değil, sanki dışarıya 205 milyon dolar karşılığında 205 milyar lira transfer etmediniz. Bu paralara acımıyorsunuz da, onların üzerinden fona aktardığınız parayla seviniyorsunuz! Bu ne biçim hesaptır?

BAŞKAN — Sayın Sadıklar, toparlayınız efendim, zamanınız hayli geçti.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Devamla) — Hay hay Sayın Başkanım, toparlamak üzereyim değerli Başkanım.

Değerli arkadaşlarım, Türk tütününün, dünyada en iyi tütünlerden biri olduğunun iddiası içindeyiz, hepimiz bu iddia içindeyiz. Daha önce bu konuda hazırlanmış «Türk tütünü hem kanser bakımından, hem diğer hassaları bakımından, bütün diğer tüütnlere göre daha iyidir, sağlığa daha yararlıdır veyahut daha az zararlıdır» manasında bir rapor var; bunu Tekel eksperleri hazırlamıştır.

Bu kadar iyi bir tütünün ve dünyada bu kadar terch edilmesi gereken bir tütünün reklamını yapıp satmak yerine, bir yabancı firmanın ürettiği sigaranın, yabancı tütünlerle üreteceği sigaranın reklamları için Türk pazarında para harcanmasının nedenlerini niçin araştırmayalım arkadaşlarım? İşte deliller ortada, işte iddialar ortada, işte bu iddialar, hatta Sayın Bakanın ifadeleriyle ortada... Gelin, Yüce Meclisin çok değerli üyelerinin reyleriyle bu iddiaları ortaya çıkartalım, aydınlığa kavuşturalım ve Türk tütünün istikbalini sizin ellerinizle sağlığa kavuşturalım.

Bu görüşlerle Yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum. (DYP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Cafer Tayyar Sadıklar ve 12 arkadaşının vermiş olduğu Meclis araştırması önergesi üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

2. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu ve 12 arkadaşının, Hükümetin ekonomik politikasından kaynaklandığı iddia edilen enflasyon, ödemeler dengesi açığı ve artan dış borçlarımız gibi sorunlara karşı alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/56)

BAŞKAN — Gündemin «Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler» bölümünün 2 nci sırasında, Hatay Milletvekili Sayın Murat Sökmenoğlu ve 12 arkadaşının, hükümetin ekonomik politikasından kaynaklandığı iddia edilen enflasyon, ödemeler dengesi açığı ve artan dış borçlarımız gibi sorunlara karşı alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla, Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinin müzakeresine geçiyoruz.

Hükümet?.. Buradalar.

Önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye, yüksek düzeyde seyreden enflasyon, ödemeler dengesi açığındaki büyüme ve giderek ağırlaşan dış borçlar nedeniyle kritik bir döneme girmiştir.

Dış borçlarımız 1986 yılında 6 milyar 325 milyon dolar artarak 31,4 milyar dolara ulaşmıştır. Yanlış borçlanma ile artan borçlar sayesinde Türkiye her yıl 5 milyar dolardan fazla borç ödemeyle karşı kar-

şıya bırakılmıştır. 1987 yılında ödenecek borç miktarı 5,2 milyar dolardır. Bu rakam ise 1986 yılı ihracat gelirlerinin % 74'ünü oluşturmaktadır. Oysa 1980 yılında 1,4 milyar dolar borç öderken 1986 yılında 4,5 milyar dolar borç öder hale gelinmiştir. Bu rakamlar Hükümetin hem yüksek oranda, hem de yanlış borçlanması ve dış kaynakların büyük bir kısmının yatırıma dönüştürülmemesi karşısında Türk ekonomisinin bir çıkmaza girdiğini göstermektedir.

1980 - 1985 yılları arasında dış borçlarımız toplam % 43 oranında artış göstermiştir. Bu artış oranı bu süre içinde dünyadaki en yüksek dış borç artış oranıdır. 1983 - 1985 yılları arasında Türkiye'nin kısa vadeli dış borçlarındaki artış 3 katına yaklaşmıştır.

Bu yanlış ve tehlikeli gidişin ise ne zamana kadar süreceğinin bugünkü yönetimin dış borçlarla ve enflasyonla ilgili gelişmeleri büyük bir vurdumduymazlıkla izlemesi karşısında kestirmek mümkün değildir.

Milletimiz endişeye düşmüştür. Kısa vadeli borçlanmalarla önümüzdeki birkaç yılda Türkiye'nin dış borçları 38 milyar dolara çıkacaktır. Ödenmesi içinde toplam döviz gelirlerinin tamamen ayrılmasına sebep olacaktır. Ülke büsbütün sıkıntı içine girecek milletimiz ise bu ağır yükü taşıyamayacaktır.

Nitekim 1981 yılında toplam döviz gelirlerinin % 23'ü dış borç ödemesine ayrılırken 1986 yılında bu oran % 35 - 36'lara çıkmıştır.

Diğer taraftan enflasyon canavarına yenik düşen iktidar ortadireği ortadan kaldırırken sosyal devlet anlayışından taviz vermiştir.

Yüksek enflasyon, ödemeler dengesi, dış borç, ekonomiyi çıkmaza sokmuştur. Enflasyonu aşağıya çekemeyen Hükümet sosyal devletin gereklerini unutmuştur, sosyal adalet dengelerini bozmuştur. Adaletsiz gelir dağılımı endişe verici boyutlara ulaşmaktadır.

Köylü, çiftçi, işçi, esnaf, sanatkâr, memur, emekli, dul ve yetim ıstırap, sefalet ve perişanlık içine düşmüştür, yarınından endişelidir.

Sanayileşme durmuştur. Başarısız ekonomik politika ile yeni fabrikalar açamayan Hükümet 600 adet işleyen fabrikanın kapanmasına sebep olmuştur.

Yüksek faiz politikasıyla bankalar iflasa sürüklenmekte, şirketler batmaya mahkûm edilmektedir.

Bütün bu sebeplerle çıkmaza giren ekonominin yeni tedbirlerle sağlığa kavuşturulması zarurî hale gelmiştir. Oysa cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir hızla artan dış borçların, yüksek düzeyde seyreden enflasyonun, ödemeler dengesi açığındaki büyümenin ürkütücülüğü karşısında yüce milletin kaderine el koyanlar lakayt davranmaktadır.

Milletin geleceğinin teminat altına alınması, sosyal adalet, ve sosyal devlet ilkelerinin daha fazla zedelenmesine imkân vermemek için ve Türkiye'nin geleceğinin de sözkonusu olması nedeniyle meseleye bir çözüm bulunabilmesini sağlayabilmek amacıyla Anayasanın 98 ve İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddelerine göre Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Mustafa Murat Sökmenoğlu
Hatay
ve arkadaşları

BAŞKAN — Başkanlığımıza verilen iki önerge ile Sayın Turgut Sözer, Sayın Köksal Toptan, Sayın Necla Tekinel, Sayın Ümit Canuyar, Sayın Ahmet Süter ve Sayın Vural Arıkan önergeye iştirak ettiklerini beyan etmişlerdir; arz ediyorum.

Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; araştırma önergesi konusunda söze başlamadan önce, bu konuda -kanaatimce- bir eksikliği dile getirmek istiyorum.

Araştırma önergelerinde, -İçtüzük hükümleri gereğince- önce hükümet açıklamada bulunmakta, daha sonra da parti grupları önerge hakkında görüşlerini ortaya koymaktadırlar. Araştırma önergesindeki fikirlere sadık kalınarak hükümet tarafından cevap verilmekte; fakat grupların görüşmeleri ve ileri sürecekleri fikirler bilinmeden yapılan bu açıklamalar, belki sayın yüce Meclis bakımından da tatminkâr olamamaktadır. Bu yönüyle şahsî kanaatim odur ki, araştırma önergelerinin görüşmelerinde, hükümet adına cevabın parti gruplarından sonra verilmesinin daha yararlı olacağında ve bunun da içtüzük çalışmalarında nazara alınmasında fayda gördüğümü bu vesileyle ortya koymak istiyorum.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Grup adına da konuşun, mani bir hal yok.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (Devamla) — Araştırma önergesinde konu, geneli itibariyle, yüzde 85 olarak ödemeler dengesi açığı, dış borç, kısa ve uzun vadeli borçlara intikal etmektedir; onun dışındaki konular genel hatları ile zikredilmiştir. Bu nedenle, açıklamalarımızda, önergenin kapsamına sadık kalınarak, özellikle ödemeler dengesi açıkları, dış borçlar ve fiyat artışlarıyla alakalı konulara ağırlık verilecektir.

Türkiye 52 milyonluk nüfusu ve 780 bin kilometre karelik yüzölçümüyle büyük bir ülkedir. Bu fiziken büyük olma niteliğine, tarihî ve coğrafî özelliklerimizi de eklersek, Türkiye'nin dünyanın bu köşesindeki önemi açıkça ortaya çıkmaktadır. O halde, Türkiye'yi ekonomik açıdan da büyük ve başarılı kılmak, Cumhuriyet Hükümetlerinin en önemli görevi olmalıdır. Ancak bu sayede diğer ülkeler arasındaki hak ettiğimiz siyasî ağırlığı elde edebiliriz.

Hükümetimiz, milletimizin ve devletimizin menfaatına olduğuna inandığımız yönde politikalar uygulamaktadır. Bizden önceki bütün hükümetlerin de aynı amaçlarla; ama, değişik politikalar uyguladığına inanıyoruz. Hükümetlerin, meselelerin tespiti ve buna göre çözüm yolları aranmasıyla ilgili gerekli politikaları uygulama çabaları değişik olabilir; ama hedef hep aynı kalmıştır : Türkiye'nin refahının artması, Türk insanının mutlu olması ve Türkiye Cumhuriyetinin, Atatürk'ün gösterdiği istikamette gelişmiş ülkeler arasında yerini almasıdır. Hükümetimizin temel amacı da, Türk insanının refahının artırılmasıdır. Refah arttıkça, fertlerin ekonomiye, sosyal gelişmeye olan katkıları daha olumlu ve yapıcı olur. Bu çerçevedeki politikalarla ekonomik büyümesini sağlam temellere oturtan ülkelerde politik ve sosyal yaşam, huzur ve güven içindedir.

Türkiye'yi, bu açıkladığımız şekilde gelişmiş ülkeler seviyesine getirme yönünde -bizim görüşümüze göre- ilk şart, ekonomiyi dışa açma ve serbest piyasa düzenine sahip kılmaktır. Bu amaca yönelik olarak uyguladığımız istikrar ve yapısal uyum politikaları, olumlu sonuçlarını vermeye başlamış, ülkemiz yeniden istikrarlı ve hızlı büyüme sürecine girmiştir.

Hızla kalkınmak zorunda olan ülkemizde bütün meselelerin çözüme kavuşturulduğu elbette söylenemez. Bu dinamik süreç içinde gelişen her noktada, ulaşılan her yeni aşamada yeni meseleler karşımıza çıkmıştır, çıkacaktır. Önemli olan, meseleleri doğru tespit edebilmektir. Bu tespit, uygulanacak politikayı da belirler. Politikalar ise tavizsiz ve kararlılıkla uygulanabilirse istenilen çözüm temin edilir.

Bilindiği üzere, ülkemiz 1950'den itibaren sanayileşme sürecine girmiş ve 1980 yılına kadar ithal ikameci bir politika sürdürmüştür. Ancak, ülkemiz 1980'den itibaren dışa açılarak ithal ikameci sanayileşme modeli yerine, yapısal değişimin bir gereği olarak ihracata yönelik sanayileşme modelini uygulamaya başlamıştır.

İhracata önem verilmesinin esas nedeni, döviz darboğazına çözüm bulmaktır. Geçmiş dönemlerde, ekonomi, darboğaza girdiğinde, sebebi döviz darboğazı olmuştur. 1958, 1970 ve 1978 krizlerinde, döviz sıkıntısı, ekonomik krizlerin nedeni olmuştur. Bu bakımdan, 1980 yılından itibaren uygulanan politikalarla elde edilmek istenen amaç, Türkiye ekonomisinde bir daha döviz sıkıntıları ile karşılaşılmayacak şekilde yapısal değişimi gerçekleştirmektir. Bu yönde başarılı sonuçlar elde ettiğimiz kanaatindeyim.

En önemli problemlerimizin başında yer alan işsizlik meselesinin çözümü, yatırımlardan geçer; yatırım yapmak ise, kaynak ister. İç kaynaklarımızı kendi tasarruf imkânlarımızla belirli bir yere kadar artırabiliriz. O seviyedeki kaynak ile istenilen düzeyde kullanmak ve kalkınmayı sağlamak imkânsızdır. O halde, dış kaynaklara ihtiyacımız olacaktır. İşte, dış kaynaklar arasında en sağlıklı ve güvenilir olanı, ihracat gelirleridir. İhracatı artırdığımız zaman yeterli dış kaynak temini için gereken dış kredi, yabancı sermaye ve diğer döviz gelirlerinin arttığı da bir gerçektir.

Dış kredilerin sağlanması konusunda ülkenin dış itibarı; ekonomisinin gücü, yaptığı ihracat gibi hususlar, önemli bir kıstastır.

Şimdi, Meclis araştırması önergesine gerekçe yapılmaya çalışılan hususlardaki gelişmeleri ve gerçekleri dikkatlerinize sunmak istiyorum. Önce ödemeler dengesi gelişmelerine temas edeceğim.

1980 yılında 3 milyar 400 milyon olan cari işlemler açığı, takip eden yıllarda tedricen düşürülmüştür. 1983'te 1 milyar 800 milyon dolara, 1984'te 1 milyar 400 milyon dolara, 1985 yılında ise 1 milyar dolara inmiştir. 1986 yılında program hedefinin gerçekleşmemesi ve cari açığın 1.5 milyar dolara yükselmesinin sebepleri, ekonomideki kötü gidiş bahaneleri arasında aranmamalıdır. Bunun sebeplerini 1986 yılına has bazı dış olaylarda aramak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

1986 yılında petrol fiyatlarındaki düşme, önemli ihraç pazarlarımız arasında yer alan petrol ihracatçısı İslam ülkelerine yaptığımız ihracatın gerilemesine neden olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerine devam eden korumacılık önlemleri, Çernobil nükleer kazasının olumsuz etkileri, İran - Irak savaşının, her iki ülke ekonomisinde yarattığı sıkıntılar, ihracatın gerilemesine neden olmuştur.

1986 yılında İslam ülkelerine yapılan ihracatta yüzde 36, körfez ülkelerine yapılan ihracatta ise, yüz-

de 55 oranında azalma görülmüştür. Ortadoğudaki sıcak durum, Amerika Birleşik Devletleri - Libya çatışması ve diğer olumsuz unsurlar, 1986 yılında turizm gelirlerimizin düşmesine neden olmuştur.

Diğer taraftan, 1986 yılında gerçekleştirilen ve son 12 yılın en yüksek büyüme hızı olan yüzde 8 oranındaki reel millî gelir artışı, ithalat talebini artırıcı yönde etkide bulunmuştur. Özellikle yatırımlardaki hızlı artış, yatırım malı ithalatının yüzde 34 oranında artmasına neden olurken, üretimdeki canlılık, petrol dışı hammadde ithalatını yüzde 11 oranında artırmıştır.

Bu gelişmeler, cari işlemler açığındaki artışı açıklayıcı mahiyettedir. Ödemeler dengesini üçer aylık dönemler itibariyle incelediğimizde ise, 1986 yılı cari açığının yüzde 47'sinin ocak - mart döneminde ortaya çıktığı görülecektir. Bilhassa 1986 yılı Temmuz ayından itibaren alınmaya başlanan tedbirler, müspet etkisini göstermiş; takip eden dönemlerde açık, giderek düşürülmüştür.

1986 yılı Kasım ayından başlayarak dış ticaret konusunda aldığımız tedbirler de henüz tam etkilerini göstermemiş olmalarına rağmen, 1986 yılı Aralık ayı ve 1987 yılı ilk üç ayı itibariyle gelişmeler dikkate alındığında, kararların isabeti ortaya çıkmaktadır. Özellikle 1986 yılı Ocak - Mart döneminde 501 milyon olan cari açık, 1987 yılının ilk üç ayında 269 milyona inmiş, yani yüzde 100 oranında bir azalma göstermiştir.

En son aldığımız ocak, şubat, mart ayları ithalat ve ihracat durumunda da, bu bahsettiğim tedbirlerin müspet etkisini görmekteyiz. Üç aylık ihracat artışı, geçen senenin üç ayından fazladır. İthalat ise, geçen senenin üç ayından azdır. 1986 yılında, ocak, şubat, mart ve nisan aylarındaki ihracat artışı 8,5 milyarlık bir trende göredir. Türkiye'nin ihracat artışındaki düşüş, mayıs, haziran, temmuz ve bu aylardan sonra büyük ölçüde düşmüştür. Bu bakımdan, 1987 yılının ilk üç aydaki ihracat artışı, 1986 yılının ihracat artışının üstünde olduğu da göz önüne alınırsa, 1987 yılında Türkiye'nin öngördüğü ihracat artışını sağlayabileceğini şu neticelerden ortaya çıkmaktadır.

Şimdi de dış borçlar konusundaki gelişmeleri açıklamak istiyorum. Dış borçlanmaya niçin ihtiyaç duyulmaktadır; önce hadiseye buradan başlıyacağım. Dış borçlanmaya ihtiyaç duyulmasının nedeni, Türkiye'nin ödemeler dengesi açıklarının finansmanı ve kalkınmanın devam ettirilebilmesi temeline dayanmaktadır. Ödemeler dengesi açıkları ise, daha çok, yatırım - tasarruf dengesi, bütçe sonuçları, dış borç ana para ve faiz ödemeleri, ihracat sonuçları ve dış ticaret açıkları gibi faktörlerin neticesinde olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye, 1980 yılından bu yana uygulamakta olduğu ekonomik politikalarıyla, ekonomiyi içe dönük bir yapıdan, dışa açık bir piyasa ekonomisine yönlendirmeye çalışmaktadır. Bu yapısal değişme için 1979 - 1980 yıllarında negatif olan büyüme hızlarından ve yüksek enflasyon oranından sonra, 1980 - 1986 döneminde ortalama yüzde 4,5; 1984 - 1986 döneminde ise, yüzde 6'lık kalkınma hızları gerçekleştirilmiştir. Enflasyon ise, yüzde 25'ler civarına çekilmiştir. Konuşmamın başında da değindiğim gibi, Türkiye, gelişmek, büyümek zorundadır. Hem büyümek, hem de enflasyonu geriletebilmek önemli bir başarıdır; çünkü bu iki hedef birbiriyle çelişir. Bugün gelişmiş ülkeler dahi enflasyonu hızlandırmadan büyüme hızlarını artıramayacaklarını ifade etmektedirler.

Türkiye 1986 yılında -dünyada sayılı ülkeler arasında, en üst seviyelerde- yüzde 8 kalkınma hızını sağlarken, yüzde 38'lik enflasyon hızını da yüzde 25'lere çekebilme başarısını göstermiştir.

1980 - 1983 döneminde yılda ortalama 2.4 milyar dolar dış borç ödenmiş, bu miktar 1984'te 2,9 milyar dolar, 1985'te 3,9 milyar dolar ve 1986 yılında 4,9 milyar dolar olarak ödenmiştir. 1987'de ödenecek olan dış borç, ana para ve faiz tutarı 5 milyar 200 milyon dolardır. Türk ekonomisi dış borçlarını vadelerinde ödemeye muktedir bir yapıya kavuşmuştur. Bunun en önemli nedeni, dış borçların öncelikle kendisini kısa sürede geri ödeyecek ve döviz geliri temin edecek projeler için alınmış olmasıdır.

Yapısal değişikliğin ve ekonomik kalkınmanın sürdürülmesi için gerekli dış finansman, proje ve program kredileriyle sağlanmaktadır. Nitekim, orta ve uzun vadeli dış borçların yüzde 70'e yakını proje ve program kredilerinden oluşmaktadır.

Bir hususa daha dikkat çekmek istiyorum. Gelişen Türkiye'nin ihtiyacı olan enerji santralları gibi önemli yatırımlar için «Yap-işlet-devret» modelini hükümetimiz uygulamaya sokmuştur. Bu sayede, büyük miktarda döviz gerektiren bu projeler dış borç alınmadan gerçekleştirilmiş olacaktır. Türkiye geliştikçe, yabancı sermayenin ülkemize olan ilgisi de artmaktadır. «Yap-işlet-devret» bu sayede gerçekleşmektedir. Ayrıca, 1986 yılında 360 milyon dolarlık yabancı ser-

maye girişi olmuştur. 1987 yılının ilk üç ayındaki yabancı sermaye girişi ise 147 milyon dolardır. Bu gelişme, 1987 yılında yabancı sermaye girişinde 500 milyon doların aşılabileceğini göstermektedir. Şimdi sizlere soruyorum; yabancı sermaye, siyasî ve ekonomik istikrar görmediği, geleceğinden umutlu olmadığı bir ülkede yatırım yapar mı?

Dış borç teminının bir boyutu daha var. Önceleri devletten devlete ve uluslararası finans kurumlarından genel amaçlı ve çeşitli şartları olan krediler temin edilebilirdi. Son üç yıldır, proje bazında ve uluslararası malî piyasalardan uygun koşullu kredileri rahatlıkla bulmaktayız. Bu, Türkiye'nin malî itibarının geliştiğine en güzel bir örnektir. 1980 yılında kredi itibarı açısından 109 ülke arasında son sıralarda bulunan Türkiye, bilhassa 1984 - 1986 döneminde sürekli üst sıralara tırmanmış ve Mart 1987 tarihi itibariyle 45 inci sırada yerini almıştır. Türk ekonomisi, kötüleşmek bir yana, olumsuz ufak belirtiler dahi gösterseydi, bu mümkün olabilir miydi?

Dış borçların miktarı ve artış oranı konusundaki gelişmelere bu çerçevede yaklaşmak gerekir. Bilindiği gibi, dış borçlarımız mark, sterlin, frank ve yen olsalar dahi, alışılageldiği şekilde, dolar cinsinden, yani o döviz cinsinin yıl sonunda dolar karşısındaki çapraz kurunun dikkate alınmasıyla, dolara çevrilerek ifade edilmektedir. 1980 yılında toplam 15 milyar 200 milyon dolar olan dış borçlarımız, 1986 yılında 31 milyar 200 milyon dolara ulaştı denirken, bütün borçlarımızın dolar olarak ödenecek borç olmadığını ifade etmek yararlı olur.

Bunun şu açıdan önemi vardır : Amerikan Doları, 1985 yılından başlayarak ve 1986 yılında da hızlanarak değer kaybetmiştir. Dolar karşısında değer kazanan yabancı paralar cinsinden olan dış borçlarımızı, 1986 yılı kurlarıyla dolar olarak 1985 yılında ifade etseydik. 1985 yılından 1986 yılına artış miktarı ve dolayısıyla artış hızı da farklı olurdu. Bunu bir örnek ile açıklayalım : 1985 yılında dolara çevrilmiş olarak dış borç tutarımız, o günkü carî kur ile 25 milyar 300 milyon dolardır. 1986 yılındaki gelişmeler, pariteleri değiştirdiği için, dolar dışı dış borçlarımız hiç artmamış dahi olsaydı, parite değişiklikleri nedeniyle, dolar cinsinden ifade edilmiş dış borçlarımız artmış gibi görünecekti. O halde, analizimizde bu hususu dikkate almaz isek, hatalı değerlendirmeler yapabiliriz.

Yaptığımız hesaplar 1986 yılı paritelerini 1985 yılında da geçerli sayarsak, 1986 yılındaki dış borç artışını 3 milyar 300 milyon dolar olduğunu ortaya koyuyor. Çapraz kur değişikliği dikkate alınmaz ise, artış 5 milyar 900 milyon dolar olmakta ve sizlerde aşırı borçlanma yapılmış izlenimi yaratmaktadır, yani kur farklarının etkisi 2,5 - 3 milyar dolar civarındadır; bu, fiktif bir artıştır.

«Dış borç fazla mıdır, değil midir» tartışmasında çok önemli bir husus vardır. İhracat gelirleri içinde dış borçların payını hesaplamak ve bu oranın gelişimine bakmak, bir kıstastır. 1980'de Türkiye'nin ihracatı 2 milyar 900 milyon dolar, dış borç toplamı da, 15 milyar 200 milyon dolardı. İhracatımız ile dış borçlarımızı karşılaştırdığımızda, ihracatımız, dış borçlarımızın ancak yüzde 19'unu karşılayabiliyordu; 1986'da ise bu oran, yüzde 24 olmuştur. Yani, 1980 yılında 15 milyar olan dış borcun ekonomiye olan yükü, bugün daha azalmıştır. Değerlendirmeyi, bu açıdan veya millî hâsılaya oranı gibi, tüm döviz gelirlerini nazara alarak, oranlamak suretiyle, dış borç fazladır veya azdır konusunda bir sonuca varmak daha sağlıklı olur kanaatini taşımaktayım.

Bütün bunları söyledikten sonra, kısa vadeli dış borçlar konusundaki iddialara da cevap vermek istiyorum. Kısa vadeli dış borçların toplamının, dış borçlar içindeki payı, 1980 yılında yüzde 16, 1986 yılında yüzde 22'dir. 1980 öncesi dönemde, yüzde 56'ya kadar yükselen bu oranın, 1980 sonrası yıllarda düşük görünmesinin nedeni, 1978 - 1980 döneminde gerçekleştirilen ve kısa vadeli borçların, orta ve uzun vadeli borçlar haline dönüşmesini sağlayan borç ertelemeleridir.

Son yıllarda, kısa vadeli borç oranının yükselmesinin bir nedeni, yurt dışındaki yerleşik Türk vatandaşlarının açtırdığı döviz hesaplarındaki artıştır. Bu artış, vatandaşlarımızın sisteme ve ekonominin geleceğine olan güvenlerinin bir göstergesidir. Artışın bir diğer nedeni ise, az önce açıkladığım, dolar ve dolar dışı yabancı para arasındaki parite değişikliğidir.

Türkiye, dış borçlanmasını akılcı yapıyor; döviz geliri getirmeye yardımcı olacak projelere harcıyor. Diğer taraftan, döviz rezervlerini ise, son bir yıl içinde 1 milyar 100 milyon dolar artırırken bazı komşu ülkelere 1,5 milyar dolar civarında ihracat kredisi açabiliyor. Dış borçlardaki artışın bu alanlardaki döviz kullanımı ile de ilişkisini unutmamak yararlı olur.

Dış borçların seviyesi ve gelecekteki seyri, bundan böyle sağlanacak kalkınma ve ihracattaki artış

hızlarıyla yakından ilişkili olacaktır. Bu konu gerçekten çok önemlidir. Türkiye'nin dış borçlarının artması kalkınma hızıyla, ihracat artışıyla çok yakından alakalıdır dedim. Bununla ilgili bir örnek vermek istiyorum :

İhracat artışı yıllık yüzde 5, kalkınma hızı da yüzde 7 olursa, Türkiye'nin bugün 31 milyar olan dış borcu 1990 yılında 35 milyara çıkar.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Hiç inandırıcı değil.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (Devamla) — Tabiî, hesap meselesi.

Bu kalkınma hızını ve ihracat artışını değiştirip ihracat artışını yüzde 10'a çıkarır, kalkınma hızını da yüzde 7'den yüzde 5'e düşürürsek, bu takdirde 1986 yılındaki 31 milyarlık dış borcumuz 1990 yılında 27 milyar 700 milyon dolara iner. Demek ki, Türkiye'nin ihracat artışı ve kalkınma hızı oranları dış borçlarımızın seviyesini belirleyecektir; kalkınma hızını sıfırlar ve belirli bir ihracat artışı sağlarsanız, dış borcunuz yerinde kalabilir. İşte, hükümetimiz ihracata bu yönden büyük önem vermiştir. Türkiye'nin, dış borçlarını yükseltmeden belirli bir kalkınma hızına ulaşabilmesi, ihracat artışının mutlak surette sağlanmasıyla ilgilidir. İhracat artışındaki bir duraklama, hem dış borçlarımızın yükselmesine, hem de kalkınma hızının düşmesine sebep olur ve Türkiye işsizlik sorununa çare bulamaz. Bütün bu izahlarım, Türkiye'ni dış borçlarıyla ilgili endişeli bir durumun olmadığını ortaya koymaktadır.

Enflasyon konusunda da bazı görüşlerimizi açıklamak istiyorum. 1987 yılının Ocak - Nisan dönemi enflasyon hızı, beklenenin üzerinde gerçekleşmiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü toptan eşya fiyatları endeksi, nisan ayında yüzde 2,6 oranında artmıştır. Aynı endeksin 12 aylık dönem olarak Nisan 1986 - Nisan 1987 dönemi değişme hızı, yüzde 27,2 olmuştur. Geçen yıl nisan ayında artış oranları aylık olarak yüzde 2, 12 aylık olarak da yüzde 28,7'dir.

Bilindiği gibi, 1986 yılı Temmuz ayından itibaren aldığımız tedbirlerle, ekonomideki programda belirlenenin üzerinde gerçekleşen aşırı canlanmanın kalkınma hızı, dış ticaret ve dolayısıyla ödemeler dengesi üzerindeki etkileri bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Bu tedbirleri uygulamaya devam ediyor ve gelişmeleri dikkatle izliyoruz. Tedbirlerin özel sektör, kamu sektörü ve belediyeler üzerindeki etkileri belirli bir zaman süreci sonunda alınabilecektir.

Enflasyonda yılın ilk dört aylık hızı olarak toptan eşya fiyatlarında yüzde 12,5 oranında bir artış görülüyor. Geçen yıl aynı dönemde enflasyon göstergesi yüzde 10,2 olmuştur. Burada bir noktaya...

BAŞKAN — Sayın Bakan, toparlanmasını rica ediyorum.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (Devamla) — Bitiyor efendim.

Burada bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. Mart ayındaki enflasyon hızının yapısal değil, arızî olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Allah'tan, Allah'tan.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (Devamla) — Genel olarak, toptan ve tüketici, bütün endeksleri etkileyen hususlar arasında KİT mallarının fiyatlarının yılbaşında yapılan zamlarını sayabiliriz. Bu zamlar, yıllık enflasyon hesabı göz önüne alınarak, genellikle senenin ilk üç ayında tamamlanır. Normal şartlarda sene içinde başka fiyat ayarlamalarına gerek kalmayacağı için, gelecek aylarda aynı hızla fiyat artışı beklenmemelidir. 1987 yılında Mart ayını bir an için özelliği durumuyla devre dışı bıraktığımız takdirde, Ocak, Şubat, Nisan ayları olmak üzere bu üç ayın artışı yüzde 8,5'tur. 1987 yılındaki bu üç ayın artışı, 1986'dan bir miktar daha azdır. Demek ki, bu üç ayın enflasyonu yüzde 8,5'tur. Görülüyor ki, Ocak, Şubat, Nisan ayları olmak üzere bu üç ayın trendi, geçen seneye nazaran bir artış göstermemektedir.

Tabiî burada şu hususu mütaaddit defalar Sayın Meclisin huzurunda tekrarladım : Enflasyon hesabında hükümetin, Devlet İstatistik Enstitüsünün toptan eşya fiyat endeksini kullandığını...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Siz Hazinenkini kullandınız.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (Devamla) — Yüzde 25 veya 20 hesaplarının bunlara ait olduğunu, Plan ve Bütçe Komisyonunda, Sayın Mecliste bütçe müzakerelerinde -zabıtlara baktığınız zaman göreceksiniz- her konuşmamda tekrarladım. 1985'in Kasım'ında Plan ve Bütçe Komisyonunda bir milletvekili arkadaşımız dedi ki : «Değişik endeksler var. Hükümet 1986 yılı için yüzde 25 fiyat artışı öngörmüş. Bu hangi endekstir ki, yarın buna göre bir muklayese yapıp, tutup tutmadığını öğrenelim?» Benim kendisine verdiğim cevap şudur : «Devlet İstatistik Enstitüsü-

nün toptan eşya fiyat endeksidir» dedim ve bunu Sayın Büyük Millet Meclisinin huzurunda da defalarca belirttim. Şimdi, alınan kıstas, Devlet İstatistik Enstitüsünün toptan eşya fiyat endeksi olduğuna göre, burada başka endeksler alıp, «Hükümetin yüzde 25'lik enflasyon hedefi tuttu tutmadı» iddiaları, kanaatimce, polemikten öteye gitmemesi lazım.

Son olarak şunu belirtmek istiyorum : 1986 yılının ilk aylarından itibaren enflasyon hızının yüzde 40 - 50 civarından aşağıya inmeyeceği, 1986 yılında hedef olarak belirlenmiş olan yüzde 25'in tutturulamayacağı hep söylenmiştir. Bu konu, 1986 yılının Ocak ayından en son kasım ayına kadar her yerde ifade edildi. Sonuç ne oldu? Sonuç, yüzde 25 hedef, yüzde 24.6 olarak gerçekleşti.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Yüzde 29.6 oldu.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (Devamla) — 1987 yılında da en azından altı aylık neticeler alınmadan enflasyon hedefi tutturulamaz vesaire yönünden değerlendirme yapmak zamanının erken olduğu kanaatindeyim.

Ekonomideki bütün bu gelişmeleri dikkatle izliyoruz ve gereken tedbirler, alınacak tedbirler hükümetçe geciktirilmeden alınmaktadır. Bu nedenle, ekonomik gidişatın kötü olduğu gerekçe gösterilerek, yeni ekonomik politikalar uygulanmasını isteyen araştırma önergesinin reddini istiyor ve konuşmamın başında da belirttiğim gibi, her hükümetin uygulayacağı ekonomi politikalarının hedefi aynı olmak kaydıyla, ekonomi politikalarının da farklı olabileceğini kabul ediyorum.

Sizler millet tarafından tasvip gördüğünüzde, iktidara geldiğiniz zaman, bugün beğenmediğiniz ekonomi politikalarını değiştirip, arzu ettiğiniz politikayı uygulamakta da serbest olduğunuzu belirtir, yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — O zamanda sizden mi izin alacağız?

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Barış Can.

SHP GRUBU ADINA H. BARIŞ CAN (Sinop) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; çeşitli vesilelerle Türkiye'nin ekonomisini ilgilendiren konular, araştırma, soruşturma ve genel görüşme olarak yüce Meclisi üçbuçuk yıldır sürekli işgal ediyor. Bu konularda iktidar partisi, hükümet olarak niçin hükümet olduklarını, bunun haklılıklarını anlatıyor; muhalefet partileri, bu konuda karşıt görüşlerini söylüyorlar; ama ortada halka yansıyan, halkın bilmesi gereken doğrular, halkın gözünden sürekli kaçırılıyor.

Biraz sonra - görevli arkadaşımı tenzih ederim; ama bu işin niçin yapıldığını hâlâ bilmiyorum, geçen gün Sayın Canver de aynı anlamda bir uyarıda bulunmuş - kameranın spotları yanacak ve bir çekim yapılacak. Bu neye yarayacak, halk bundan ne kadar yararlanacak; bunu anlamak mümkün değil.

Yalnız ben, grubum ve şahsım adına 17 kez ekonomik konularda şu kürsüye çıkıp, partimizin görüşlerini açıklamış naçizane arkadaşlarınızdan biriyim. Diğer arkadaşlarımı da katarsak, şu gerçeği görürüz ki, Anamuhalefet partisi olarak, Özal Hükümetinin ekonomik konulardaki tutarsızlığını en net ve açık biçimde sergileyen grubumuz olmuştur.

Şunu artık Meclisten dışarıya atalım. Bakın burada neler tartışıyoruz : Dün Sayın Başbakan işsizliğin ve enflasyonun önemsiz olduğunu belirtti, bugün Sayın Başbakan Yardımcısı burada - yazılmış, çizilmiş, eline verilmiş - hâlâ bu savaşım içinde, bunların önemini, yaptıkları mücadeleleri anlatıyorlar. Dün hükümet olarak, bunu önemsemediğinizi, Türkiye'nin gündeminden çıkardığınızı söyleyen sizler, bugün bunu savunmak durumunda kalıyorsunuz. Bunu anlamak mümkün değil.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI İSMET KAYA ERDEM (İzmir) — Ben kendim yazdım.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Mutlaka.

NABİ SABUNCU (Aydın) — «Mutlaka» diyorsunuz; ama öbür türlü söylüyorsunuz.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Kişiler birbirine yardımcı olur canım.

Doğruları anlatabilmek, halka karşı bir görevse, geliniz, televizyonda ekonomik konuda bir forum hazırlayalım - bunu biraz yüreklice söylüyorum - «Ne demişsiniz, ne demişiz, ne öneriyoruz?» gelin bunu halkın gözünün önünde, televizyonda, kendi bilgimizle, kendi görgümüzle tartışalım. Şimdi ne işe yarıyor bu kamera Sayın Başbakan Yardımcım? Burada tutulan zabıtlar kime yansıyor? TRT'nin haber iletmesi, Meclis çalışmalarını halka aktarması görevi nerede kaldı? Halbuki biz burada bir emek veriyoruz. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

Bakınız, «Meclis İçtüzüğü yöntemi yanlış» dediniz. Siz bu konuda çok haklısınız. Önceden birtakım şey-

leri söylüyorsunuz, biz onları not edebilme imkânına da sahip değiliz. Oysa biz buraya bir hazırlık içinde gelmek zorundayız. Buraya çıkıyorsunuz, birtakım şeyler söylüyorsunuz, sonunda siz «Yanıt vermem gerekir» diyorsunuz. Sizin elinizde o imkân var; biraz sonra çıkın, benim söylediklerime, ANAP Grubu adına tekrar cevap verin.

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Bolu) — Vereceğiz.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Bakan olarak değil, Başbakan Yardımcısı olarak değil, ANAP Grubu adına çıkın yanıt verin. Konuşa, konuşa artık gına geldi yani efendim...

Ben geçenlerde «Bu son bütçe görüşmemiz olacak» dedim. Burada 17 kez görüştük. Bakınız, son bütçe görüşmemiz olacağı bana malum olmuş. Bu yıl seçime gidiyoruz. Halka doğruları anlatacağız; neler olduğunu, orada meydanlarda anlatacağız.

MEHMET ALİ DOĞUŞLU (Bingöl) — Seçime gideceğimizi nereden biliyorsunuz?

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Gideceğiz, gideceğiz; biz onu anlarız, bizim siyasî deneyimimiz var. Çünkü en iyi şansınız bu dönem; her gün aşağı gidiyorsunuz. Siz seçime gidin, yani seçimi bu arada yapın, zira tablo hiç de öyle gösterildiği gibi değil. Benden söylemesi...

İLHAN AŞKIN (Bursa) — Sayın Can, siz ne haldesiniz?

MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri) — Aynaya baktın mı aynaya?

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Seçim yapın, seçim.

1987 yılının başından bu yana hükümetten ve sorumlu kişilerden ekonomik göstergeler hakkında bilgi almak başlı başına bir sorun haline gelmiştir sayın milletvekilleri. 1986 yılının ortalarına kadar, belli olan her ekonomik göstergeyi açıklamak için âdeta birbiriyle yarışan bakanlar, artık tamamen susmuşlardır. Bütçe uygulaması, dış ticaret, parasal büyüklükler, fiyatlar ve ücretlerdeki aylık gelişmeler konusunda bilgi alabilmek, her ay bakanları ve yetkilileri ısrarla uyarmamız sonucunda gerçekleşebilir hale gelmiştir.

Artık, hiçbir sayın bakan, basın ve televizyon toplantıları düzenleyip, ekonomik göstergeler hakkında bilgi vermiyor, sadece televizyon ve radyoyu, tutarsız ve gerçek dışı şovlarıyla ancak işgal edebiliyorlar; bunun dışında hiçbir gösterge, kendi talip oldukları biçimde dört aydır gündeme gelmiyor.

Sayın milletvekilleri, nedir bu ani değişikliğin nedeni? Kamuoyunun ve basının çok iyi hatırlayacakları açıklamaların ve konuşmaların üzerinden henüz çok zaman geçmemiştir. Bu iktidar, seçim dönemi de göz önünde tutulduğunda, işbaşına geleli 3,5 yıl olmuştur. O tarihlerde, 1984 ve 1985 yıllarında söylenenlerin hiçbirisi halkımız ve bizler tarafından unutulmadı ve unutulmamıştır. Sayın Başbakanın da, Türkiye'nin gündemine her gün başka bir şov ve sürprizle çıkıp, söylenenleri ve bugün bulunduğumuz noktayı da bize unuttırması mümkün görülmemektedir.

Hatırlanacaktır; bu iktidar, «İhracat artırılmadıkça ve enflasyon canavarının beli kırılmadıkça ekonomik gelişmeden bahsedilmeyeceğini» hep söylerdi; biraz önce Sayın Başbakan Yardımcısı bu sözü yine tekrarladılar. Enflasyon derken, öyle yüzde 15 - 20'leri kastetmediklerini, enflasyonun yüzde 10 oranlarının altına inmedikçe ekonomik gelişmenin sağlıklı olmayacağını, hep söylerlerdi; biraz önce Sayın Başbakan Yardımcısı yine söylediler; çünkü, öyle yüzde 20 - 30 seviyesinde seyreden enflasyonun, ekonomik kaynakların yanlış tahsisine neden olacağı, halkın tasarruflarının akıllı bir biçimde nemalandırılamayacağı iddiasındaydılar.

Sayın Başbakana göre, iktidara geldikten kısa bir süre sonra, enflasyonu yüzde 10'lar düzeyine indirmek mümkün olabilecek ve bunu da başarabileceklerdi; hatta, en son 1986 yılı ortalarında yaptıkları açıklamaya göre, muhalefetin elinde en son koz olarak kalmış bulunan enflasyon da artık onların kullanamayacağı bir şıra haline getirilmiştil Sayın Başbakan o tarihlerde «Bakalım bundan sonra neler söyleyecekler» diye böbürlenerek kasıldıkça kasılıyordu.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MEHMET MÜKERREM TAŞÇIOĞLU (Sivas) — Böbürlenmek ne demek?

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Siz laf atmayın, size yakışmıyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MEHMET MÜKERREM TAŞÇIOĞLU (Sivas) — Ama bu laf oldu mu?

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Siz laf atmayın, kötü alışkanlık haline getirmeyin. Siz işçilerle uğraşın; oraya da geleceğim.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MEHMET MÜKERREM TAŞÇIOĞLU (Sivas) — Terbiyeli olmak gerekir; «böbürlenmek» ne demek?

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Böbürlenmek kötü bir olay değil ki, böbürlenmenin lügat anlamına bakın.

BAŞKAN — Sayın Bakan, rica ederim, lütfen efendim...

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Böbürlenmek kötü bir olay mı? Yaptığı bir şeyle övünmek anlamına gelir, gidin de mektebinde okuyun; yani ikide bir niye laf atıyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Barış Can, devam edin efendim.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Sayın Başkan, sayın bakanları da susturun lütfen.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Evvelki gün Sayın Başbakan artık teslim oldu; «Enflasyonu artık önemsemiyorum» dedi. Sayın Turgut Özal, şimdi tek silah olarak, büyüme hızını ve yatırımları öne sürmekte ve ona devam etmekte. Biliyorsunuz vaktiyle büyüme hızının kabahatlerini de enflasyonun nedeni olarak açıklıyordu; o da var zabıtlarda.

1983 seçimlerine giderken söylediklerini artık tamamen unutmuştur. O denli unutmuştur ki, şimdi sansürcü yaklaşımı ile, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığından sonra, İstanbul Ticaret Odasının endeks yayınlamasını da yasaklama peşindedir.

Sayın milletvekilleri, Sayın Başbakanın enflasyon konusunda 1983 yılındaki görüşlerini; yani halkımızdan oy isterken söylediklerini hep birlikte hatırlatmakta yarar var.

Turgut Özal'ın Görüşleri; Anavatan yayınları, 1983, Sayfa 36, 37 ve 38.

Sayın Özal'a göre, «Enflasyon, hayat pahalılığı artışı demektir, enflasyon zam demektir; zam olduğu sürece, enflasyon var demektir. Şunu çok iyi anlamamız gerekir; zamlar hayat pahalılığı doğurur. Enflasyonu durduramadığımız sürece zamlar da durmaz, hayat pahalılığı devam eder. Bunu millete anlatmak için her yolu denedik. Enflasyon, yani hayat pahalılığı artışını durdurmak en önemli gayemizdir.»

Hangi seviyede bir enflasyon oranı hedefliyor Sayın Özal, şimdi ona bakalım. Yine kendi ifadesine başvuruyoruz: «Enflasyon devam ettiği sürece hayat pahalılığı artar, geçim daha da zorlaşır. Bizim gayemiz, hayat pahalılığını yüzde 10'un altına düşürmektir.» Sayın Özal'ın hedefi, enflasyonu yüzde 10'un altına indirmektir.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Becermiş mi, olmuş mu?

H. BARIŞ CAN (Devamla) — «Çünkü enflasyon gelir dağılımını bozmakta ve fakiri daha fakir yapmaktadır.»

Sayın Özal'a göre, fakiri korumanın tek yolu, enflasyonu, yani zamları asgariye indirmektir. Sayın Özal'a göre, «Enflasyonu azaltmadan fakirin durumunu düzelteceğini iddia edenler, en büyük sahtekârlardır.» Kendi ifadeleri... (SHP sıralarından alkışlar)

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Anlayamadık, bir daha okuyun.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — «Çünkü, dünyada bunu yapabilmiş hiçbir ülke, hiçbir devlet, hiçbir hükümet yoktur.» Yine kendi ifadeleri; açın, 37 nci sayfa.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sahtekâr kimmiş; bir daha okuyun.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Eğer, enflasyon yüzde 10'un altına düşmez ise, ne olur? Sayın Özal'a göre, «Enflasyonu yüzde 10'un altına düşüremezsek, fakir fukaranın durumu daha da kötüye gider.» Bu durumda ise, ne yapmak gerektiğini Sayın Özal kesin olarak şöyle söylüyor: «Bu bakımdan, enflasyonun mutlaka ve mutlaka yüzde 10'un altına düşmesi gerekmektedir.»

Sayın milletvekilleri, Sayın Özal'a göre, enflasyonu önlemek, paranın değeri açısından da önemlidir. Sayın Özal, 1983 seçimleri öncesinde, «Bir ülkede, hayat pahalılığı, zamlar, kısaca enflasyon varsa, paranın değeri düşer. Bunu önlemenin tek yolu, enflasyonu asgariye indirmektir» diyordu ve devam ediyordu: «Eğer, Türkiye'de bugün enflasyon asgariye indirilirse, Türk parası değer kaybetmez. Onun için, en önemli hedefimiz, enflasyonu durdurmaktır. Durduramazsanız, paranızın değeri düşer, hayat ve geçim zorlaşır.»

Sayın Özal'a göre, «Enflasyon, afyon alışkanlığına ve alkolikliğe benzer. - milletin son günlerde neden içtiği anlaşılıyor - Çünkü, bu illete tutulan, bundan vazgeçmek istemez.»

Arkadaşlarım, aynı kitaptan devam ediyorum. Sayın Başbakana göre, «Enflasyonu en çok sevenler, belirli kesimlerdir. Bu belirli kesimler içinde, karaborsacı için de enflasyon çok kârlıdır» diyor ve «Bunların, enflasyonsuz ortamda yaşaması mümkün değildir» diye devam ediyor.

Şimdi, sayın milletvekilleri, Sayın Özal, sık sık, enflasyonu karaborsacıların, yüksek kâr peşinde koşanların sevmediklerini söylemektedir. Biz de şimdi kendisine soruyoruz: Eğer, en çok, karaborsacılar,

yüksek kâr peşinde koşanlar enflasyondan kârlı çıkıyorsa, neden Özal iktidarını sevmesinler? Demek ki, bu iktidar, karaborsacının, açıktan kazananın dostudur. Gelir dağılımını, fakir ve fukara aleyhine bozmuştur. Halkı, çalışan insanları Özal kanser etmiştir. Niye «kanser etmiştir» diyorum : Çünkü, Sayın Özal aynen şöyle demektedir : «Ancak namusuyla çalışan bir insan için enflasyon kanserdir.» Demek halkı kanser etmiştir. Son günlerin dillerden düşmeyen şarkısını Özal mantığıyla çevirirsek, Sayın Özal'a şöyle seslenmek gerekiyor : «Seni ölmeyen sevsin Sayın Başbakan».

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Ne güzel espri!

H. BARIŞ CAN (Devamla) — O anlayana! Anlarsın biraz... Senin kafan onlara basmaz; daha büyüyeceksin, ondan sonra... Anlarsan bunları; bir emek vereceksin, ondan sonra öğreneceksin.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Oturduğun yerden konuşuyorsun; biraz vatandaşın arasına girin bakalım, köylere gidin köylere.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şimdi ise, fiyatları bir yana bırakıp, uzun uğraşılarla, dört ay sonra açıklanan bütçe sonuçlarına bir bakalım. İlk iki ay içinde konsolide bütçede 222 milyar lira açık vardır. Sağolsun Sayın Başbakan Yardımcısı da dinlemiyorlar; yani hafif geldi bu işler. Yani, yanıt vermek için de bekliyoruz, ANAP Grubu adına.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Daha kaliteli hatipleriniz çıksın da, dinleyelim.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Kalite malın içindedir.

Bu açığı kapatabilmek için bu dönemde Hazine, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından 170 milyar TL'nin üzerinde kısa vadeli avans kullanıyor, ayrıca net 195 milyar lira tutarında iç borçlanmaya gidiyor.

Sayın milletvekilleri, bütçe harcamalarındaki bu büyümenin kaynağı ise, öyle yatırım harcamaları ya da personel giderleri değil; tümüyle iç ve dış borç faizlerini ödeyebilmek için, transfer harcamalarındaki akıl almaz büyümeden kaynaklanıyor bu açıklar. 1987 bütçesinin transfer harcamalarının yaklaşık yüzde 36'sı, ilk iki ay içinde kullanılıyor. Böyle bir döneme, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde rastlanmadı; bakın, araştırın.

Yılın üç aylık döneminde Hazinenin iç borçlanması da hızla artmakta; Hazine yıllık yüzde 46 faiz oranıyla borçlanıyor. Artık bankalardaki kaynaklar daralmaya başladığı için, Hazine meşhur fonlardan borçlanıyor. «Nasıl olacak?» diyeceksiniz. Devlet ne yapıyor; bir yandan transfer bütçesinden trilyonun üzerindeki parayı iç ve dış borç faizi olarak ödüyor; bu faiz ödemesinin bütçede yarattığı açığı kapatabilmek için de, yıllık yüzde 46 oranında faiz vererek yeniden borçlanıyor. Bu çuvala bu mızrak nasıl sığdırılmıştır; oturup ağlamak lazım sayın milletvekilleri.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının verilerine göre, parasal büyüklükler de çok farklı bir gelişme içinde değil. Emisyon hızla büyüyor. Yıllık artış oranı mart ayı sonu itibariyle yüzde 50 seviyesinin üzerine çıkmış durumda. Son oniki aylık dönemde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 800 milyar lira para basıyor. Bankalardaki mevduat artış hızı üç ayda toplam 5,2 seviyesine düşmüş. Vadeli mevduat ise, üç ayda sadece yüzde 3 oranında artmış. Banka kredileri son iki ayda hiç artmamış.

Sayın Başbakan, «Emisyon artışı önemli değil; siz, vadeli mevduattaki artışa bakın» der ve bunu sık sık tekrarlardı. Onu da açıklayalım : Emisyon üç ayda yüzde 9,8 oranında artmış, vadeli mevduat ise sadece yüzde 3 oranında artmış.

Sayın milletvekilleri, şimdi bu iktidarın en büyük şov alanına gelelim. Ocak ayını biraz önce söylediler; ama büyük bir yanılgıyla söylediler, yanıltarak söylediler, sizleri yanıltarak söylediler. Sayın Başbakan Yardımcısının bulunmalarını isterdim ve dilerdim. 1986 yılının bir önceki yıla göre düşmüş bulunan ihracat verilerine göre sadece 30 milyon dolar artınca, Sayın Kaya Erdem, «Olumlu bir gelişme var» diye hemen kamuoyunu yönlendirmeye çalıştı, biraz önce de bu dengeleri bu göstergeleri burada sizlere anlatmaya çalıştı.

Şimdi, şubat ayına bakalım, ne oldu; 1986 yılının gerilemiş ihracatına göre bile, 1987 Şubat ayında ihracat düşüş gösterdi. Yani, Sayın Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem 1986'nın 1985'e göre düşmüş ihracat fiyatlarını kıyaslarken bile birtakım doğruları, gerçekleri, burada sizlere, saptırarak anlattı.

Sayın milletvekilleri, geçen kasım ayından bu yana ihracatı artırmak için neler yapılmadı bunun yanında? Her fırıldak denendi; vergi iadesi oranları artırıldı. (Bir defa, evvelki yıl kaldırmışlardı biliyorsunuz, ihracat kredisi yeniden işletilmeye başlandı; biliyorsunuz, evvelki yıl yine kaldırmışlardı. Bunun adına istikrar deniyor!) İhracatta peşin vergi uygulamasına geçildi; ama ihracat bir türlü artmadı, artmıyor. Sebebi nedir? Bunu herkes görüyor; artık Tür-

kiye'nin aylık ihracatı 600 ila 630 milyon dolar civarında tıkanmıştır, kilitlenmiştir. Bütün, her türlü yapılan fırıldağa, özveriye, onlara tanınan imkânlara rağmen, ihracat tıkanmıştır. Hayalî ihracat falanı da getirmiyoruz. O da, kara paranın, ak para olarak Türkiye'ye gelmesi; ondan da yol açtınız. Buna rağmen...

DEVLET BAKANI M. VEHBİ DİNÇERLER (İstanbul) — Kara para da ne demek?..

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Evet, kara paranın sizin aklandırdığınız biçimde Türkiye'ye gelme biçimi. Yani ağustos ayında Kuveyt'e giden sobalardan alınan vergi iadeleri; işte, olmayan malların, fındığa fon yatırmadan giden başka mallar, giysiden vergi iadeleri, falan, o atraksiyonlar. Onlara rağmen, Türkiye'nin ihracatı kilitlendi. Niye kilitlendi? Teşviklerin bu tıkanıklığı gidermesi mümkün değil; gideremiyor. Nedeni çok açık : Dolar yeterince düşmüyor, yani düşürmeniz mümkün değil, doları düşüremiyorsunuz. Onu demedik mi bugün sizlere arkadaşlar? Doları düşürmeniz mümkün değil. Çünkü sebebi, sistemdeki en büyük teşvik aracı olan Türk Lirasının değerinin dolar karşısında sürekli ve hızla düşmesidir. Dünyadaki gelişmeler buna imkân vermiyor dedik. Bu durumda, sizin mantığınız içinde ihracatı artırmanın tek yolu, yüksek oranlı mini devalüasyondur dedik. Sayın Başbakan Yardımcısı geçen gündem dışı konuşmamı yanıtlarken dediler ki; «Biz, mart ayında tahmin ediyordunuz, nisan ayında tahmin ediyordunuz, devalüasyon yapmadık» dediler. Yine iddia ediyorum, bilhassa ertelediler; aleyhlerinedir. Bugünlerde bir mini devalüasyon yapacaklar, yapmak zorundalar. Bakın ben zabıtlara konuşuyorum, gün şaşabilir...

İLHAN AŞKIN (Bursa) — Söylediklerinin hiçbirisi olmadı Sayın Can.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Bak kardeşim, sen iyi izle; Mart 1986'da yüzde 2,3. Ekim sonunda seçimlerde söyledik.

ATİLLA SIN (Muş) — Sonra, biraz evvel anlattığını unutursun.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen...

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Manisa'da söyledik, gördünüz işte... Yetişemedik her yere... Öbür tarafta, kasım ayında yüzde 3 yaptınız, yapacaksınız. Yapacaksınız, bunun yolu, ekonominin kitabı bu. Aksi takdirde, ucuz dolar nedeniyle, ihracat yapamadığınız gibi, ithalatı da önlemeniz mümkün görünmüyor; fonlar ile oynamanız, ithalat teminatlarını ve damga resmini yükseltmenize rağmen, ucuzlayan dolar nedeniyle ithalatı frenlemeniz mümkün görünmüyor, bunun için yapacaksınız.

İLHAN AŞKIN (Bursa) — İhracatta artış başladı.

BAŞKAN — Sayın Aşkın, lütfen, karşılıklı konuşma haline getirmeyelim bu konuşmayı.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — İhracattaki artış, Bursa'dan İstanbul haline giden mallarda olmuştur; Bursa'dan İstanbul haline giden 900 liralık domateste olmuştur! Onu da mart ayına bağladınız, enflasyon azar diye. Biz, «Martta kediler azar» dedik; ama yine anlamadınız. (SHP sıralarından gülüşmeler) Ancak oraya gitmiştir ihracatınız. Yani, kendinizi aldatmayın. Sayın kardeşim, kendinizi aldatmayın. Rakamlar...

BAŞKAN — Sayın Barış Can...

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Kendinizi niye aldatıyorsunuz? Bakın, biraz sonra muhtemelen siz çıkacaksınız, yine joker olarak. Sakın ha!. Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem çıksın, o cevap versin.

İLHAN AŞKIN (Bursa) — Burada da yanıldınız, ben çıkmayacağım.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Sakın harcama kendini; seçim var Bursa'da.

Şimdi, ayrı bir perde ile komediye devam edelim. 1986 yılında, birbuçuk milyar dolar açık veren cari işlemler dengesindeki açığın, bu yılın ilk ayında küçülmediği meydandadır sayın milletvekilleri. İki aylık göstergeler, ithalatın geçen yıla göre sadece binde 6 oranında gerilediğini gösteriyor. Buna karşılık, borç ödemeleri, özellikle dış borç ödemeleri artıyor. 1987 yılı programında, 4,8 milyar dolar olarak tahmin edilen toplam dış borç ödemesi, Sayın Kaya Erdem' in son açıklamasına ve hatta biraz önceki açıklamasına göre de, aynı şey; orada yanılmadık, geçen gün de aynı şeyi söyledi. Daha yılbaşında 5,2 milyar dolara yükselmiştir... Artan dış borç, ödemeler dengesindeki açıkları zorlamaktadır. «1987 yılı dengesinin sağlandığını, borç bağlantılarının geçen yıldan yapıldığını» söylemek çok kolaydır Sayın Başbakan Yardımcısı. Bugün Amerika'da, üçbuçuk milyar dolarlık borcunuzu ertelemek için yalvarmaktasınız; haberi sağlam kaynaklardan aldık. Bunları gizlemeyiniz; üçbuçuk milyar dolarlık borç ertelemesini sağlayabilmek için âdeta yalvarmaktasınız. Durum aksi ise, çıkıp söyleyin.

İLHAN AŞKIN (Bursa) — Siz sergileri hiç gezmiyorsunuz galiba.

BAŞKAN — Sayın Aşkın, lütfen; hatibin zamanı dolmak üzere, hatip konuşuyor, zatı âliniz kesiyorsunuz; yapmayın efendim.

İLHAN AŞKIN (Bursa) — Hatibin sözlerini tamamlıyoruz efendim.

BAŞKAN — Faydasız konuşmalardan sarfınazar edin lütfen efendim.

Devam edin Sayın Can.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Efendim, bu borçları, tabiî, biz ödeyeceğiz derken, bu ülkenin çocukları ödeyecek, onu söylemeye çalışıyoruz.

Şimdi, geçende de Sayın Başbakan Yardımcısı söylediler, 31,4. Onu 28 alalım. İşçilerimizin çok büyük güvenleri vardır; döviz tevdiat hesapları artmıştır, 6,9; onu düşelim. Sanki bankalardaki döviz tevdiat hesabı devletin borcu değilmiş gibi, biraz önce de burada çıkıyorlar, güzelce şov yaparak, teveccühleri ile, yüzde 7,5 faiz veriyorlar. Hiçbir ülkede yüzde 7,5 verilmez. Onu oraya babam da yatırır. Yani, döviz yüzde 40, yüzde 50 oranında değer kaybedecek, + yüzde 7,5 + yüzde 12,5 vereceksiniz; ondan sonra, sanırım, o işçilerimize de o paralarını - geçen Salihli'de bir olay olmuş, TÖBANK'ta - biraz zor ödersiniz gibi, geliyor; Salihli'de TÖBANK'ın üzerine yürümüşler, dövizler ödenmiyor diye. Bunu deyince de «ihbarcı» dersiniz, onu da biliyorum; ama olay orada, Salihli'de.

Geçen yıl da, mart ayında petrol fiyatlarındaki düşüşten sonra, cari işlemler dengesinde açık olmayacağını, hatta belki bir milyar dolarlık fazla ve kısa vadeli borçlarda ödemeye gidileceğini Sayın Başbakan Yardımcısı ifade etmişti. Hani nerede? Vallahi, atıldığı zaman kül bırakılmıyor mangalda; ama daha bunu da görmemiz mümkün olmadı. Dış borçların ve kısa vadeli dış borçların azalmadığını hep birlikte biliyoruz sayın milletvekilleri; aksine yıl sonunda 31,4 milyar TL. olan dış borçlar sürekli de artmaktadır.

1987 yılı başındaki tablo, bu iktidarın, ekonomik gelişme için tehlikeli ilan ettiği tablo ile tamamen aynıdır. Programındaki ekonomik hedeflere bakın; onunla tamamen ayrıdır. Hepsini denemişlerdir, yapamamışlardır. Enflasyon hızlanmakta, ihracat artmamaktadır. Öyleyse, Türk ekonomisinin gelişmesi ciddî bir tehlike içindedir. Bunu kabul edeceksiniz ve etmek zorundasınız.

Şimdi, artık bu rakamlardan bıktık. Onları yılbaşından bu yana, bu oranları biraz önce Sayın Başbakan Yardımcısı açıkladılar; ama niye açıkladılar bilmiyorum. Yani, enflasyonun ve işsizliğin ülkede önemi kalmadığını belirten Başbakana rağmen, bunları açıkladılar. Zaten bir şey de bulamıyoruz. O söyledikleri de bir yanda doğru değildir.

Sayın Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in bütçe konuşmasında «Hazine rakamlarına dikkat edilecektir», metni vardır. Ticaret odasının istatistik rakamları şimdi yasaklanmaktadır; nasıl yasaklayacaksınız, bilemem; ama Hazine ilkel çalışıyor diye yasakladınız. Sadece Devlet İstatistik Enstitüsüne baktığımız zaman, orada da şunu görmekteyiz : Yıllık toplam - üç ay idi, tabiî, onu değiştirdik, yasaklamalar giriyor araya, sansür düzeni - dört aylık dönemde 12 - 14 arasında artmıştır; tüketici fiyatları 12 - 18 düzeyinde artmıştır. Yani, toptan artış hızı 33 düzeyindedir dört aylık; detaya girmeyelim. Tüketici fiyatları da, Devlet İstatistik Enstitüsüne göre, 37,5; Ticaret Odasına göre 43,1 oranındadır. Buna rağmen, basit fiyat hareketlerine şöyle göz atarsak, mart ayı sonu itibariyle baktığımızda, son iki aylık dönemde - sadece birkaçına değinelim - canlı hayvan fiyatlarının yüzde 72,2; dokuma maddelerinin yüzde 47,6; kâğıt fiyatlarının yüzde 38,7 ve yapı malzemelerinin yüzde 59,8 oranında arttığını görmekteyiz. Bunlar daha yılın ilk üç ayı sonunda yüzde 50'yi geçen rekortmen malların listeleri olarak size sunulmuştur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; enflasyon, yılın ilk dört aylık döneminde işçiye, memura ve çiftçiye verilen gelir artışlarının yüzde 70 - 80'ini silip götürmüş durumdadır. Yılın yarısına girdiğimizde, gelir artışları sıfır düzeyine inecektir. İç borçlarımız hızla artmaktadır, öylesine bir artış ki; öylesine bir hızla artıyor ki, devlet kendi özkaynağı olan fonları bile yüzde 46 - 50 faizle Hazine borçlanmasına yönlendirmektedir. Devlet, devletten yüzde 50 faiz oranında borçlanırsa, emisyon nasıl düşecektir? Haydi gelin de bunu söyleyin Sayın Başbakan, burada.

Sayın milletvekilleri, bu hükümetin, ekonomideki gelişmeleri geri plana iterek halkın sıkıntılarını göz ardı etmesini her fırsatta engellemeye devam edeceğiz, ne derlerse desinler. Her biri bir ekonomi dehası kesilenler artık ortada görünmüyorlar. Kamuoyunu bu gelişmelerden uzak tutmaya çalışan şovlar ve sürprizler icat edilmektedir. Bu tozun, dumanın ardındaki gerçek gelişmeleri her imkânı kullanarak her hafta, her ay gündeme getirmeye devam edeceğiz ve bunun peşinde olacağız, zaten seçime geldik, işimiz bu. Zaten, bu konuda tutanağa bugüne kadar geçirmiş olduğumuz görüş ve önerilerimiz, SHP'nin bugüne ka-

dar söylediklerinin doğru olduğunun gerçek bir kanıtıdır. Hodri meydan! Yanlış varsa, bu rakamların doğrularını ANAP Grubu adına çıkıp cevaplandırsınlar veya televizyona diyoruz, en doğru yol televizyon; halk öğrensin bunları.

BAŞKAN — Sayın Can, toparlayınız, çalışma süremiz dolmak üzere.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Seçim ekonomisi şartlarını yaratarak, akıl almaz sübvansiyonlar getirme istekleri açıkça yürürlüğe girmiştir. Dört yıl Türk tarımını açlığa ve gerilemeye itenlerin tarım üreticisine sahip çıkma oyununu Türk köylüsü açıkça bilmektedir. Köylüye yüksek taban fiyat verdiklerini ilan edenler, şimdi tarım kesiminde sübvansiyona yöneliyorlar. Hani nerede akılcılık, hani sübvansiyona gerek yoktu Sayın Başbakan? Siz söylemediniz mi bunları Sayın Başbakan? İstikrarın, ortaya bir istifrağ olduğu çıkmıştır.

Ülkeyi, faiz geliri ile yaşanan bir gelir grubuna cennet haline getirenler, çalışmadan kimseyi kazandıramayacaklarını söylüyorlardı. Şimdi devletin bütçesinden 1,2 trilyon Türk Lirasını faiz olarak bankalara ve rantiyelere ödemektedirler. Nerede kaldı Türk Lirasının konvertibilitesi Sayın Başbakan, hani nerede? Serbest kurdan bahsediyordunuz; çıkın anlatın, nerede serbest kur? Artık tamamen unutuldu. Nerede kaldı, «villalarınızı satın» çağrıları? «Villalarınızı satın sermayelerinize ilave edin!» Gözler önünde şirketler kurtarılıyor artık.

Bu büyük şov grubu ve şovmeni, artık gösterinin sonuna gelmişlerdir sayın milletvekilleri. Biz de, belki bir daha bu konularda bu kürsüye çıkıp bir şey söylemeyeceğiz; zaman geldi, seçime gidiyoruz, bundan sonra halkımıza anlatacağız. (SHP sıralarından alkışlar) Dekorlarını yenilemek gayretleri de sonuç vermeyecektir; çünkü oyun aynı oyundur ve artık çok açık bilinmektedir. Sayın Özal gidicidir. Yalnız, Özal giderken, seti biraz genişletmiştir. Bakın, bu işte çok beceriklidir. Bunu da yorumunuza bırakıyorum; hep birlikte giderler.

Saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Siz önce seçime girin, ondan sonra konuşun.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Çalışma süremizin dolmasına az kalmıştır.

Alınan karar gereğince, kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek için 6 Mayıs 1987 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.55

VII. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Karayolları Erzurum Bölge Müdürlüğünce 1984 - 1986 yıllarında ödeneksiz veya ödenek üstü yapılan işlere ilişkin sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/1691) (1)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Bayındırlık ve İskân Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

Soru 1. Erzurum Karayolları Bölge Müdürlüğünün 1984, 1985, 1986 yılları yatırımlarının ağırlığının Kars İlindeki işlerde olduğunun nedeni? Bu yıllar yatırım programı işler hangileridir?

(1) Not : TBMM'nin 8.4.1987 tarihli 87 nci Birleşim Tutanak Dergisinde yayımlanan cevaba ek cevaptır (7/1691)

Soru 2. Bu yıllarda, bölgede ödeneksiz yapılan işler veya ödenek sınırını aşan işlerin nedeni nedir?

Soru 3. 1986 yılı içinde ödeneksiz veya ödenek üstü yaptırılan işler nelerdir?

Soru 4. Bu nedenle, iş yapıpta parasını ödenek yokluğundan ötürü alamayıp, mağdur olan müteahhitler için ne gibi önlem alınmaktadır?

T.C.
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 24.4.1987
Karayolları Genel Müdürlüğü
Sayı : 14-Plan. Şb. Md.
118/12-0782

Konu : Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlunun yazılı soru önergesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliğinin 5 Mart 1987 gün ve Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı 7/1691-8051/31678 sayılı yazısı.

Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun yazılı soru önergesi hakkında gerekli inceleme ve araştırmalar yapılarak aşağıdaki hususlar belirlenmiştir.

1. Bilindiği gibi Karayolları Genel Müdürlüğünün yatırımları ulaştırma konusunda yapılan makro planların temel hedef ve ilkelerine bağlı olarak hazırlanmaktadır. Yatırım Programlarındaki proje öncelikleri ise ana ulaşım koridorları, gelişme önerileri ve 5539 sayılı Kuruluş Kanununda belirlenen öncelikler dikkate alınarak belirlenmektedir. Genel olarak yatırımlarda Ulaştırma Anaplanı kararlarına tam olarak uygunluk sağlanmaktadır. Ekte Karayolları 12 nci Bölge Müdürlüğünün sınırları içine giren illerimizin 1984, 1985, 1986 Yatırım Programları sunulmaktadır. Tablodan da görüldüğü gibi Hopa Limanı bağlantısını sağlayan ve yakın gelecekte daha da önem kazanacak bir ulaşım aksı üzerinde yeralan Kars İline diğer illere nazaran herhangi bir ayrıcalık gözetilmemiştir.

2. Yatırım programlarının ödenekleri yılbaşı itibariyle birim fiyatlardan hareket edilerek belirlenmektedir. Ancak gerek ödenek akışlarında birtakım gecikmelerin olabilmesi gerekse şantiye çalışmaları sırasında beliren teknik nedenlerle bu ödeneklerde küçük değişmeler olabilmektedir. Yatırım planlamasını etkilemeyen ve ihmal edilebilecek düzeyde olan bu değişimler dışında faaliyet gösterilmemektedir. Ödeneği bulunmadan yapımı sürdürülen bir proje bulunmamaktadır.

3. 1986 yılı içerisinde Yatırım Programında olmayıp ödeneği bulunmayan herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Ancak Bakım Takviye Programından toplam 1 775 000 000 TL. ödenekle çeşitli bakım - onarım hizmetleri görülmüştür. Bu miktarın Kars İline düşen payı ise 416 231 214 TL. dir.

4. Karayolları 12 nci Bölge Müdürlüğü içerisinde ihale edilen işi bitirdiği halde parasını alamamış müteahhit bulunmamaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

İ. Safa Giray
Bayındırlık ve İskân Bakanı

KARAYOLLARI 12 NCİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ 1984-1985-1986 YILLARI İL YATIRIMLARI

(1 000 TL.)

İller	1984			1985			1986		
	Proje toplamı	1983 sonu harcaması	1984 yılı ödeneği	Proje toplamı	1984 sonu harcaması	1985 yılı ödeneği	Proje toplamı	1985 sonu harcaması	1986 yılı ödeneği
Ağrı	2 088 440	48 038	260 340	3 090 220	799 938	560 420	6 364 000	1 342 138	1 215 500
Artvin	2 733 185	200 015	364 985	2 541 500	622 000	302 500	10 514 500	1 206 500	1 269 000
Erzurum	3 888 080	429 514	643 480	3 920 660	1 090 414	574 060	15 312 000	1 354 814	935 000
Kars	1 670 500	115 024	250 200	1 628 988	314 724	282 688	1 896 900	271 424	655 400

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Bağ - Kur ve SSK iştirakçilerine uygulanmadığı halde Emekli Sandığı iştirakçilerine uygulandığı iddia edilen bazı koşulların kanun metninden çıkarılmasına ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Mükerrem Taşçıoğlu'nun yazılı cevabı (7/1773)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

Soru 1. T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre emekli olanlar (Rüşvet, irtikap - yalan yere yemin - sahtecilik - hırsızlık - zimmet'den) 6 ay ağır hapis olanlar ile 5 yıldan fazla hapisle cezalandırılanların emekli hakkı düşer ve faizsiz olarak kesilen primler iade olunur denmek suretiyle bir haksız uygulama olmuyor mu?

Soru 2. Emekli maaşı bir lütûf olmadığına göre bu uygulamanın muhafazası doğru mudur? «5434 sayılı Yasanın 77, 87, 92 nci maddeleri.»

Soru 3. Emeklilere bu koşul olduğuna göre, Bağ - Kur ve SSK emeklilerine bu koşul olmaması bir ayrıcalık olmuyor mu? (Bu kurum emeklileri hırsızlık yapsın hapis yatsın, cezasını çeksin fakat yinede emeklilik parasını alsın, Emekli Sandığı emeklileri emekli maaşlarını alamasınlar olur mu?)

Soru 4. Baba suç işlerse ailesi ve çocuklarının günahı ne ki, onlarda eziyet ve cezaya müstehak kılınıyor? Yukarki koşul bahse konu yasadan çıkarılamaz mı?

T.C.
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 4.5.1987
Sayı : SGK-0175/58-4198
Konu : Yazılı soru önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 31 Mart 1987 tarih ve 7/1773/8304/32401 sayılı yazınız.

Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun, Bağ - Kur ve SSK iştirakçilerine uygulanmadığı halde Emekli Sandığı iştirakçilerine uygulandığı iddia edilen bazı koşulların kanun metninden çıkarılmasına ilişkin yazılı soru önergesi Bakanlığımca incelenmiştir.

1. 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 39 uncu maddesinde emekli aylığı bağlanacak haller belirtilmiş olup, buna göre maddede belirtilen hizmet ve yaş hadlerini dolduranlara aylık bağlanmaktadır. T.C. Emekli Sandığınca bağlanan aylıklar, ilgililerin işlemiş oldukları suçlara bakılmaksızın ödenmektedir.

Bunun bir istisnası olarak, aynı Kanunun 30.5.1963 tarih ve 241 sayılı Kanun ile 7.5.1986 tarih ve 3284 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi ile değişik 92 nci maddesinde, sadece Türk vatandaşlığından çıkarılan, Türk vatandaşlığını bırakan ve yabancı memleket uyruğuna girenlerin aylıklarının kesileceği hükme bağlanmış ve çifte tabiyetli olarak Türk vatandaşlığını muhafaza edenlere ise aylıklarının ödenmesine devam edileceği belirtilmiştir.

Bu sebeple T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre emekli olanlar yönünden haksız bir uygulama bulunmamaktadır.

2. 5434 sayılı Kanunun 77 nci maddesi gereğince;

a) Kendisinden aylık bağlanacak iştirakçiyi veya emekli, adi malullük, vazife malullüğü aylığı alanı; kasten ve haksız yere öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenlere veya bu Kanun gereğince adi malul sayılacak hale getirenlere;

b) Kendisine aylık bağlatacak iştirakçiye veya emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı alana veya ailesine karşı ağır bir cürüm işlediğinden veya bunlara karşı Kanunen mükellef olduğu vazifeleri ifade büyük bir kusur, irtikap eylediğinden dolayı ölüme bağlı bir tasarrufla mirastan iskat edilenlere;

Dul ve yetim aylığı bağlanmayacağı hükme bağlanmıştır.

Bu maddede de emekli olanlarla ilgili bir hükme yer verilmemiştir.

Emekli keseneklerinin geri verilmesi ile ilgili 5434 sayılı Kanunun 87 nci maddesinde ise, aşağıda yazılı sebeplerle, emeklilik hakkı tanınan vazifelerden ayrılanların, Sandıkla ilgilerinin kesilerek birikmiş olan kesenek lerinin faizsiz olarak kendilerine ödeneceği açıklanmıştır. Buna göre soru önergesinde yer alan konu ile ilgili olarak Kanunda bulunan fıkralar şunlardır :

e) İdareten veya cezaen vazifelerine son verilenler;

h) Emeklilik hakkını düşürmeyen hürriyeti tahdit edici ceza ile hükümlü bulunanlar (cezaları tecil edilenler hariç);

k) 92 nci madde gereğince emeklilik hakkı düşen iştirakçiler.

Yukarıda belirtilenlerden fiilî hizmet müddetleri ile fiilî hizmet zamları 5 yılı doldurmamış bulunanlara birşey verilmemekte; ancak, tekrar iştirakçi olmaları halinde hakları devam etmektedir.

Öte yandan, 24.5.1983 tarihli ve 2829 sayılı Kanunun «Hizmetlerin İhyası» başlıklı 5 inci maddesinde kesenek prim veya toptan ödemelerini aldıktan sonra diğer kurumlardan birinde sigortalı olanların aldıkları paraları % 5 faizi ile birlikte aldıkları kuruma; kesenek, prim iadesi veya toptan ödeme hakkı doğduğu halde paraları zaman aşımına uğrayanların paraları faizsiz olarak ilgili kuruma ödemeleri halinde hizmetlerinin ihya edileceği hükme bağlanmıştır.

3. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, emekli aylığı alanlar için kesenek iadesi yapılarak emeklilik hakkının düşeceği konusunda 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununda herhangi bir hükme yer verilmediğinden, Sandık emeklileri ile Sosyal Sigortalar Kurumu ve BAĞ - KUR emeklileri arasında bu konuda herhangi bir ayrıcalık yer almamaktadır.

4. Türk vatandaşlığından çıkarılan, Türk vatandaşlığını bırakan ve yabancı memleket uyruğuna girenler hariç, emekli olanlar için emeklilik hakkının elinden alınmasına dair T.C. Emekli Sandığı Kanununda herhangi bir hüküm yer almadığından, ailesi ve çocukları için eziyet ve cezadan da söz edilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Arz ederim.

M. Mükerrem Taşçıoğlu
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

3. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, dernek ve vakıflarla politik bağlantı kuran siyasî partiler ile amaçları dışında faaliyette bulunan dernek ve vakıflar hakkında takibat yapılıp yapılmadığına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı Mahmut Oltan Sungurlu'nun yazılı cevabı (7/1781)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Sayın Adalet Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için, gereklî işlemin yapılmasını saygı ile arz ederim.

Günseli Özkaya
İstanbul

1. İlgili yasal kuruluşlar tarafından, herhangi bir siyasî parti hakkında dernek, vakıf gibi siyasî amaç dışı çalışması gerekli kuruluşlarla siyasî bağlantı kurduğu iddiası ile ilgili bir takibat yapılmış mıdır?

2. İlgili yasal kuruluşlar tarafından, siyasî amaç dışı çalışması gerekli dernek ya da vakıfların, bu amacı aşarak siyasî amaca yönelik faaliyette bulunduğu iddiası ile herhangi bir takibat yapılmış mıdır?

T.C.
Adalet Bakanlığı 4.5.1987
Bakan : 717

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü ifadeli, 2 Nisan 1987 tarih ve 7/1781-8333/32516 sayılı yazınız.

İlgi yazılarınız ekinde alınan ve İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, tarafımdan cevaplandırılmasını istediği yazılı soru önergesinin cevapları iki nüsha halinde ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Mahmut Oltan Sungurlu
Adalet Bakanı

Sayın
Günseli Özkaya
İstanbul Milletvekili

Şahsıma tevcih ettiğiniz ve yazılı olarak cevaplandırılmasını istediğiniz soru önergesine konu teşkil eden hususlarda tevessül olunan işlemler ve sonuçları tahkik edilmiş olup, istenilen bilgiler aşağıda takdim kılınmıştır.

1. a) Türkiye Tekstil örme ve giyim sanayi işçileri sendikasının, Bursa İpkas ticaret ve sanayi A.Ş. işyerlerinde uyguladığı grev sırasında, SHP İl yönetimi ile yaptıkları dayanışma sonucu Sendikalar Kanununa muhalefet ettikleri iddia olunan TEKSİF Sendikası Başkanı Kadir Burhan ve arkadaşları haklarında Bursa Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık soruşturması sonunda takipsizlik kararı verildiği,

b) Bursa İktisadî ve İdarî İlimler Fakültesi öğrenci Derneği üyeleri Ethem Dinçer ve 7 arkadaşı haklarında Siyasî Partilerle işbirliği yapmaları nedeniyle, Bursa Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık soruşturması sonunda, bu yer Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açıldığı,

c) Bursa Spor Kulüp yöneticilerinin siyaset yaptıkları iddiası ile, Bursa Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık soruşturması sonunda haklarında takipsizlik kararı verildiği,

d) Bursa Türkiye Tarım - Orman, Toprak ve Su Sanayii İşçileri Sendikası Başkanı Zeynel Irmak'ın, genel kurul toplantısında yaptığı konuşma ile ilgili ola-

rak, Bursa Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık soruşturması sonunda bu yer Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açıldığı,

e) Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği Bursa Şubesi Başkanı Salih Bahtiyar ve Yönetim Kurulu üyeleri haklarında SHP Bursa İl Merkezini ziyaret ile manevî destek istedikleri iddiası ile, Dernekler Kanununa muhalefet suçundan dolayı Bursa Cumhuriyet Savcılığınca hazırlık soruşturmasının sürdürülmekte olduğu,

f) Uşak Kurs ve Okul Talebeleri Yardım Derneği ile Uşak Kur'an öğrencilerini ve tesislerini koruma derneği yöneticileri hakkında, Uşak Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık soruşturmasının halen devam etmekte olduğu,

g) Sivaslı İlçesi, Selçikler köyü kurs ve okul talebelerine yardım derneği yöneticileri haklarında, Sivaslı Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık soruşturmasına ait evrakın, İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığına gönderildiği,

h) Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği yöneticileri haklarında, siyasî partilerle ilişki kurdukları iddiası ile Adana Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık soruşturması sonunda takipsizlik kararı verildiği,

Anlaşılmıştır.

2. a) 21.3.1987 günü, Adana Pilsa boru fabrikasında yapılmakta olan greve iştirak ettikleri iddiası ile SHP Adana Milletvekili Cüneyt Canver, milletvekili Metin Üstünel haklarında düzenlenen evrakın Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığına gönderildiği, ayrıca Mustafa Timisi, Tevfik Çavdar, Deniz Baykal ve SHP Adana İl Başkanı Timuçin Savaş ile Sekreteri Vahap Çırkın haklarında Adana Cumhuriyet Savcılığınca hazırlık soruşturmasının sürdürülmekte olduğu,

b) Kayseri Et Ürünleri ve Margarin Sanayi Anonim Şirketine ait işyerinde uygulanan greve iştirak etmekten sanıklar Kayseri SHP İl Başkanı Zeki Orhan, Merkez İlçe Başkanı İbrahim Genç, Refah Partisi İl Başkanı Kamil Özcan ile Merkez İlçe Başkanı Orhan Aslantaş haklarında 2820 sayılı Kanunun 92 nci maddesine muhalefet etmekten dolayı Kayseri Cumhuriyet Savcılığınca hazırlık soruşturması yapılmakta olup, aynı konu ile ilgili olarak, SHP Yeşilhisar İlçe Başkanı Recep Mustafa Ayan hakkında Kayseri Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açıldığı,

c) Türkiye Tekstil Örme ve Giyim Sanayi İşçileri Sendikasının, Bursa İplik Ticaret Sanayi A.Ş. de uyguladıkları greve iştirak ettikleri iddia olunan SHP Bursa İl Başkanı Yüksel Özer ile yönetim kurulu üyeleri haklarında, Siyasî Partiler Kanununa muhalefet suçundan Bursa Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açıldığı,

Tespit edilmiştir.

Keyfiyeti bilgilerinize arz ederim.

Mahmut Oltan Sungurlu
Adalet Bakanı

4. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, trenlerdeki restoranların denetimine ilişkin sorusu ve Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un yazılı cevabı (7/1811)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun, Ulaştırma Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ederim.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

1. Trenlerimizdeki restoranlardan büyük ölçüde yakınılmaktadır. Özellikle «temizlik», «fiyatlar» ve «servis» ortak yakınma konularıdır. Bu konuda, kimler ne tür bir denetim icra etmektedirler? Bu denetimlerin müeyyidesi nedir? Bugüne kadar kaç kişiye, nasıl bir müeyyide uygulanmıştır?

2. Şu anda trenlerimizde, lokanta hizmetleri hangi firmalara kiralanmıştır? DDY'nın doğrudan işlettiği lokanta servisi var mıdır?

T.C.
Ulaştırma Bakanlığı 1.5.1987
Hukuk Müşavirliği
HUKMÜ : 525-15/850-10766

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 13.4.1987 tarih ve Kanunlar ve Kararlar D. Bşk. 7/1811-8390/32770 sayılı yazınız.

Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun trenlerdeki restoranların denetimine ilişkin ilgi yazınız eki yazılı soru önergesi incelenmiş, cevaplarımız aşağıda sunulmuştur.

Soru 1. Trenlerimizdeki restoranlardan büyük ölçüde yakınılmaktadır. Özellikle «temizlik», «fiyatlar» ve «servis» ortak yakınma konularıdır. Bu konuda kimler ne tür bir denetim icra etmektedirler? Bu denetimlerin müeyyidesi nedir? Bugüne kadar kaç kişiye, nasıl bir müeyyide uygulanmıştır?

Cevap 1. Yemekli vagonlar Romtaş Şirketi tararafından işletilirken sözleşme nihayetinde 11.9.1986 tarihinden itibaren TCDD tarafından bizzat çalıştırılmaya başlanılmıştır.

Mezkûr tarihten itibaren bazı hatlarda çalıştırılan yemekli vagonlar hakkında ciddî ve yekûn teşkil edecek bir şikâyet olmamıştır.

Esasen, temizlik, fiyatlar ve servis hususları TCDD'nin görevlileri olan Hareket Bölge Amirleri, Ticaret Kontrolörleri, Yemekli Vagonlar Kısmı Şefleri ve Tren Kontrolörleri tarafından denetlenmektedir.

Denetimler veya yolcu şikâyetlerin tetkiki sonucunda kusurlu görülen personel bulunduğu takdirde toplu sözleşmenin cezalarla ilgili maddesi çerçevesinde bu personelin tecziye edileceği tabiîdir.

Soru 2. Şu anda trenlerimizde lokanta hizmetleri hangi firmalara kiralanmıştır? DDY'nın doğrudan işlettiği lokanta servisi var mıdır?

Cevap 2. Yemekli Vagon Hizmeti TCDD tarafından yapılmakta olup, herhangi bir firmaya kiralanmış yemekli vagon yoktur.

Bilgilerinize arz ederim.

Veysel Atasoy
Ulaştırma Bakanı

5. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, genel ve katma bütçeli kuruluşlar ile kamu iktisadî teşebbüslerinde görevli yöneticilerin sayısına ilişkin Başbakandan sorusu ve Devlet Bakanı Abdullah Tenekeci'nin yazılı cevabı (7/1823)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Cahit Tutum
Balıkesir

Genel ve katma bütçeli kuruluşlarla KİT'lerde :

a) Genel müdür (ve eş düzeyde başkan),
b) Genel müdür yardımcısı,
c) Yönetim kurulu üyesi,
d) Kurul üyesi,
e) Daire Başkanı,
f) Şube müdürü,
g) Bölge müdürü,

Sayısı ne kadardır? (her bentte gösterilenlerin miktarları toplam olarak ayrı ayrı gösterilmek üzere)

T.C.
Devlet Bakanlığı 30.4.1987
Sayı : 06-02/0624

Konu : Kamu kesiminde eleman güçlüğü çekilen görevler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 13.4.1987 tarih ve 7/1823-8402/3272 sayılı yazıları.

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, genel ve katma bütçeli kuruluşlarla KİT'lerde yönetici kadroları konusunda Sayın Başbakana muhatap yazılı soru önergesine cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Gereğini müsaadelerine arz ederim.

Abdullah Tenekeci
Devlet Bakanı

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesine verilen cevap;

Soru : Genel ve Katma Bütçeli Kuruluşlarla KİT'lerde;

a) Genel Müdür (ve eş düzeyde başkan),
b) Genel Müdür Yardımcısı,
c) Yönetim Kurulu Üyesi,
d) Kurul Üyesi,
e) Daire Başkanı,
f) Şube Müdürü,
g) Bölge Müdürü,

Sayısı ne kadardır? (Her bentte gösterilenlerin miktarları toplam olarak ayrı ayrı gösterilmek üzere)

Cevap : Genel ve Katma Bütçeli kuruluşlarla 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin kapsamı dışında kalan özel bütçeli kuruluşlara ihdas ve tahsis edilmiş bulunan kadroları belirleyen 18.7.1984 gün ve 84/8360 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 13.8.1984 gün ve 18488 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Mezkûr Kararname ile ek ve değişikliklerinin incelenmesi suretiyle bu kuruluşlardaki Genel Müdür (ve eş düzeyde Başkan) Genel Müdür Yardımcısı, Yönetim Kurulu Üyesi, Kurul Üyesi, Daire Başkanı, Şube Müdürü ve Bölge Müdürü sayılarının kolaylıkla belirlenmesi mümkün bulunmaktadır.

Kamu İktisadî Teşebbüslerindeki Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyelerinin sayısı 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile belirlenmiştir. Bu ku-

ruluşlarda mezkûr unvanlara ait kadroların sayısı da, halen yürürlükte bulunan kadro kararnamelerinin tetkiki ile tespit edilmektedir,

Kaldı ki, Millet Meclisi İçtüzüğünün 95 inci maddesi çerçevesinde başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesinin mümkün olmasına rağmen aynı Milletvekili tarafından ikinci defa verilen bu soru önergesinin daha önce 18.3.1987 gün ve 06.02/0367 sayılı yazımız ile cevaplandırıldığına bilgilerini rica ederim.

6. — Malatya Milletvekili Aydın Fırat'ın, doğu ve güneydoğu'ya sefer yapan ekspreslerden yemekli vagonların kaldırılmasının nedenine ilişkin sorusu ve Ulaştırma Bakanı Veysel tAasoy'un yazılı cevabı (7/1825)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun, Ulaştırma Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygı ile arz ederim.

Ayhan Fırat
Malatya

1, Doğu ve Güneydoğu'ya sefer yapan ekspreslerden yemekli vagonların kaldırılmasının nedeni nedir?

2, Büyük bir ihtiyacı karşılayan bu vagonların tekrar konması düşünülüyor mu?

T.C.
Ulaştırma Bakanlığı
Hukuk Müşavirliği 1 . 5 . 1987
Hükmü : 525-15/849-10639

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 13.4.1987 gün ve Kanun ve Kararlar D, Bşk. 7/1825-8404/32784 sayılı yazınız.

Malatya Milletvekili Sayın Ayhan Fırat'ın Doğu ve Güneydoğu'ya sefer yapan ekspreslerden yemekli vagonların kaldırılması nedenine ilişkin ilgi yazınız eki yazılı soru önergesi incelenmiş, cevaplarımız aşağıda sunulmuştur.

Soru 1. Doğu ve Güneydoğu'ya sefer yapan ekspreslerden yemekli vagonların kaldırılmasının nedeni nedir?

Cevap 2. Daha önce ROMTAŞ Şirketine kiraya verilmiş olan yemekli vagonların kira sözleşmesi 11.9.1986 tarihinde sona ermiştir. Daha sonra yapılan iki duyuru sonucunda; birincisinde yeterli kira ücreti verilmediğinden, ikincisinde ise talip bulunmadığından bu vagonlar kiraya verilememiştir.

Bu durum karşısında TCDD eldeki mahdut miktardaki personel ve gereçle karşılıklı olarak Ankara Haydarpaşa ve İzmir Mavi trenleri ile Anadolu, Ankara ve İzmir Ekspres trenlerinde hizmet vermeye çalışmaktadır,

Soru 2, Büyük bir ihtiyacı karşılayan bu vagonların tekrar konması düşünülüyor mu?

Cevap 2. Yukarıdaki 1 inci maddede belirtildiği gibi kalifiye personel ve servisler için gerekli ihtiyaçların karşılanmasına çalışılmakta olup, bunlar tamamlandığında diğer trenlere de yemekli vagon bağlanacaktır,

Bilgilerinize arz ederim,

Veysel Atasoy
Ulaştırma Bakanı

7. — Kahramanmaraş Milletvekili M. Turan Bayezit'in, 1986 yılı son yoklama tarihi itibariyle yoklama kaçağı ve bakaya sayısına ve bunlardan kaçının bedel ödeme sisteminden yararlanacağına ilişkin sorusu ve Millî Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün yazılı cevabı (7/1840)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun, Millî Savunma Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını dilerim.

Saygılarımla.

M. Turan Bayezit
Kahramanmaraş

Soru 1, 1986 yılı son yoklam tarihi itibariyle, yoklama kaçağı ve bakaya sayısı ayrı ayrı kaçtır?

Soru 2, Bu miktarlardan, yaklaşık olarak yüzde kaçının, bedel ödeme sisteminden yararlanacağı düşünülmektedir?

T.C.
Millî Savunma Bakanlığı
Hükmüş. Kan. : 1987/258-Sİ 4 . 5 . 1987
Konu : Yazılı soru önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : T.B.M.M. Başkanlığının 13 Nisan 1987 gün ve Kan. Kar. Md. 7/1840-8419/32799 sayılı yazısı,

İlgi yazı ile gönderilen Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Mehmet Turan Bayezit'in yazılı soru önergesi aşağıdaki şekilde cevaplandırılmıştır.

1949 yılından beri Mart 1987 celbi de dahil olmak üzere Yedek Subay aday adaylarından 3181 yükümlü yoklama kaçağı ve bakaya, 1111 sayılı Askerlik Kanununa tabi yükümlülerden 216 432 kişi

yoklama kaçağı 18 395 kişi bakaya durumunda bulunmaktadır.

Bu yükümlülerin, bedel ödeme sisteminden yararlanabilmeleri kendi isteklerine bağlı olduğundan yüzde kaçının bedel ödeme sisteminden yararlanacağının bilinmesi mümkün olamamaktadır.

Arz ederim.

Zeki Yavuztürk
Millî Savunma Bakanı

8. — Ankara Milletvekili M. Seyfi Oktay'ın, yurt dışında çalışan işçilerimizin ortak ve temel sorunlarına ilişkin Başbakandan sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Mükerrem Taşçıoğlu'nun yazılı cevabı (7/1844)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun, Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygı ile arz ederim.

M. Seyfi Oktay
Ankara

Yurt dışındaki işçilerimizin;

1. Bulundukları ülkelerin uygulama ve mevzuatından doğan temel ve ortak sorunları nelerdir?

2. Ülkemizden kaynaklanan temel ve anasorunları nelerdir?

3. Bir Alman tarafından kaleme alınan «En Alttakiler» isimli kitaptaki dile getirilenleri ciddî buluyor musunuz?

Buluyorsanız, insan onuruyla ve insan haklarıyla bağdaştırıyor musunuz?

4. Alman Devleti nezdinde bu konuda herhangi bir girişiminiz oldu mu? Oldu ise ne sonuçlar alınmıştır?

T.C.
Çalışma ve Sosyal Güvenlik
Bakanlığı
Sayı : Y.İ.H.15.600.0/2020 1 . 5 . 1987
Konu : Yurt dışındaki işçilerimiz

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Başbakanlığa yönelik 13.4.1987 tarih ve 7/1844-8423/32803 sayılı yazınız.

Sayın Başbakanımız, Ankara Milletvekili Sayın Mehmet Seyfi Oktay'ın yazılı soru önergesinin, kendileri adına tarafımdan cevaplandırılmasını tensip etmişlerdir.

Cevap metni ilişikte sunulmakta olup, gereğini müsaadelerinize arz ederim.

M. Mükerrem Taşçıoğlu
Kültür ve Turizm Bakanı

Soru 1 - 2

Yurt dışındaki işçilerimizin;

1. Bulundukları ülkelerin uygulama ve mevzuatından doğan temel ve ortak sorunları nelerdir?

2. Ülkemizden kaynaklanan temel ve anasorunlar nelerdir?

Cevap 1 - 2

Bilindiği üzere, ikinci dünya savaşından sonra, yeniden imar ve hızla kalkınma faaliyet sürecine giren Batı Avrupa ülkelerinin insan gücü ihtiyaçlarının bir bölümü ülkemizden karşılanmış ve 1960'lı yıllarda başlayan bu göç kalkınma plan ve programları çerçevesinde devlet tarafından organize bir şekilde sündürülmüştür. Öncelikle, hızlı nüfus artışı dolayısıyla meydana gelen fazla insan gücünün yarattığı istihdam problemimizin bir ölçüde çözümlenmesi ve döviz girdilerimizin artırılması da yurt dışı istihdamı için itici bir unsur olmuştur. Böylece, 1960-1974 yılları arasında yurt dışı istihdamında sürekli artışlar kaydedilmiştir. Ancak 1973 sonlarında petrol fiyatlarının artması sebebiyle Batı Avrupa ülkelerinde yatırımların azalması, işsizliğin artması ve ayrıca yabancı işçilerin sosyal sorunlarının karşılanmasındaki güçlüklerin de etkileriyle, bu ülkeler AET üyesi ülkeler dışından işçi alınmasını durdurmuşlardır. 1974 yılı yabancı işçi istihdam politikalarında bir dönüm noktası olmuş ve birçok Batı Avrupa ülkesi yabancı işçi istihdam politikalarında bazı değişiklikler yazetmişlerdir.

Bu politikaların anahatları,

— Yeniden işçi alınmaması,

— Yabancı işçi sayısının belli bir düzeyde dondurulması,

— Kesin dönüşlerin teşvikli,

— Ülkede kalan yabancıların entegrasyonlarının sağlanması, şeklinde özetlenebilir.

Şimdiki halde, Batı Avrupa ülkeleri, Ortadoğu ve Avustralya'da bulunan Türk vatandaşlarının sayısı 2,5 milyonu aşmakta olup, bunun 1 milyonunu işçiler, diğer bölümünü de eş ve çocuklar ve diğer aile fertleri oluşturmaktadır.

Farklı dil, din, kültür, sosyal ve ekonomik yapıya sahip yabancı ülkelerde yaşayan vatandaşlarımız tabiî olarak bazı sorunlar ve güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların bir bölümü bulundukları ülkelerin sosyal ve hukukî yapısından, bir bölümü de ülkemizle ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Sorunlar dinamik bir yapıya sahip olup, zaman içerisinde değişiklik göstermekte, örneğin, sosyal güvenlikte bazı so-

runlar çözümlenirken yine bu konuda ya da istihdamda başka sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Ülkemiz nüfusunun % 4,5'unun muhtelif yabancı ülkelerde bulunmasının, ülkemizin ekonomik, sosyal, kültürel ve hatta politik hayatına olan önem ve etkileri dikkate alınarak bu sorunların sürekli izlenmesi ve işçilerimizin münferit ve müşterek sorunlarının çözümünde her türlü çabanın gösterilmesi ve güçlüklerinin en aza indirilmesi zorunlu bulunmaktadır.

Yurt dışı istihdamına ilişkin politikamızın esası, vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarını en iyi bir şekilde korumak ve geliştirmek, birlik ve beraberlik içerisinde kendi kültürleriin ve benliklerini muhafaza ederek bulundukları topluma uyumlarını sağlamak ve kendi arzularıyla kesin dönmeye karar vermeleri halinde reentegrasyonlarına yardımcı olmaktır.

Başta Anayasamız olmak üzere, hükümet programında, kalkınma plan ve icra programlarında, Bakanlığımız kuruluş kanununda ve diğer bazı projelerde, yukarıda belirtilen politika çerçevesinde, yabancı ülkelerdeki vatandaşlarımıza götürülecek hizmetler ana hatlarıyla belirlenmiştir.

Yabancı ülkelerdeki işçilerimiz, genellikle, ücret ve diğer çalışma koşullarından yerli işçilerle eşit bir şekilde yararlanmaktadırlar. Bu husus, işgücü anlaşmalarında öngörüldüğü gibi, uluslararası kuruluşların tavsiye ve sözleşmelerindeki standartlarda da karşılıklılık ilkesi çerçevesinde sağlanmıştır.

Ayrıca, AET ile ortaklığımızı tesis eden Ankara Antlaşması ve Katma Protokolün ilgili maddelerine göre Türk işçileri ve aile fertleri için 1/80 sayısı Konsey Kararı ile istihdam, çalışma şartları, ikamet vb. konularda bazı düzenlemeler yapılmış ise de, Katma Protokolün 36 ncı maddesinde hükme bağlanan serbest dolaşımın henüz gerçekleştirilmemiş olmasından dolayı işçilerimiz, özellikle, istihdam ve sosyal güvenlik ve ailelerin birleştirilmesi gibi konularda AET üyesi ülke vatandaşlarına oranla bazı haklardan eşit bir şekilde yararlanamamakta ve dolayısıyla maddî ve manevî kayıpları olmaktadır. Ayrıca, son yıllarda Türk vatandaşlarına konan vize mecburiyeti de bu ülkelerden kaynaklanan diğer ve önemli bir sorun oluşturmaktadır.

Bu sorunlar, ancak serbest dolaşımın gerçekleşmesi ve AET'ye tam üyelikle giderilebilecek nitelikte sorunlar olmakla birlikte, münferiden de çözümü yolundaki teşebbüslerimiz her fırsatta ve her platformda devam etmektedir.

Diğer taraftan, uyum sorunu çerçevesinde, üzerinde önemli durulan bir husus, çocukların eğitimi konusu bulunmaktadır. Bu konudaki güçlük; bir taraftan Türk çocuklarının genel öğrenim ve meslekî eğitime katılmaları, uyum sağlamaları ve başarılı olmaları; diğer taraftan, kendi dil ve kültürlerini, örf ve âdetlerini muhafaza etmeleri politika ve arzusundan doğmakta ve iki ayrı dilin, iki ayrı sistemin ve iki ayrı kültürün aynı zamanda bağdaştırılmasından kaynaklanmaktadır.

Bu konuda ilgili hükümetlerle de işbirliği yapılarak, öğretmen temini ve dönen çocukların uyumları konusunda büyük çabalar harcanmakta ve özellikle gençlerimizin bir meslek sahibi olmaları için, gayret sarfedilmektedir.

Yurt dışındaki işçilerimizin münferit sorunları yurt içinde ve yurt dışındaki ilgili bakanlık ve kuruluşlarca izlenmekte ve çözüme kavuşturulmaktadır.

İşçilerimizin sosyal güvenlik alanında ortaya çıkan müşterek sorunları sosyal güvenlik anlaşmalarında yapılan değişikliklerle, veya işçi alan ülkelerle görüşmeler ve düzenlenen protokollerle giderilmeye çalışılmaktadır.

Müşterek sorunların hallinde ise, bir devlet bakanının koordinatörlüğünde ilgili bakan ve bakanlık temsilcilerinin katıldığı üst koordinasyon kurulunda sorunlar ayrıntılı bir şekilde ele alınmakta ve çözüm tedbirleri süratle yürürlüğe konulmaktadır. Uygulamanın izlenmesi de Bakanlığımızca yürütülmektedir.

Yurt dışındaki işçilerimizin, sosyal güvenlik, eğitim, para transferi, mevduat, gümrük, askerlik, pasaport, konut edinimi ve benzeri pek çok malî ve sosyal sorunlarının çözümü için son 3 yılda çeşitli mevzuat değişiklikleri gerçekleştirilmiştir.

Bunlar ve ayrıca onları da ilgilendiren genel mevzuat ve uygulama değişiklikleri ve gelişmeler hakkında muhtelif broşürlerle, bildirilerle, TRT Türkiye'nin Sesi kanalıyla, bizzat yurt dışında toplantılar ve konferanslar düzenlenerek kendilerine açıklayıcı bilgiler verilmektedir.

Yurt dışındaki işçilerin, özellikle bilgi eksikliğinden ve bazı gecikmelerden dolayı meydana gelen ferdî sorunlarında son yıllarda büyük bir azalma olmuştur. Buna karşın, okul çağındaki çocukların büyümesi ve Avrupa'daki işsizlik dolayısıyla çocukların uyumu ve meslekî eğitim sorunları ile dönüş uyumu, diğer bir deyişle reentegrasyon sorunu, önem kazanmıştır. Sorunların en aza indirilmesi amacıyla, vatandaşlarımızın birlik ve beraberliği ve devlet - vatandaş

yakın işbirliği anlayışı ve yaklaşımı içerisinde, işçiye götürülen hizmetler gün geçtikçe yaygınlaştırılmakta ve etkinleştirilmektedir.

Ayrıca, OECD, Avrupa Konseyi, ILO ve özellikle AET içerisinde işçilerimizin hak ve çıkarlarının en iyi şekilde korunmasına büyük bir özen gösterilmektedir.

Soru : 3 - 4

3. Bir Alman tarafından kaleme alınan «En Alttakiler» isimli kitaptaki dile getirilenleri ciddî buluyor musunuz?

Buluyorsanız insan onuruyla ve insan haklarıyla bağdaştırıyor musunuz?

4. Alman Devleti nezdinde bu konuda herhangi bir girişiminiz oldu mu? Oldu ise ne sonuçlar alınmıştır?

Cevap : 3 - 4

Alman Gazeteci - Yazar Günter Wallraff tarafından yazılan ve Ekim 1985'te yayınlanan «En alttakiler» isimli kitabın önemli bir bölümünü «F. Almanya'da işçi kiralama ve bu işçilerin kötü şartlarda istihdamı» ile «gerekli yasal statüye sahip olmaksızın çalışan yabancıların durumu» teşkil etmektedir. Kitabına esas olan gözlemlerini bir Türk işçisi kimliğinde yapan Yazarın, bu kimliğinden dolayı Alman toplumunun bazı kesimlerinde görülen yabancı aleyhtarı reaksiyonlarla da karşılaştığı anlaşılmaktadır. F. Almanya'da oturma ve çalışma müsaadesine sahip olmadan çalışan yabancıların yasal olmayan bu durumları istismara çok müsait bulunmakta ve ayrıca Alman iş piyasasındaki işsizlik durumu ve mevzuat boşluklarından yararlanmak suretiyle, zaman zaman Alman ve özellikle yabancıları sigortasız ve vergisiz bir şekilde kaçak çalıştırmak yollarına başvuranlar olduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan olay ve iddialar ile ilgili olarak F. Almanya'da çeşitli davalar açılmıştır. Örneğin, neticelenen davaların birinde bir firma «Türk işçilerini kötü şartlarda çalıştırmak» suçundan dolayı Duisburg Mahkemesince 15 ay hapis 100 bin DM para cezasına, başka bir işveren de «kiralık kaçak işçi çalıştırmak, vergi kaçakçılığı ve dolandırıcılık» suçlarından 59 bin DM para cezasına çarptırılmıştır.

Bir firmanın «kendileriyle ilgili 7 ayrı iddianın yer aldığı pasajların gerçek dışı olduğu nedeniyle yasaklanması ve kitabın bundan sonraki baskılarından çıkarılması» talebiyle Düsseldorf Mahkemesinde açtığı dava 23.2.1987 tarihinde sona ermiş, Mahkeme adı geçen firmayla ilgili 2 pasajın bundan böyle basılmasını yasaklamıştır.

Kitabın yayınlanmasını müteakip vatandaşlarımızın istismarı söz konusu olan olayların ihbar kabul edilerek soruşturma açılması için Bonn Büyükelçiliğimizce ilgili Alman makamları nezdinde girişimlerde bulunulmuş, ayrıca üst düzeylerde yapılan çeşitli temaslarda ise konu üzerinde hassasiyetle durulmuştur. Esasen, durumu ciddiyetle değerlendiren yetkili Alman makamlarınca bu girişimlerimizin de etkisiyle işçi kiralamayı yeni düzene bağlayan, istismarları önleyen bazı idarî tedbirler hemen uygulamaya konulmuş ve aynı zamanda bu amaçla hazırlanan bir yasa tasarısı da F. Almanya Parlamentosunun onayından geçerek 15.5.1986 tarihinde kanunlaşmıştır.

9. — Erzincan Milletvekili Veysel Varol'un, Erzincan İlindeki ova köylerinde dolduğu ileri sürülen sulama kanallarının işler hale getirilmesi için ne gibi çalışmalar yapıldığına ilişkin sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/1847)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun, Bayındırlık ve İskân Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygıyla arz ederim.

Veysel Varol
Erzincan

Erzincan'ın ova köylerinin arazilerini sulamak için, 1954 yılında yapılan kanallar dolmuş olduğundan, yeteri miktarda su verilmemektedir. Kanalların işler hale getirilmesi için çalışmalar ne durumdadır?

T. C.
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 1.5.1987
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı
Sayı : BOŞBMD/2103/8104/87

Konu : Erzincan Milletvekili Sayın Veysel Varol'un soru önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 13.4.1987 gün ve Kan. Kar. Md. 7/1847-8426/32806 sayılı yazılarınız.

Erzincan İlindeki ova köylerinde dolduğu ileri sürülen sulama kanallarının işler hale getirilmesi için ne gibi çalışmalar yapıldığı konusunda Erzincan Mil-

letvekili Sayın Veysel Varol'un yazılı soru önergesi ilgisi nedeniyle Bakanlığımıza intikal etmiş ve konu yerinde incelenmiştir.

Erzincan ova köyleri sulama şebekesi içerisinde yer alan sulama kanalları ile tahliye kanallarının temizlik işlemleri her yılı makine parkı imkânlarına göre yapılmaktadır

1086 yılında toplam uzunluğu 140 km. olan sulama kanallarında 27 250 m³, 50 km. uzunluğundaki tahliye kanallarında ise 170 000 m³ rusubat temizliği yapılmış olup, 1987 yılında bakım hizmetleriyle birlikte rusubat temizlik işlemleri de devam edecektir.

Bilgilerinize arz ederim.

İ. Safa Giray
Bayındırlık ve İskân
Bakanı

10. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, kamu kesiminde eleman bulma güçlüğü çekilen görevlere ve münhal kadroların kurumlara göre dağılımına ilişkin Başbakandan sorusu ve Devlet Bakanı Abdullah Tenekeci'nin yazılı cevabı (7/1860)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına müsaadelerinizi arz ederim.

Cahit Tutum
Balıkesir

1. Bugün kamu kesiminde eleman bulma güçlüğü çekilen görevler hangileridir? (Görev ve meslek unvanlarının belirtilmesi)

2. Münhal kadroların kurumlar itibariyle dağılımı nedir?

T. C.
Devlet Bakanlığı 30.4.1987
Sayı : 06-02/0625

Konu : Kamu kesiminde eleman güçlüğü çekilen görevler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 13.4.1987 tarih ve 7/1860-3439/32819 sayılı yazıları.

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, kamu kesiminde eleman bulma güçlüğü çekilen görevler konusunda Sayın Başbakana muhatap yazılı soru önergesine cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Gereğini müsaadelerine arz ederim.

Abdullah Tenekeci
Devlet Bakanı

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesine verilen cevaplar :

Soru 1. Bugün kamu kesiminde elaman bulma güçlüğü çekilen görevler hangileridir? (Görev ve meslek unvanlarının belirtilmesi).

Cevap 1. Kamu kurum ve kuruluşlarınca eleman temini amacıyla açılan imtihanlara, ilanlarda belirtilen kadro sayılarının üzerinde müracaat olmaktadır.

Bu da bugün için genelde kamu kesiminde elaman bulmada güçlük çekilmediğini göstermektedir.

Ancak, kamu kurum ve kuruluşlarının üstlendikleri hizmetlerin özellikleri sebebiyle yurt sathına il, ilçe ve hatta köy bazında dağılmış bulunması dolayısıyla bu yerlerde teşkil edilen hizmet birimlerine, hizmet alanlarının özel şartlarından dolayı çeşitli sebeplerle meslekî hizmet sınıflarından bazı elamanların temininde zaman zaman güçlük çekildiği gözlenmiştir.

Bu sebepler dolayısıyla bazı hizmet yerleri yanında özellikle kalkınmada öncelikli yörelerdeki teşkilatlarda kalifiye personel istihdamına imkân vermek üzere, yönetim görevleri ile teknik, sağlık, avukatlık ve bilgisayar hizmetlerinde istihdam edilecek personel için çeşitli teşvik edici tedbirlerin alınmasında fayda görülmüş ve bu hususta gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Soru 2. Münhal kadroların kurumlar itibariyle dağılımı nedir?

Cevap 2. Münhal kadroların Aralık 1986 ayı itibariyle kurum ve kuruluşlara dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Kurumun Adı	Münhal Kadro Adedi
Adalet Bakanlığı	17 253
İçişleri Bakanlığı	2 794
Dışişleri Bakanlığı	868
Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı	61 341
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı	4 309
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı	25 558
Ulaştırma Bakanlığı	1 267
Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı	9 062
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	1 586
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	2 207
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı	426
Kültür ve Turizm Bakanlığı	2 292
Anayasa Mahkemesi Başkanlığı	54
Yargıtay Başkanlığı	39
Danıştay Başkanlığı	57

Kurumun Adı	Münhal Kadro Adedi
Sayıştay Başkanlığı	111
Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı	560
Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı	1 553
Diyanet İşleri Başkanlığı	10 442
Devlet Personel Başkanlığı	254
T. O. D. A. İ. E. Genel Müdürlüğü	40
Çevre Genel Müdürlüğü	51
Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı	459
Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	595
Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı	797
Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü	144
Adlî Tıp Kurumu	250
Emniyet Genel Müdürlüğü	37 221
Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü	128
Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı	166
Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü	1 898
Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı	2 222
Yakın ve Ortadoğu Çalışma Eğitim Merkezi Müdürlüğü	65
Yüksek Öğretim Kurulu	174
Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı	13
Akdeniz Üniversitesi	374
Anadolu Üniversitesi	867
Ankara Üniversitesi	1 029
Atatürk Üniversitesi	845
Boğaziçi Üniversitesi	204
Cumhuriyet Üniversitesi	233
Çukurova Üniversitesi	1 008
Dokuz Eylül Üniversitesi	845
Ege Üniversitesi	894
Erciyes Üniversitesi	420
Gazi Üniversitesi	1 506
Hacettepe Üniversitesi	1 027
İstanbul Üniversitesi	1 611
İstanbul Teknik Üniversitesi	944
Marmara Üniversitesi	385
Ondokuzmayıs Üniversitesi	587
Selçuk Üniversitesi	433
Trakya Üniversitesi	224
Uludağ Üniversitesi	737
Yıldız Üniversitesi	300
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	243
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	477
Vakıflar Genel Müdürlüğü	869
Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü	4 308
Karayolları Genel Müdürlüğü	2 644
Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü	214
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü	3 793
Orman Genel Müdürlüğü	12 732
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	2 253
Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	62
Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	3 528
Telsiz Genel Müdürlüğü	364
Türkiye Atom Enerjisi	382
Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü	667
Yükseköğrenim Kredi Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü	1 035
Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü	52
İş ve İşçi Bulma Kurumu	642
Sosyal Sigortalar Kurumu	5 931
Bağ - Kur Genel Müdürlüğü	404
Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü	142
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü	991
İller Bankası Genel Müdürlüğü	919
Simel Limited Şirketi Genel Müdürlüğü	196
Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü	42
Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü	141
Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü	136
Savunma Sanayii Gel. ve Des. İdaresi Başkanlığı	159
Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)	280
Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü	98

Bilgilerini rica ederim.

11. — Ankara Milletvekili M. Seyfi Oktay'ın, Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olan İmar Kanununun Boğaziçi ile ilgili hükümlerinin halen uygulanıp uygulanmadığına ilişkin Başbakandan sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/1864)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı arz ederim.

Saygılarımla.

M. Seyfi Oktay
Ankara

İmar Yasasının Boğaziçi ile ilgili hükümlerinin iptal edildiği Anayasa Mahkemesince televizyon ve basın yoluyla bildirilmiştir.

Buna göre :

1. İptal edilen yasa hükmü halen uygulanmakta mıdır?

2. Uygulanmakta ise, yasanın yürürlüğe girmesinden iptalinin ilanına ve iptalinin ilanından da bugüne kadar kimselere ve kaç metrekare alan için ve hangi parsellerde uygulama yapılmıştır?

3. İptal edilen yasa hükmünün uygulamasına devam edecek misiniz?

T. C.
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 1.5.1987
Teknik Araştırma ve Uygulama
Genel Müdürlüğü
Sayı : 1-07/İmar Uygulama
Dairesi Başkanlığı
340193303-1222
Konu : Soru Önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : 15.4.1987 tarih ve 7/1864-8443/32823 sayılı yazınız.

Ankara Milletvekili Mehmet Seyfi Oktay'ın soru önergesinde yer alan ve İmar Yasasının Boğaziçi ile ilgili hükümlerinin Anayasa Mahkemesinde iptaline ilişkin olan soruların, yazılı olarak cevaplandırılması istenmektedir.

Soru 1. İptal edilen yasa hükmü halen uygulanmakta mıdır?

Cevap 1. 3194 sayılı İmar Yasasının İstanbul Boğaziçi öngörünüm bölgesindeki uygulamalara ilişkin 47 nci maddesinin (g) bendi Anayasa Mahkemesinin 18.4.1987 tarih ve 19435 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 11.12.1986 tarih, 1985/11 esas, 1986/29 karar sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Anayasanın 153 üncü maddesinde, kanun ya da kanun hükümlerinin iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımı tarihinde yürürlükten kalkacağı hükme bağlanmış olup, 3194 sayılı Yasanın 47 nci madde (g) fıkrası hükmünün 18.4.1987 tarihinden sonra uygulanması mümkün değildir.

Soru 2. Uygulanmakta ise, Yasanın yürürlüğe girmesinden iptalinin ilanına ve iptalinin ilanından da bugüne kadar kimlere ve kaç metrekare alan için ve hangi parsellerde uygulama yapılmıştır?

Cevap 2. 3194 sayılı İmar Yasasının yürürlüğe girdiği 9.11.1985 tarihinden Anayasa Mahkemesi iptal kararının Resmî Gazetede yayımı tarihi olan 18.4.1987 tarihine kadar Yasanın 47 nci madde (g) bendi uyarınca yapılan uygulamaların Yasaya ve Anayasaya aykırılığı bulunmamaktadır. Bu uygulamalar, 3194 sayılı yasa ve 2960 sayılı Boğaziçi Yasası uyarınca ilgili belediyelerince yürütülmüş olup, Bakanlığımızda bu konu ile ilgili istatistikî bilgi bulunmamaktadır.

Soru 3. İptal edilen yasa hükmünün uygulanmasına devam edecek misiniz?

Cevap 3. Yürürlükte bulunmayan bir kanuna veya Anayasa Mahkemesince yürürlükten kaldırılan bir maddeye göre işlem yapılması yasal açıdan mümkün değildir.

Arz ederim.

İ. Safa Giray
Bayındırlık ve İskân Bakanı

12. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, ithalat ve ihracatta uygulanan vergi iadesi, fon ve prim oranlarının değiştirilmesinden doğan zararların tazmini için ilgili firma ve kuruluşlarca Hazine aleyhine açılan davalara ilişkin sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yazılı cevabı (7/1895)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın Ahmet Kurtcebe Alptemoçin tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için, gereğini saygılarımla arz ederim,

Türkân Turgut Arıkan
Edirne

Soru 1. 1984, 1985 ve 1986 yıllarında, ithalat ve ihracatla ilgili vergi iadelerinin, ithalat ve ihracat nedeniyle alınan fonların veya ödenen fon ve primlerin, sürekli olarak değiştirilmesinden doğan zararlarını ileri sürerek, Hazine aleyhine kuruluş ve firmalar tarafından açılan dava sayısı ve bunların TL. tutarı aşağıdaki cetvele göre yıllar itibariyle ayrı ayrı nedir?

Yıl	Kuruluş veya firmalar tarafından Hazine aleyhine açılan dava sayısı	Davaların TL. tutarı
1984	.....	.....
1985	.....	.....
1986	.....	.....

Soru 2. Daha önceki yıllara veya son üç yıl içinde Hazine aleyhine açılmış olan bu tür davalardan sonuçlanan var mıdır? Varsa Hazine tarafından ödenecek tutar nedir?

Soru 3. Daha önceki yıllarda veya son üç yıl içinde, Hazine aleyhine açmış oldukları bu niteliktek davalarından vazgeçen kuruluş ve firmalarla ilgili bilgiler aşağıdaki cetvele göre nedir?

Yıl	Davasından vazgeçen kuruluş ve firma sayısı	Vazgeçilen Davaların tutarı TL.
1984	.....	.....
1985	.....	.....
1986	.....	.....

T.C.
Maliye ve Gümrük Bakanlığı 4 . 5 . 1987
BAHUM : 4394-11392

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünün 16 Nisan 1987 gün ve 7/1895-8538/33019 sayılı yazısı.

Tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Edirne Milletvekili Sayın Türkân Turgut Arıkan tarafından sorulan ilgi yazıda belirtilen sorulara ilişkin cevaplarımız aşağıda sunulmuştur.

«Bakanlığımız kayıtlarının incelenmesinde, 1984, 1985 ve 1986 yıllarında ithalat ve ihracatta vergi iadeleri, fonlar ve primlerde yapılan değişikliklerden kaynaklandığını ileri sürdükleri zararları nedeniyle kuruluşlar tarafından Hazine aleyhine açılmış; ya da açıldıktan sonra vazgeçilmiş davaya rastlanmamıştır.

Bilgilerini arz ederim.

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

Türkiye Büyük Millet Meclisi
GÜNDEMİ

98 İNCİ BİRLEŞİM

5 . 5 . 1987 Salı

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — İçtüzüğün 38 inci maddesine göre doğrudan doğruya Gündeme alınma önergesi.

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

1. — Çanakkale Milletvekili Cafer Tayyar Sadıklar ve 12 arkadaşının, Hükümetçe uygulanan tütün ekimi ve sigara ithalatı politikasından kaynaklanan sorunları ve BEST Sigara Fabrikasıyla ilgili iddiaları tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/55)

2. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu ve 12 arkadaşının, Hükümetin ekonomik politikasından kaynaklandığı iddia edilen enflasyon, ödemeler dengesi açığı ve artan dış borçlarımız gibi sorunlara karşı alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/56)

3. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner ve 30 arkadaşının, belediye başkanları ve belediyelerle ilgili tüm iddiaların gerçeklik derecesini tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/57)

4. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya ve 10 arkadaşının, vakıf kurumunun aksayan ve yıpranmış yönlerini ve gerekli yasal düzenlemeleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/58)

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598)

2. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde işkence sonucu meydana geldiği iddia edilen iki ölüm olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/610)

3. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, Sivas İli Gemerek İlçesindeki TUĞSAN Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/631)

4. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Bavyera Televizyonunda gösterilen bir filme ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/696)

5. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, işkence sonucunda öldüğü iddia edilen bir vatandaşın ölümüyle ilgili olarak yapılan işlemlere ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/826) (1)

6. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, yaşama ve yasal çalışma haklarını tehlikeye sokan odaklaşma iddialarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/778)

7. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, çay üreticilerinin AKFA Firmasından alacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/868) (1)

8. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Yol-İş Sendikası Kayseri Şubesinin olağan genel kuruluna katılan bazı misafirlerin kongreden çıkarılmaya davet edildikleri iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/797)

9. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, yurdumuzdaki okullara ve öğretmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/800)

10. — Tunceli Milletvekili Ali Rıdvan Yıldırım'ın, Tunceli İlinde meydana geldiği iddia edilen bazı olaylara ve sorumlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/876) (1)

11. — Kırklareli Milletvekili Erol Ağagil'in, YİBİTAŞ Holding Anonim Şirketinde bazı yolsuzlukla olduğu iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/810)

12. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Kırkpınar güreşlerindeki kemer takma olayına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/812)

13. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, sosyo ekonomik nedenlerle intihar olaylarının arttığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/813)

14. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, güvenlik soruşturmaları sistemine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/817)

15. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, GAP gezisinde kullandığı bazı sözcüklere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/821)

16. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Onur İşhanında çıkan yangının sebebine ve bu nedenle Hazine aleyhine açılan davalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/824)

17. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, belediyelerce yapılan yaya yolu ve trotuar çalışmalarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/888) (1)

18. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş İlinde kaliteli pamuk yetiştirilebilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/844)

19. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Zonguldak Kömür Havzasında 1986 yılında meydana gelen iş kazalarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/845)

20. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in Kahramanmaraş - Andırın Orman İşletme Müdürlüğü sahasından elde edilen odunların üretici köylüye ve müteahhitlere tahsisine ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/879)

21. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, terör olaylarına karıştığı iddia edilen bazı örgüt ve elçiliklere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/881)

22. — Kayseri Milletvekili Muzaffer Yıldırım'ın, Kayseri İlinde yapılması düşünülen rayh sistem için Devlet Planlama Teşkilatınca teşvik belgesi verilip verilmediğine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/883)

23. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Denizli-Tavas İlçesi Kızılcabölük Kasabasındaki Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği Pansiyonu ile ülkemizdeki bu tip diğer pansiyonların faaliyetlerine ve denetimlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/885)

24. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, ÇUKOBİRLİK Genel Müdürlüğü ile ilgili olarak bazı basın organlarında yer alan haberlerin tahkikine ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/886)

25. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, İstanbul'daki Patrikhane binasının ihyası için inşaat izni verildiği iddiasına ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/902) (1)

26. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, olgunlaştırma enstitülerine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/890)

27. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Diyarbakır İlinde turizmin geliştirilmesi için ne gibi çalışmalar yapıldığına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/891)

28. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, Devlet Planlama Teşkilatı Koordinasyon Dairesinde görevli bir uzmanın şeriatçı faaliyetlerde bulunduğu iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/892)

29. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde faaliyet gösteren yabancı bir firmada çalışan işçilerin iş akitlerinin feshedildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/893)

30. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Mardin İli İdil İlçesi Jandarma Bölük Komutanı ile Belediye Başkanının bazı vatandaşlara baskı yaptıkları iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/894)

31. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, lüks otellerde ve turistik bölgelerde açılan kumarhanelerin toplumumuzda yol açtığı tahribata ve buna karşı alınacak tedbirlere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/913) (1)

32. — İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu'nun, yurdumuza iltica eden Naim Süleymanoğlu'nun Londra'dan Ankara'ya getirilişinin TRT dışında özel bir şirketin kameramanlarınca görüntülendiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/919) (1)

---

(1) İçtüzüğün 96 ncı maddesi uyarınca sözlü soruya çevrilmiştir.

33. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, ÇUKOBİRLİK ile ilgili olarak güney basınında yer alan iddialara ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/898)

34. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Giresun - Tirebolu İlçesi Güce Bucağı Belediye Başkanının rüşvet aldığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/899)

35. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun pamuk ürünüyle ilgili olarak alınan yeni kararlara ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/939) (1)

36. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, T.C. Ziraat Bankasınca 1979 yılından beri Doğu Anadoludaki süt ve besicilik işletmelerine verilen kredilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/940) (1)

37. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un, Ege yöresindeki bazı ilk ve orta dereceli okullarda din kültürü ve ahlak derslerinin imamlar tarafından okutulduğu iddiasına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/904)

38. — İstanbul Milletvekili Hüseyin Avni Güler'in, yurt dışına kaçtığı iddia edilen eski bir milletvekili hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/907)

39. — Zonguldak Milletvekili İsa Vardal'ın, Almanya'da ülkemiz aleyhine faaliyette bulunduğu ve ülkemizdeki işçi şirketlerinin hisse senetlerini topladığı iddia edilen bir şahsın bu faaliyetlerine karşı ne gibi tedbirler düşünüldüğüne ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/911)

40. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, 1985 yılında Anavatan Partisine katılan belediye başkanlarının temsil ettikleri belediyelere çeşitli kaynaklardan yapılan yardımlara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/966) (1)

41. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, 1986 yılında Anavatan Partisine katılan belediye başkanlarının temsil ettikleri belediyelere çeşitli kaynaklardan yapılan yardımlara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/967) (1)

42. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Kayseri Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesinin ne zaman hizmete açılacağına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/958) (1)

43. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, toplu konut kredilerinin artırılmasının düşünülüp düşünülmediğine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/959) (1)

44. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Diyarbakır - Lice İlçesinde deprem nedeniyle inşa edilen baraka - meskenler için verilen tapuların, kâgir evler yapılacağı vaadedilerek toplatıldığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/914)

45. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Diyarbakır İlinde cereyan eden anarşi ve terör olaylarına ve yapılan operasyonlara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/915)

46. — İstanbul Milletvekili Yılmaz İhsan Hastürk'ün, Toprak Mahsulleri Ofisinin zarar etmesine neden olduğu iddia edilen bazı işlemlere ve sorumlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/960) (1)

47. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş'da ilçeler itibariyle elektriği bulunan köy ve mezralara ve şebeke arızalarının giderilmesi için görevlendirilmiş müstakil ekipler bulunup bulunmadığına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/916)

48. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Bursa İli Orhangazi İlçesinde mülkiyeti Belediyeye ait olan bir çay bahçesinin tahliyesi ve yıkımıyla ilgili olarak yapılan işlemlere ve bu hususta alınan tedbirlere ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/968) (1)

49. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, daha ucuz ve kaliteli ekmek üretilebilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/921)

50. — İstanbul Milletvekili Yılmaz İhsan Hastürk'ün, Ankara Belediyesince baca kontrollerinde kullanılmak üzere satın alındığı iddia edilen helikopterin özelliklerine ve satın alma işlemlerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/969) (1)

51. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, PTT kıyı telsiz istasyonlarında görevli personele ve bu istasyonların çalışmalarına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/922)

52. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, 25 Mart 1983 tarihinden bu yana parti değiştiren belediye başkanlarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/970) (1)

53. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunda toplanan paralara ve yapılan harcamalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/971) (1)

54. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, büyük şehirlerdeki arsa spekülasyonunun önlenmesi için alınmış ve alınacak olan tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/924)

55. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, büyük şehirlerdeki kiralık konut sorununa çözüm getirmek için devletin alacağı tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/925)

56. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, dar gelirli vatandaşların geçim sıkıntılarının giderilmesi için ne gibi tedbirler alınacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/926)

57. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işçi emeklilerinin sosyo - ekonomik sorunlarının çözümlenmesi için alınacak önlemlere ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/927)

58. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, münhal bulunan hâkim ve savcı kadrolarına ve nedenine ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/929)

59. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, belediyelerden bazılarının «başarılı belediye» olarak seçilmesinin kıstasına ve amacına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/930)

60. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi Başkanlığınca 1983 yılında hazırlanan irtica raporunda önerilen tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/972) (1)

61. — Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Adana ve Çukurova'da görülen sivrisinek ve sıtma tehlikesine karşı ne gibi önlemler alınacağına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/932)

62. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, pamuk ürününe uygulanan fiyat politikasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/974) (1)

63. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Banaz İlçesinin Ahat ve Çamsu köylerine pancar kantarı yapılıp yapılmayacağına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/933)

64. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Şanlıurfa İli Merkezi ile Siverek ve Viranşehir ilçelerinin 1985 yılı nüfus sayımı sonuçlarıyla ilgili olarak Devlet İstatistik Enstitüsünce alınan karara ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/1004) (1)

65. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Ankara Belediyesi EGO İşletmesine ait bilet satış kulübelerinin özel bir şirkete ihale edilip edilmediğine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1027) (1)

66. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, 3.6.1982 tarihli gazetelerde konu edilen milyarlarca liralık kaçak malın «sac» adı altında Türkiye'ye sokulması olayı ile ilgili olarak ne gibi işlemler yapıldığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/975) (1)

67. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, 1981 yılında, Mardin İlinde usulsüz demir satışı yapıldığı iddiasıyla ilgili olarak ne gibi işlemler yapıldığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/976) (1)

68. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Kamu Konutları Yönetmeliği gereğince hangi bakanlara kiralama suretiyle konut sağlandığına ve bu konutların kiralarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1005) (1)

69. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş Narlı - Türkoğlu yoluna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/934)

70. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, Sinop İli ve köylerindeki öğrenci pansiyonlarında Atatürk ilke ve devrimlerine aykırı eğitim verildiği iddiasına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/1006) (1)

71. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, Sinop İli Boyabat Belediyesi ile ilgili bazı iddialara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1007) (1)

72. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, rahatsızlığı nedeniyle Houston'da bulunan Başbakan Turgut Özal'ın maiyetindeki görevlilere ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/1010) (1)

73. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş İlinde gerçekleştirilen pamuk üretiminde verim ve kalite açısından düşüş olduğu iddiasına ve bunun nedenlerine ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/935)

74. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Balıkesir - Burhaniye İlçesinde balıkçı barınağı yapılması için çalışma yapılıp yapılmadığına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/936)

75. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Dağcılık Federasyonu yetkililerinin keyfî ve çıkara dayalı uygulama yaptıkları iddiasına ilişkin Millî Eği-

tim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/1011) (1)

76. — Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın 1.3.1987 tarihinde T.R.T. bültenlerinde yer alan demecine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/937)

77. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konyaspor - Sakaryaspor futbol maçında Konya Atatürk Stadyumunun şeref tribününde resmî protokole uyulmadığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/938)

78. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır - Merkez - Pirinçlik Jandarma Karakolunda Cayıran Köyü halkından bazılarına işkence yapıldığı ve bir vatandaşın işkence sonucu öldürüldüğü iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/941)

79. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, 1973 yılı genel seçimlerinden 1986 yılı sonuna kadar meydana gelen olaylarda hayatlarını kaybedenlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1019) (1)

80. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Eskişehir İline bağlı bazı ilçelerin vekil kaymakamları haklarındaki iddialara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/942)

81. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır - Dicle İlçesi Kırkpınar Köyü ve mezralarında yaşayanlara emniyet tim ekiplerince işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/943)

82. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, rüşvet ve yolsuzluk nedeniyle 1981 yılında tutuklandıkları iddia edilen gümrük memuru ve eski belediye başkanları hakkında yapılan işlemlerin sonuçlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1020) (1)

83. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, 4.1.1981 tarihli gazetelerde yer aldığı ve kaçakçılık suçundan dolayı bir şahıs hakkında yapıldığı iddia edilen soruşturmanın sonucuna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1021) (1)

84. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, 15.11.1982 tarihli gazetelerde yer aldığı ve geride milyarlarca liralık borç bırakarak ortadan kayboldukları iddia edilen Ankara'lı iki kardeşin yakalanıp yakalanmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1022) (1)

85. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, 25.12.1980 tarihli gazetelerde yer aldığı ve Ege Denizinde batan esrarengiz şileple ilgili olarak yapıldığı iddia edilen tahkikatın sonucuna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1023) (1)

86. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Bakanlar Kurulunca 4.3.1987 tarihinde yapılan Houston irtibatlı toplantının nedenine ve maliyetine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/944)

87. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, uydular aracılığıyla katıldığı 4.3.1987 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/945)

88. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Danışma Meclisi Anayasa Komisyonundaki müzakere tutanaklarına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/952)

89. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Sendikalar Kanunu ile Top'u İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Millî Güvenlik Konseyindeki müzakere tutanaklarına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/953)

90. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Sosyaldemokrat Halkçı Partili milletvekilleri tarafından verilen sosyal içerikli kanun tekliflerinin maksatlı olarak görüşülmediği iddiasına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/954)

91. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Hükümet üyelerinin işçi kongrelerine katılmadıkları ve yurt dışı gezilerine bu kesimden temsilci götürmedikleri iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/946)

92. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, grev ve lokavtlarda mülkî amirlerce alınacak tedbirlere dair tüzüğe ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/947)

93. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, piyasadaki tüpgazların eksik çıktığı iddiasına ve bu hususta ne gibi önlem alınacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/948)

94. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, sözleşmeli personelin ücret tavanını kaldıran Bakanlar Kurulu kararından sonra bazı kuruluşlarca eleman transfer edildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/949)

95. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Ankara Meşrutiyet Caddesi imar planında 1987 yılında değişiklik yapıldığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/950)

96. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, belediye teşkilatı kurulmasına hak kazandıkları için başvuruda bulunan yörelere ve başvuruların sonuçlarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1028) (1)

97. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, firarda olduğu iddia edilen Konya - Çumra İlçesi Ülkü Ocakları Derneği eski Başkanının yakalanamama nedenine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/951)

98. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, Adıyaman, Malatya ve Gaziantep illerine bağlı bazı köylerde deprem nedeniyle konutları hasar gören vatandaşların açıkta bırakıldığı iddiasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/1029) (1)

99. — Erzincan Milletvekili Veysel Varol'un, yurdumuza giriş yapan kişilerden AIDS belgesi istenmesinin düşünülüp düşünülmediğine ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/1030) (1)

100. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, Doğu ve Güneydoğu Anadoluya yerleşmek maksadıyla kaçak olarak ülkemize geçen İran, Irak ve Suriye vatandaşı bulunup bulunmadığına ve bu kişiler hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1031) (1)

101. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, kamu kurum ve kuruluşlarınca 1980 - 1986 yıllarında yerli ve yabancı müşavirlik firmalarına ve üniversitelere yaptırılan araştırmalara ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/1032) (1)

102. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığınca 1984 - 1986 yıllarında teftiş edilen kuruluşlara ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/1033) (1)

103. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Şanlıurfa İli Ceylanpınar İlçesinde jandarma tarafından gözaltına alınan bir şahsın götürüldüğü keşif mahallinde kaçmak isterken öldürüldüğü iddiasına ve olayla ilgili olarak yapılan tahkikata ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/955)

104. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, 1985 ve 1986 yıllarında gümrük vergisinden muaf olarak yapılan ithalat tutarına ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/1034) (1)

105. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, İran - Irak savaşına müdahalede bulunmamız için ülkemize baskı yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/956)

106. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Rabıtat-ül Alem-ül İslam adlı örgütün ülkemizi ilgilendiren faaliyetlerine karşı ne gibi tedbirler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1035) (1)

107. — Zonguldak Milletvekili İsa Vardal'ın, Sovyetler Birliğinden alınacak doğal gazın alımına, nakline ve tüketimine ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/961)

108. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, NATO Genel Sekreterinin Türk-Yunan münasebetlerindeki tutumuna ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/962)

109. — Zonguldak Milletvekili İsa Vardal'ın, Bakanlık Müsteşarlığına yapılacak atamaya ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/963)

110. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, petrol aramak için başvuruda bulunan şirketlere ve başvurularının sonuçlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/978)

111. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, son ABD gezisi nedeniyle alınan yolluk ve döviz miktarlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/979)

112. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, ABD'ye gidişinden bu yana hangi tarihlerde görevli hangi tarihlerde sağlık nedeniyle izinli olduğuna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/980)

113. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, sözleşmeli personel statüsüyle istihdam edilen üst kademe yöneticilerine ve KİT Personel Kanunu Tasarısıyla ilgili çalışmalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/981)

114. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, kamu kurum ve kuruluşlarında emekli aylığı kesilmeksizin çalıştırılmakta olan kamu görevlilerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/982)

115. — Ankara Milletvekili Mehmet Seyfi Oktay'ın, 6.11.1983 tarihinden bugüne kadar iktidar ve muhalefetteki partilerle ilgili TRT yayınlarının sürelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/983)

116. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, şişelenmiş su satan firmalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/984)

117. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, Adana İli Ceyhan ve Kadirli ilçelerine bağlı köylerde sel felaketinden zarar gören çiftçilere yardım yapılıp yapılmayacağına ve yeni sel baskınlarının önlenmesi için bölgede alınacak tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/985)

118. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, kurtarılacak şirketlerin hesaplarının Maliye müfettişlerince incelemeye tabi tutulup tutulmayacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/986)

119. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışanlara ve bunların emeklilerine farklı yakacak yardımı ödenmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğu iddiasına ve bu uygulamanın düzeltilmesinin düşünülüp düşünülmediğine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/987)

120. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, Bakanlık Müsteşarlığına tedviren atanan şahsa ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/988)

121. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, SEIA anlaşması ile Amerika'nın ülkemize karşı ne gibi taahhütlerde bulunduğuna ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/989)

122. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, genel idare hizmetleri sınıfına dahil bulunanlardan kadrolarına «tahsisli ek gösterge» belirlenmiş olanların sayısına ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/990)

123. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, özel dershanelere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/991)

124. — Ankara Milletvekili Neriman Elgin'in, öğretmenlerin özel ders vermelerinin yaygın bir uygulama haline gelmesinin nedenlerine ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/992)

125. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, taşımacılık alanındaki ulaşım sorununa ve tonaj uygulaması nedeniyle Devletin zarara uğratıldığı iddiasına ilişkin Bayındırlık ve İskân Bakanından sözlü soru önergesi (6/993)

126. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Başbakanın geçirdiği By - Pass ameliyatının Türkiye'de yapılıp yapılmadığına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/994)

127. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, ERDEMİR'de üretim düşüşü olup olmadığına ve bazı işçilerin işten çıkarılmalarının nedenine ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/995)

128. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesine yönelik bir program olup olmadığına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/996)

129. — Amasya Milletvekili Kâzım İpek'in, işsiz oldukları iddia edilen tarım teknisyeni ve mühendislerinin istihdamıyla ilgili bir plan bulunup bulunmadığına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/997)

130. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Soma Termik Santralında kullanılmak üzere depo edilen kömürlerin yanarak heba olduğu iddiasına ve sorumluları hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/998)

131. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un, İstanbul - Şehzadebaşı Camii İmamı hakkında verdiği bir vaaz nedeniyle ne gibi bir işlem yapıldığına ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/999)

132. — Tokat Milletvekili Cemal Özdemir'in, İstanbul - Eminönü Belediye Başkanına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1000)

133. — Tokat Milletvekili Cemal Özdemir'in, Kırıkkale Belediyesine ait bazı otobüslerin Altındağ Belediyesi zabıtalarınca gaspedildiği iddiasına ve sorumlular hakkında ne gibi muamele yapıldığına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1001)

134. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatiflerince Karacabey'de kurulması öngörülen yem fabrikasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1002)

135. — Bilecik Milletvekili Yılmaz Demir'in, asgarî ücrete ve asgarî ücret tespit komisyonunun ne zaman toplanacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1003)

136. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, İstanbul - Beyazıt semtinde 14.4.1987 tarihinde yürüyüş yapan öğrencilerden bazılarını tartakladığı iddia edilen bir şahsa ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1024)

137. — Bilecik Milletvekili Yılmaz Demir'in, Sayıştay sınavının iptal edilmesinin nedenine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1025)

138. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, 6 Kasım 1983 tarihinden bu yana haklarında soruşturma açılan belediye başkanlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1026)

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt, Afyon Milletvekili Metin Balıbey, Sivas Milletvekili Mustafa Kemal Palaoğlu ve Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli'nin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/191, 2/203) (S. Sayısı : 344 ve 344'e 1 inci Ek) (Dağıtma tarihleri : 11.6.1985 - 21.11.1986)

2. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Arıcılık Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/348) (S. Sayısı : 514) (Dağıtma tarihi : 12.1.1987)

3. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, İpekböcekçiliği Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/139) (S. Sayısı : 515) (Dağıtma tarihi : 12.1.1987)

4. — Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/826) (S. Sayısı : 544) (Dağıtma tarihi : 25.3.1987)

× 5. — Muş Milletvekili Alaattin Fırat ve İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın, 21.12.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna (8) Ek ve (4) Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet; Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret komisyonları raporları (2/317) (S. Sayısı : 554) (Dağıtma tarihi : 13.4.1987)

6. — İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu ve 13 Arkadaşının 11.11.1983 Tarih ve 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ve 2 Arkadaşının, 2954 Sayılı Türkiye Radyo - Televizyon Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/310, 2/374) (S. Sayısı : 556) (Dağıtma tarihi : 17.4.1987)

7. — Bir Siyasî Partiden İstifa Ederek D.S.P. Kurucuları Arasında yer Alan Dört Milletvekili ile Bir Partiden Kesin İhraç Edildikten Sonra D.S.P.'ye Giren Bir Milletvekilinin, Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/1016) (S. Sayısı : 546) (Dağıtma tarihi : 21.4.1987)

8. — Bir Siyasî Partiden İstifa Ederek Başka Bir Siyasî Partiye Giren; Mensup Olduğu Siyasî Parti Feshedilen ve Başka Bir Siyasî Partiye Giren Milletvekillerinin, Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ve Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporları (3/1158) (S. Sayısı : 547) (Dağıtma tarihi : 21.4.1987)

9. — Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan; Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren; Mensup Oldukları Siyasî Parti Kapatıldıktan Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren veya Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan Milletvekillerinin Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporları (3/1073) (S. Sayısı : 548) (Dağıtma tarihi : 21.4.1987)

10. — 2872 Sayılı Çevre Kanununun 18 inci Maddesinin Değişik (b) Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/836) (S. Sayısı : 557) (Dağıtma tarihi : 21.4.1987)

11. — Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesine Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/825) (S. Sayısı : 558) (Dağıtma tarihi : 1.5.1987)

(×) Açık oylamaya tabi işleri gösterir.